

Markos

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jau³su²

1 1Wãn³txa² wi¹jau³xa² Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² Ta²ha² yxau²xai³-ju³ta² i³yau¹ũ³nẽ³jau³xa², hĩ¹na² ân³si³wxe²na³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² ta¹-hxai²hẽ¹la². 2-3Nxe³jau³xai²na²sa¹, kxã³nhxi¹nu¹ta²na² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹ta²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a² ã³jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹-nxa³ko³nãu³a² ai³sxã³ i³ye³tu¹wi¹. I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxã³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²nãn²tu³ ã³wxã³tĩh³na²nũ³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹-jah³lxi³hẽ¹li¹. Ya²la³tu³ wxã³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxe³tu¹wi¹.

I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, wxã³sxã³ ha³lo²-ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a¹ he¹ta¹hxai²hẽ¹la². He¹te³na¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³yã³nũ²kxain¹nũ²la² Jo³ãu² Ba³-tis²jah³la²kxai³la¹ i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹-

ju³ta² yũ³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³

i³ãin²ta³kxi¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa² wah³xa² ã³wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ta¹ i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹ha¹-jau³su² ã³tĩ³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² Ju³te²a²ko³xa² yxau³ain¹te²su² te²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ a³li³i² Je³ru³sa³lẽ²thi³na² yxau³ain¹te²su² te²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ a³li³i² nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²-a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² a²ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² Sũ³na² i³hen³txain¹sãn²nũ²la² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²-sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³kã³txai²na² sa²kxai³la¹ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ã³wa²su¹jau³su² yxo²i²yah³lxi³ta¹hxai²-hẽ¹la². Yxo²i²yah³lxi³ha²kxai³ i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

6Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xa² ka³me²la² a²wã²la²ka³lo³a²

ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³ po¹na² a²wā²la² sa²sī³t¹nha²ha²kxai³ ka³ya³txa² i³yai³ni², txu³ha²yau³xa² i³na² nxe³ha²kxai³ nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². 7 A²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²si³yo³na² a²nū²a² hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Wxā³te³na¹ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²-ka³lo³a² sa²yu³ta²la³kxi²nū¹ha¹kxe³su² hxi²ka¹nhi²nxa³nha²wi¹. 8 Txa²i²na² i³yau³xa² so¹lxi³ ũ³hū¹kxi²sa²sai¹ya³nx2ta¹ti²t¹. Yxā¹ta¹ jah¹lai²na² hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² Wi¹lhin¹jah¹la² ũ³hū¹nxa²lxi³ha²kxai³ wxa²ē¹-nāu³ai²na² ā³nhxan³ka²ti³nxa²lxi³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹jau³su²

9-10 Nxe³hi¹nu¹ta²i²na², Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thi³-na² yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² a³li³nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² hxi²ka² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹si¹jau³su² Jor²tāu²yau³xa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu² so¹sxā³, ũ³hū¹kxi²sa²sai¹ta¹hxai²hē¹-la². Nxe³te³nah¹lxi¹, i³yau³xa² a³li³ain¹te³nah¹lxi¹, oh³sī³nāu³a¹ sa²yxō²hai¹sxā³, kwa³sxa³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² oh³nāu³a¹ a³ka³nxixi²ye²ka³-tū³ Je³su²jah³lai²na² ān³ka³la³kxi³wxe³kain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³tāu³ān²tū³ti¹ oh³nāu³an¹te²a² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²li² Txa²ki³lha³lxa²khaix¹si¹lxi¹. A³lxi¹nxa²ha¹kxah³lo²si¹lxi¹. Wi¹lxo³kxi²khaix¹san¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³ti³ kái³sain³si¹jau³su²

12-13 Nxe³nxa²ha¹te¹ kwēn¹ta²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a¹ ā³sa²so¹si¹ta¹-hxai²hē¹la². Nū¹a¹ ka³yxuh³xa² ũn³txa² he¹tāu³a¹ ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ta¹hxai²hē¹la². Ye³hxi²ka² hxan³sxā³ wxa²sa²wa²la³kxi²sxā³ wxa²sa²wa²la³kxi²nūn³sxā³ te²ya¹nxe² wxa²sa²wa²la³kxi²nūn³sxā³ a³lan²ta¹hxai²hē¹la². 40 nxe² a³la²ni²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hi¹na¹, Sa³ta³na²jah¹la² a²hi²sen³su² o²la³kxi²sxā³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³-na² a²ten³jau³su² jau³xa² ā³na¹si¹jau³su² i³wa³ka³nxe³sain³ta¹hxai²hē¹la². Yxā¹ta¹ hai³txi³ hxi²ka¹nha²txi³ti³hex¹lta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³nū²la² oh³xan¹te² nū³ka³txa² wxa²kan³sxā³ wxā³nū²la² Je³su²jah³la² sa²hau³ko³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ka³li³le²a²ko³xa² wa³ka³la² kái³ ā³si³wxe³jau³su²

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² sxi²ha² kan²thi³na² ũ³tī¹kxi²wxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² Ka³li³le²a²ko³nāu³a¹ ā³nxai³sxā³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³ye³-kxi²ta¹hxai²hē¹la². 15 I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²-kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³a² wxā³ti³wa³ki³lxon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³lu¹ ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta² ā³sa²wa²nha²sxā³ ā³na¹jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹-ka³tū³ Txa²wān³txa² wi¹jau³xa² so¹lxi³ yxo²i²sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tãu³xa² Si³mãu²ah³la² ãn³tre²ah³la² ain¹sxã³ ai³na² hoh³lxi³su² ya³ta¹hxai²hê¹la². Ai¹nha²kxai³ i³ye³na² Ka³li³le²ye³-na² ta³lã²la²ka³lo³a² ã³na¹ya³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³ye³nai²na² a²yo²ka³te³nhãu³ã¹ ã³nxai³te³nah¹lxi¹ a²lon³ti³tãu³-xai²na² i³ha¹txain¹ta¹hxai²hê¹la². 17-18 i³ha¹txain¹sxã³, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³ja³sa²lxi¹. ãn³si³tẽ³syahê¹li¹. Ai³na² ã³na¹yah³to³hxain¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹ã³si³tẽ³syahin¹kxai²nã²tu³ a²nũ²a² i³kaix¹lso¹ya³hin¹ju³ta² i³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹, ã³si³tẽ³kxi²syah¹si¹hai¹na¹jau³su¹. Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³sxã³ ta³lã²la²ka³lo³nãu³xai²na² ã³ya³sxã³, kwẽn¹ta²kxai³ Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³ya³ta¹hxai²hê¹la².

19 Nxe³ka³tu³ta¹ jũ¹nxe² yxan¹nãu³a¹ Ti³a²kah³la², Se³be³te²ah³la² ta²ha²yxau² a²lo³na² Jo³ãu²ah³la² yxau² ka²no¹a² yxau³ya³sxã³ ta³lã²la²ka³lo³a² ã³sa²ka³tũ¹sxã³ ãn³sa²hau³ko³ja³ta¹hxai²hê¹la². 20 Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la² yau³son³kxain¹sxã³ i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hê¹la². i³kaix¹te³na¹ Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³la² nxe³ya³sxã³ a²wĩ³na² ka²no¹a²nãu³a¹ ã³na¹i² a²sa³wi³ha³lxi³-nãu³xã² ka²no¹a²nãu³a¹ ã³na¹i² nxe³sxã³ ãn³si³tẽ³nhyah¹ta¹hxai²hê¹la².

In³txa² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³wih¹sxã³ yxau³jah³lo²su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thi³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². Ain¹ka³tu³sa²ba³to³ nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³na² ã³wi¹hain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³nhyain¹ta¹hxai²-hê¹la². 22 Nxe²wxã³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xa² ain³kxain¹ka³tu³ i³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³ ã³no²non²ta³kxi²nhyain¹ta¹hxai²hê¹la². Je³su²jah³la²wxi²kan¹khai¹nxe³sxã³ i³ye³ha²kxai³ hai³txi³ ha³teh³nxã³nxã² a²hoh³lxi³su²tũ³ka³txa² i³ye³kxu¹ja¹nxe²nxa³ha²kxai³ a²nũ²a² hã¹nxe³ti³xã¹ i³wã³wã³-ta³kxi²nha²sxã³ ã³no²non²ta³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². 23 Nxe³nxa²ha¹te¹ ã³nũ²kxi²thi³nãu³ai²na² a²nũ²a² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³-jah¹la² he¹ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³jah¹la² i³wxan¹te³nah¹lxi¹:

24 —~Je³su²jah³lã³. Na³sa³re²thi³nã¹jah¹lo²si¹lxi¹. Ih¹nxet³sa¹nñh¹ji¹wi¹? Sun²tã²hxat³sa²sĩ¹te³lhxã³ wxã³nñh¹ji¹wi¹? Wxã²na² i²nxa²te²sa¹wi¹. Txa²-wã¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹. Ko³nxe³ju³ta² yũ³ti³hex¹jah¹lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² wxi²kan¹sxã³ kwa³na³te³nah¹lxi¹:

—~In³txai²li² ka³nahx²nxe³sxã³ nxũ²kwai³li³txa²hê³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

26 Nxe³ka³tu³ ko³nxe³te²a² yãu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² kãin² wxan¹khaix¹nxe³ka³tu³, in³txai²na² ã³nhê¹nhe¹nhyain¹te³na¹, nxũ²kwai³-li³ta¹hxai²hê¹la². 27 Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nũ²a² hã¹nxe³ti³xã¹ kãin² o²lain¹sxã³ i³wã³txi³nhyu¹te³nah¹lxi¹:

—~Ju¹ta¹na² ih¹nxe³ju³khai³sa²hĩn³te²la¹ku². Jah¹lai²na² wãn³txa²tah²yau³khai³sa²te²la¹ku². Kĩ³nhai¹. Je³su²jah³lai²na² wxi²kan¹txi³ kwa³-na³te²la¹i¹. Kwa³na³kxai²nã²tu³ ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ha³ta³nxã²txi³sa²yo²wet¹sxã³ a³li³ain¹na²li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

28Nxe³ju³ta² sa²kxai³ Je³su²jah³la² wxi²kan¹txi³ kãi³ye²jau³su² a²nũ²a² yxo²-
ha³kxa¹ Ka³li³le²a²ko³nãu³a¹ yxau³te²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Si³mãu²ah³la² hãi³na² i³ton³kxi²jau³su²

29Nxe³nxa²ha¹te¹, ã³ki³nũ²kxi²thi³nai²na² a³li³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
Ti³a²kah³la² Jo³ãu²ah³la² whãi²na¹ sxi²ha² thi³nã³xã¹ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thi³nai²na² a²wa³kxẽ³nũ³ka³txa² Si³mãu²ah³la² ã³n³tre²ah³la² nxe³ya³-
ta¹hxai²hẽ¹la². 30-31 A²nxe³thi³nãu³ai²na² Si³mãu²ah³lai²na² a²hãi³na¹ka³lxa²
i³hi¹la³kxi²sxã³ i³to³nha²kxai³ sxã³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³-
la² i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wxã³sxã³
txu¹hai²na² hxi²ki³sxã³ sa²yxoka²la¹te³na¹, wa³su³txi³ i³hi¹la³kxi²ka³txai²na²
ã³wa²su¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxa²na² a²hi²sen³kxai³lu¹ Je³-
su²jah³lai²na² nũ³ka³txa² yain³txa² sa²hau³kot³sxã³ ã³hãu¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ton³kxi²nũ³ka³txa² we²txi²jau³su²

32Nxe³nũ²la² ki³kan³nũ²la² a²nũ²a² wi¹lain³nha²te² hi²sen³kxai³lu¹ a²nũ²a²
ã³xã² i³ton³te²su² te²a² a²hãi¹nxe³ti³xã¹ tẽ³i² a²nũ²a² ko³nxe³te²a² yãu³ka³-
txa² nxũ²kwãi³yxau³te²su² te²a² a²hãi¹nxe³ti³xã¹ tẽ³i² ain¹sxã³ Je³su²jah³la²
ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 33Nxe³sxã³ sxi²ye³nai²na² Ka³far³na³ũ²thi³nã¹tũ³-
ka³txa² a²hãi¹nxe³ti³xã¹, tĩ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Tĩ³nyhain¹sxã³, Je³su²jah³la²
yxau³thi³na² yxo²ti²ta³lo³kxa² ã³nũ²lxsã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³ta³ka³txa²
i³li³te²su² i³ton³te²a² ka³lxa¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². 34 A²nxe³tũ³ka³txai²-
na² Je³su²jah³la² sa²we²ti² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³la²
wxa²sa²tã³kxi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² ko³nxe³te²a² yãu³ka³-
txi³nãu³xã² kan²txi³ ã³n³ka³na²si¹jau³su² i³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²tain¹kxe³su² a³la³kxai¹nha²-
kxai³ ka³nahx²nxe³sxã³ yxau³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³su² i³hen³txi³jau³su²

35Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² i³yũ¹li²ti³he¹nxa³tãu³kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² i³sa²yxau³nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xã², ã³-
nxi³nũ²la², Txa²wã¹sũ³na² nũh¹3³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 36 A²nxe³tĩ³kxai³lu²
Si³mãu²ah³la² nũ³ka³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³hi¹txai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Ain¹te³na¹ Je³su²jah³la² i³ha¹txi²te³na¹:

—~A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³ten³nxain¹na²li¹. Si³mãu²ah³la² nũ³ka³txa²
nxe² e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Yxan¹nãu³a¹ sxi²ye³na¹ ã³xã¹ ã³nxai³yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹, Txa²-
wã¹sũ³na² wãn³txa² i³ye³kxain¹si¹ha¹jau³su¹. Nxe³ai¹na¹ju³ta³nũ³su²
Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39Nũ²la² Ka³li³le²a²ko³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ai³lha²thet³ta¹hxai²hẽ¹-
la². Nxe³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³nãu³xã² ã³wih¹to³ka³tu³

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
i³sa²si¹hā³i² nxe² ai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²jah¹la² we²nxi²jau³su²

40Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²jah¹la² ai³sxā³ Je³-
su²jah¹la² wxā³sxi²ta¹hxai²hē¹la². Wxā³sxā³ ān³ka³ti³we³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²i³ta³ka³txa² ten³nxa²kxai¹nān²tu³ sa²hau³-
kot³sa²hī³nxa¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

41-42Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah¹la² i³nū³sin²nha²sxā³ wxa²wxai³sxā³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³txi¹. Ten³sa³nhai¹. Wxa²i³ta³ka³txa² we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ wa³su³txi³ a²i³ta³ka³txai²li² we²nxi²ta¹hxai²hē¹la².

43-44Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah¹la² a²wān³txi³kxai³lu¹ yxo²sa³te¹txi³
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~We²txi¹nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wā³nxin¹te²a² si³yxau³jah¹la² sxi²ha²
ai³sē¹li¹. Ain¹tāu³a² we²txi¹nxa²ha¹ju³ta² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³txa³hē¹li¹. Hāi¹-
nxe³sxā³ wā³nxin¹te²a² si³yxau³jah¹lan²tu³ ai³sxā³ i³yau¹ū¹nhat¹je¹txai¹nhē³li¹.
Nai¹nin¹kxai¹nān²tu³ hā²wxān³txa³ ka³yxuh³xa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³yau¹ū¹-
nxain¹kxe³su² ū³hū¹txai¹nhē³li¹. Nxi¹nin¹kxai¹nān²tu³ wā³nxin¹te²a² sa²kxai³lu²
ka³yxuh³xai²na², Sū³na² ū³hū¹yhain¹tu¹wi¹. Nxi¹nin¹kxai¹nān²tu³ a²nū²a² yxo²-
ha³kxa¹ we²txi¹nxa²ha¹ju³ta² e¹lxah²lxi³je¹nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 45Yxān¹ta¹
jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ā³nxi¹ain¹ka³tu³, i³ta³ka³txai²na² we²nxi²jau³xa² a²nū²a²
yxo²ha³kxa¹ kāin² i³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah¹la² hi²sen³-
kxai³lu² sxi²yhen³nāu³xān²ta³ ā³wih¹ta¹hxai²nxa³hē¹la², a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa²
ā³ki³ka³ti³kxain¹sxā³ ā³nhxi²kau³kau³txain¹kxa²yan³ti³sa². Ai²nha²kxai³,
Je³su²jah¹lo²su² te²kxai³lu² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² so¹lxi³ yxau³-
ta¹hxai²hē¹la². Yxau³kxan²ta¹ a²nū²a² sxi²yhen³nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa² a³li³sxā³
Je³su²jah¹la² i²te³lhxā³ tū³nhāun¹nain¹ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² kan²ta³kxi²ju³ta² we²nxi²jau³su²

2 1Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²nxa³ha²kxai³ Je³su²jah¹la² Ka³far³-
na³ū²thi³na² ā³wa³li²ta¹hxai²hē¹la². Nū²la² a²sxi²lho³thi³na² ha³ta³nxa²
a²nū²a² ā³xa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 2Ain³kxain¹te³na¹ a²nū²a² ka³lxa¹-
khaix¹tū³ka³txa². Je³su²jah¹lai²na² yxau³thi³na² tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
ka³lxa¹khaix¹nxe³ha²kxai³ hxi¹kan¹ti³ sxih²yxo² ti²ta³lo³kxa³nāu³a¹ ā³nū²kxi²sxā³
he¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³tāu³ān²ta³ Je³su²jah¹la²kxai³lu² Sū³na² a²wān³-
txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 3Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txi³nāu³xa² ha¹li¹
ha¹lin¹tū³ka³txa², wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txa² i³ton³jah¹la² kan²ta³kxi²sxā³
i³ton³jah¹la² hāi¹sxā³ sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² so¹sxā³ ka²ma²ka³lo³a²
whāi²na¹ ā³ki³wxen³ta³kxi²sxā³ sa²so¹sxā³ wxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 4Nxe³ain¹-
tah¹lxa¹ sxi²hē¹nāu³a² a²nū²a² nū³ka³txa² ā³ka³tū³je²nyhai¹nha²kxai³ hxi¹kan¹txi³
ā³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe²nxa³ha²kxai³ sxi²ha² ne³ka³nah²nāu³a² i³ka³-

la³nū²la² te²la²ka³lo³a² sa²sain¹ta³kxi²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² i³ton³jah¹la² ka²ma³ka³lo³a² whāi²na¹ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tāu³a² a²nū²a² a²nxū²kwai³wi³-tan²ta² ū³yhu³lxhot¹xsā³ ū³ha¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Je³su²jah³la² hxi²ka² kan²ta³kxi²nē³ka³txa² we²txi²ju³ta² yū³tū¹xā¹. Ain¹jau³su² ū³wha¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 5Nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la² wi¹kō³-nh²nxa²ha¹te¹ kan²ta³kxi²jah¹lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Sa³nxe³la³kxah³lāi³. Wxa²kō³nxe³ti³ kāi³in¹ju³ta² ā³wa²su¹ti¹nxa²ha¹-wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

6Nxe³ju³ta²kxai³ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² ka³na³ku² te²su²te²a² thī¹nāu³ai²na² ā³wxe³sxā³ i²yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² a²ē¹nāu³a² i³wā³wā³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 7Nxe³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² wān³txai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³, hxi²kan¹ti³ i³ye³jau³xai²la¹wi¹. A²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta²nān²tū³ Txa²wā¹-sū³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹ti³ wxa²wa²su¹te³te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²nū²a²khai³so¹lxi³jah¹lai²na² a²wān³txai²na² Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³te²lo³jau³su² na³li¹. Nxe³jau³su² ki³han³sxā³ e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

8-9Nxain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ he³son³kxi²nyhain¹jau³xa² wi¹-kō³nha²nū²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~He³son³yah³lxin¹jau³xa² ha²ya³kxa² e³li³jah³lxi³hē¹li¹. Ne³kxa²a³sah¹lxi³-wxi¹. Ih¹jau¹la³tā³ wān³txa² wa³su³jau³la³te²la¹xā³? “Wxa²kō³nxe³ti³ kāi³in¹ju³ta² ā³wa²su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³tā³nxa²: “I³ton³jah¹lāi³. I³sa²yxau³sxā³ ā³-nxi³xi¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³tā³nxa² nxe³hī³ji¹wi¹? 10Yxān¹ta¹ Txa²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³lo³su² Na¹ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta² i³yau¹-ū³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ i³ton³jah¹lo² i³nxai²na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹.

11I³sa²yxau³sxā³ wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² whāi²na¹ sa²so¹sxā³ ā³nxi³txu¹-li¹. Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ in³txai²na² sa²kxai³lu², wa³su³txi³ sxā³sxā³ i³sa²yxau³sxā³ a²sxa³ka³lo³ai²na² sa²so¹sxā³ a³li³xi²ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³wā³wā³ta³kxain¹sxā³ ā³no²non²ta³-kxain¹sxā³ i³ye³kxi²lā³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³khai¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹khai¹nxe³te²la¹wi¹. Ha³lo²ai²na² Sū³na² kāi³ju³ta² hī¹na² so¹lxi³ i²kī³tā³li¹. Kxā³nxai³ta³li² te²-u¹jā¹nxe³ju³ta³la³ i²ti³hex¹kī³sxa³ta¹ti²ti¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Le³vi²ah³la² i³kaix¹so¹jau³su²

13Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² i³ye³na² yxo²ki³sa³nāu³a¹ ā³nxai³to³ta¹hxai²hē¹-la². Nxe³sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ān³ki³ka³ti³kxain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 14Hā²wxān³txa³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² a³li³xi²nū²la² a²nū²a² ū³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nē³jah¹lai²na² Le³vi²ah³lo²su²ta¹-hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ū³yho³ha³ki²ka² ū³wha¹thi³na² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ Je³su²jah³la²kxai³lu² i²sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—~Ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ Le³vi²ah³la²kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxi¹hẽ¹la². 15Hã²wxã³txa³ Je³su²jah³lo²su² te²-kxai³lu² Le³vi²ah³lai²na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³ ã³wxẽ³sxã³, i³yain³ta¹hxi²hẽ¹la². Je³su²jah³la² ã³wxẽ² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ã³wxẽ², a²nũ²a²nãu³xa² kō³nxe³ju³ta² kã³to³te²su² te²nãu³xa² ka³lxa¹te²nãu³xa² ã³wxẽ², a²nũ²a² ù³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³wxẽ² ain¹sxã³ i³yai³nain¹ta¹hxi²hẽ¹la², a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxi¹nha²kxai³la². 16Nxe³ju³tai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txa², ã³nhai¹tũ³te²nãu³a² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³a² ain¹sxã³ i²ain¹ta¹hxi²hẽ¹la². I²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²hxi²kan¹jah¹la² a²hi²sen³su² a²nũ²a² ù³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txi³su² a²nũ²a²nãu³xa² kō³nxe³ju³ta² kã³te²su² te²nãu³xa² nxe³te²su² ain¹sxã³ ã³wxẽ³sxã³ i³yain³ya³hain¹ju³tu¹tai²na², ih¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ wã³na² ã³wxẽ³sxã³ i³yain³ya³hain¹sĩn¹te²sin²tã³? Wi¹kã³jah¹lo²sin¹ke³la³te²kxai³ nxe² i³yain³ya³hai¹nhĩ³nx²nxa³wi¹. Ta¹hxi²hẽ¹la².

17Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ain³kxain¹tãu³ i³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a² wi¹lain³nha² te²hi²sen³su², hai³txi³ hi³ne³kxa² wa³kxẽ³yah³la² ã³ten³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²a² i³ton³te²su² te²a² so¹lxi³, hi³ne³kxa² wa³kxẽ³yah³la² ã³ten³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³ha²kxai³ Txai²li¹ hai³txi³ a²nũ²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹. Kō³nxe³ti³ kã³a¹ju³ta² yũ²nxa³nha¹.” Nxe³te²su² te²na² i³kaix¹so¹te³lhxã³ wxã²nxa³wi¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²a² kō³nxe³jah¹la² so¹lxi³ kō³nxe³ti³ kã³ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxi³ wxa²wa²su¹tain¹te³lhxã³ wxã³na¹wi¹. Ta¹hxi²hẽ¹la².

Heh³lxi² yxau³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

18Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³lxi³ nũ³ka³txa² nxe³ha²-kxai³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹tũ³ka³txa², Txa²wã¹sũ³na² i³ka³li³kxi²te³lhxã³, kwa²hã¹nxe² he³lxi² yxau³ain¹to³ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a² wxã³sxã³ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa² kwa²hã¹nxe² heh³lxi² yxau² fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa² kwa²hã¹nxe² heh³lxi² yxau², ain¹to³nha³li¹. Yxã¹ta¹, wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² nxe³ain¹to³-hxa³wi¹. Ih¹nxe³kxa²yan³ti³tã³, wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² kwa²hã¹nxe² heh³lxi² yxau³ain¹to³hxa³ji¹ku¹, si¹na¹nha¹. Nxe³ain¹ta¹hxi²hẽ¹la².

19Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wã³txi³kxai³lu¹:

—~Yxau³nuh¹nx²ta¹tãu³a² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxi² yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nãn²tu³, a²ya³la²nãu³xã² i³kaix¹so¹yhain¹te²ju²hẽ³li¹. I³kaix¹so¹sxã³ ã³yã³nũ²kxi²sxã³ kãin² i³yain³ya³hain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²wẽ³sã¹ai²na² yxau³ye²yhai¹nh¹na¹ i³kaix¹so¹ain¹tũ³ka³txai²na² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. 20Yxã¹ta¹ yxan¹nãu³a¹ a²wẽ³sã¹ai²na² so¹kxain¹sxã³ sa²tã³tũ¹-kxi²yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ nxe³h¹na¹ a²nũ²a² i³kaix¹so¹ain¹tũ³ka³txa²

ĩ³ain²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wain³tu¹wi¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² sa²yxo²wet¹si¹hain¹jau³su² he³lxi² yxau³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Ne³to³ta¹ txa²sa³wi³-ha³lxai²na² sa²kxai³lu² ã³waix³tai¹na¹hĩ¹na¹ so¹lxi³ he³lxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.

21 Jã¹nxa¹jau³su² a²nũ²a² wã²la² ü³whi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ti³ka³lo³a² ã³ten²ti³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ tah²ka³lo³a² ü³nhũ²kxi²sxã³ üh³yxã¹ain¹te²sxa³-yu²hẽ³li¹. Tah²ka³lo³ai²na² üh³nhũ²kxi²ki³ke³la³te²kxai³ ü³what³kxai²nãn²tu³ tah²ka³lo³ain²ti³ i³jot¹sa²kxai³ ti³ka³lo³a² i³jot¹txa³ha²kxai³ nxe³sxã³ ã³ten²-ti³hĩ³nx²na³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² ain³so¹ki³kxai²nãn²tu³ hã²wxã³txa³ Txa²wãn³txa² ü³nhũ²kxi²ki³kxai²nãn²tu³ nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wãn³txa² so¹lxi³ ain³so¹kxi³ju³ta² wain³na³li¹. 22 Jã¹nxe³sxã³, hai³txi³ ka³yxuh³xa² wã²lẽn¹ta³ ti³ka³lo³ẽn¹ta³ yain³txi³yau³-xa² txah²yau³xa² ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ü³whã¹ki³te²sxa³yu²hẽ³li¹. ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ü³whã¹ki³ke³la³te²kxai³ a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu² wã²lẽ¹nai²li² i³-txi³hau³kxi²sxã³ i³khot³sxã³ a²yau³xa² i³yẽ¹na³hxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³ ã³tĩ¹i² a²ẽ¹nãin²ti³ ã³tĩ¹i² nxe³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ yain³txi³yau³xa² tah²yau³xa² wã²lẽ¹na² tah²ka³lo³ẽ¹nãu³a², ã³nẽ¹na³wi¹-sxã³ ü³whã¹ki³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wãn³txa² a²ha³tih³xa² sa²yxo²we¹tha²kxai³ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² a²ha³tih³xa² sa²-yxo²we¹tha²kxai³ nxe³jau³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wãn³txa² hã¹nxe³jau³xa¹ sa²yxo²we¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa²ba³to³ nxe³hi¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ü³jau³su²

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, sa²ba³to³ nxe³jut³su², Ju³te²a² nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i³yẽ¹nxi²to³jut³su² ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ju³-tai²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whã¹na¹, yain³txa² wen¹ko³xa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nxai³ain¹te³na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² yain³txa²nã³kxa² wxa²ni²lho² ã³si³wx³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tü³te²nãu³xai²na² wãn³txi³-kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³yẽ³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~ĩ²txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² sa²ba³to³ nxe³tãu³-a² a²wa³ka³la² a²yxo²ha³kxa¹ ã³na²xai³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxa² jau³jau¹xai²na² sa²yxo²ã³ain¹ti²tu³wi¹, yain³ti³nã³kxa² wa²ni²lho¹ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sũ³na² wha²li¹txã³nxa² i²yah³lxi¹ta²lu¹wi¹. Ta³vi²-yah³lu¹tai²na² he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹tai²na² he³hai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 26 Nxe³tãu³u¹tai²na², A³bi³a³ta²rah³lu¹tai²na² wã³-nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³nxa²ha¹te¹ Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹nũ²la² yain³ti³nũ³xai²na² Sũ³na² ü³yho³-

hi²tū³xai²na² wxa²so¹sxã³ i³yain³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tū³xai²na² Sū³na² sxi²ha² hau³ko³tū³ka³txa² so¹lxi³ yain³ti³nū³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

27 Jā¹nxa¹jau³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txa²wā¹sū³na² a²hi²sen³su² a²nū²-a² wet¹sān²ka³tū³ hā²wxān³txa³nū² a²nū²a² hxi²nū¹nē³te³lhxã³ sa²ba³to³ nxe³ju³ta² i³ye¹nxi²ki³ju³ta²nū³su² hau³ko³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹li¹. Hāi¹nxe³-sxã³ a²nū²a² sa²yo²wet¹si¹ja³kxa³nū³su² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² we¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. 28 Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²-wa³kxēn³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² hxi²yã³nān³ta³kxi²jah¹la² hxi²we²txi²jau³su²

3 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²ha² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² Je³su²jah³-la² ā³wi²xi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi²xi²te³na¹ in³txa² hxi²yã³nān³ta³kxi²jah¹la² i²yain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²nū²a² ā³nū²kxain¹tū³ka³txa² a²hi²sen³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² hxi²we²txi²ju³ta² i²te³lhxã³ wahx3nxain¹ta¹-hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ko³nxe³thin¹sxã³ he³son³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Sa²ba³to³ nxe³ki³tāu³a² hxi²we²txi²kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ũ³-wha²li¹txã³nxa² sa²yo²ā³kxi³ju³ta² i²ki³txai²li¹. Nxe² ko³nxe³thin¹sxã³ he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³-kxai³lu¹ a²nū²a² hxi²yã³nān³ta³kxi²jah¹lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ā³wxã³txu¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nū²a² nū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ne³kxa²sah¹lxi³sa²lxi¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² wi¹lo²la³kxi² ta³nxa² ko³-txo²la³kxi² ta³nxa² ih¹ju³ta² wai³nhīn³te²la¹xã³? Te²yã¹nxe³sxã³ a²nū²a² i³ya²lu¹ta³nxa² we²txi² ta³nxa² ih¹ju³ta² wai³nhīn³te²la¹xã³? Je³su²jah³-la² ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³nū²la² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³xan³txi³sxã³ a²nū²a² yo²ha³kxa¹ sa²wa³ti³nha²sxã³ i²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² nū³ka³txai²na² a²ya³la³tū³jau³xa² yo²kwīn¹kxain¹kxe³su² Je³su²jah³la² i³āin²txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ in³-txai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ī³hxi²sin²nhat1sã²nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ in³txai²na² sa²kxai³lu¹ sa²hxi²sin²nha²sān²ka³tū³, a²hxi²ka² sa²kxai³lu² i³we²nxi²-ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wa²li³ain¹sxã³, E³ro²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² whāi³na¹ ā³nū²kxain¹ka³tū³, Je³su²-jah³la² i³su²lhã³ain¹si¹hain¹ja³kxa³nū³su² he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² i³ton³te²a² we²txi²jau³su²

7-8 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi²na² whāi²na¹, a³li³ain¹sxã³ i³ye³-na² kāin²je³na² ā³nxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³i² ka³lxa¹nūn³tū³ka³txi³ ā³xa² Ju³te²a²ko³xa² a³li³i² ka³-lxa¹nūn³tū³ka³txi³ ā³xa² Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³i² ka³lxa¹nūn³tū³ka³txi³ ā³xa² I³tū³me²a²ko³xa² a³li³i² nū¹ā¹ Jor³tāu²yau³xa² a²yo²ha³ti³nhāu³ā¹ a²nū²a² ka³lxa¹-

nūn³tū³kā³txi³ ā³xa² a³li³i² Ti²ro³thi³na² a²ti²ta³lo³kxa³nāu³a¹ a³li³i² Si³tō²thi³na²
a²ti²ta³lo³kxa³nāu³a¹ a³li³i² ain³ka³tu³ Je³su²jah³la² ān³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² kāi³ūh¹ju³tan¹jau³xa² ain³kxain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Ain³sxā³ tū³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 9-10 Ain³ka³tu³ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² ka³lxa¹txi³nāu³xa² i³we²nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i³ton³te² nū³kā³txi³ ā³xa² ka³lxa¹nūn³tū³kā³txa² tū³nyhain¹-
sxā³ Je³su²jah³la² wxa²wxai³te³lhxā³ ā³yān³ja³lxu²sa²tā³nyhu¹i², sa²wxa²li²nyhu¹i²
i³nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹
a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ka²no¹a² so¹sxā³ sa²hau³ko³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹, a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txai²-
na² ā³nū²kxi²sa²sxā³ ān³kho³kxi²sain¹kxa²yan³ti³su¹. Nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².
11 Nxe³ju³ta²na² ko³nxe³te² a²yāu³ka³txi³nāu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i²-
ain¹to³ha²kxai³ ā³yo²thu²kā³kxain¹ka³tu³ i³wxan¹to³te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²si¹lxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ yo²xūn³txi³
i³kwa³na³ain¹to³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² Tah²sa¹ju³ta² a²nū²a²nāu³xai²na² i³yau¹ū³yah³lxi³-
txa³hē¹li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² i³kaix¹so¹jau³su²

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ wā³la³ka³ta³nāu³a¹
ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a² te³nain¹kxa² so¹lxi³ i³kaix¹so¹-
ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³sxā³ i³kaix¹so¹ain¹tū³kā³txai²na² ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
14 In³txi³nāu³xa² hxi²ka²hxan³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³kā³txa² i³nxā³-
kxi² i³kaix¹so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². I³kaix¹so¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kan²txi³ ā³si³tē³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ i³sa²si¹hā³-
nx2ta¹tu¹wi¹. A²nū²a² yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²,
i³yau¹ū³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 15 Kō³nxe³te² a²yāu³ka³txa² a²nū²ai²na² nxū²-
kwai³yxau³te²su² te²a² i³ha¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxū²kwai³li³ain¹si¹ha¹jau³su²
i³sa²si¹hā³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 16 A²nxe³sxā³ i³kaix¹so¹tū³kā³-
txa²sa¹. Si³māu²ah³la² a²i³lxa² ā³xa² Pe²jah³lo²su² nxe³ha²kxai³ 17 Ti³a²kah³la²
Se³be³te²ah³la² a²ta²ha² nxe³ha²kxai³ Jo³āu²ah³la² Ti³a²kah³lai²na² a²lo³na²
nxe³ha²kxai³ a²ha¹lin¹jah¹la²nāu³xai²na² Je³su²jah³la² āh¹i³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la².

—~Wxāi²na² ta²li¹ti³hū³ya³hi¹lxi¹. Ya³hin¹ha²kxai³ Bo³a³ner²jah³la² i³yī¹li²-
nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la² nxe² i³yī¹li²jau³su² ta¹hxai²hē¹la². 18-19 Nxe³nxa²ha¹te¹
jā¹nxe³sxā³ i³kaix¹so¹tū³kā³txa²sa¹: Ān³tre²ah³la² nxe³ha²kxai³ Fi³li²pah³-
la² nxe³ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³la² nxe³ha²kxai³ Ma³te²ah³la² nxe³ha²kxai³
To³me²ah³la² nxe³ha²kxai³ Ti³a²kah³la² Au³fe²ah³la² a²ta²ha² nxe³ha²kxai³
Ta³te²ah³la² nxe³ha²kxai³ Si³māu²ah³la² nxe³ha²kxai³ a²nxe³te²a² ā³lxi³sxā³
se³lo²ti³nū³kā³txi³si²ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³la² yxan¹-
nāu³u¹ta²kxai³ ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ Je³su²jah³la² ā³yū³ain¹jah¹lo²nū³su²

nxe³ha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txi³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ Je³su²-jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² i³kaix¹lso¹ta³lun²ka³tu³ sxi²ha² i³xi²ta¹hxai²hē¹la².

Bel³se³bu²ah³la² i³yau¹ū³jau³su²

20 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² ān³sa²ki³nū²kxain¹to³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ain¹sxā³, hxi²kan¹ti³ i³yai³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 21 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² a²-ya³la²nāu³xā² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ i³sxā³ sa²so¹te³lhxā³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Wi¹lain³nha²te²la¹ku². Wen¹te²la¹ku². Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 22 Nxe³-nxa²ha¹te¹ ha³te³hxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³sxā³ wxā³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹.

—~Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Bel³se³bu²ah³la² a²ta³nāu³xa² a²hxi²-kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²sa³wit3sin²tai¹. Nxe³te²si¹ha²kxai³ ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹-jau³su² i³ye³kxi²te²sin¹yu²hē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

23 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³kaix¹lta¹in¹sxā³ wān³txai²na² i³-yau¹ū³jau³xai²na² i³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ha³lo²ai²na² nxe³te²nū³nhū³na³li¹. A²ta³a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹te² si³yxa³-tāu³a¹ Sa³ta³na²jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ Sa³ta³na²jah¹lo¹la³ a²ta³a² nū³ka³txi³khai³xa² ān³sa²tā³hxa³ta¹nx3tho³li¹. 24 Jā¹nxa¹jau³su², a²nū²a² nū³ka³txa² wā²nxū¹lxi³ ā³nhe¹kxi²yu¹ain¹kxai²nān²tū³ ya³lu²hxan³kxi²nyhain¹nhī³nx2na³li¹.

25 Jā¹nxe³sxā³ a²wā³tā³xa²nāu³xā² a²nū²su² te²an²tū³ ā³nhai²ta³lxi²sxā³ yxau²xai³-lain¹kxai²nān²tū³ hxa³ta¹nhī³nx2na³li¹. 26 Jā¹nxe³ke³la³te²kxai³, Sa³ta³na²jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³yo²kwīn¹kxi²nyhu¹sxā³ ā³nhe¹kxi²nyhu¹ke³la³te²kxai³ kan²txi³ yxau³ai¹nhī³nx2na³wi¹. Nain¹kxai²nān²tū³, hxan³khaix¹lai¹nhī³nx2na³li¹.

27 Jā¹nxa¹jau³su² sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² nū³kxūn³jah¹lo²su² ye²kxai²nān²tū³ hxi²kan¹ti³ sxi²hai²na² ā³wih¹sxā³ a²yen³kxa² kāi³-kxi²ti³hex¹nxai¹nhī³nx2na³wi¹. Yxān¹ta¹ nū³kxūn³jah¹lai²na² i³sxā³ sa²ta³ta³lxi³kxain¹ke³la³te²kxai³ nxe³sān²nū²la² sxi²hai²na² ā³wih¹sxā³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ti³ kāi³wxa²so²hxa³thī³nx2na³li¹.

28 A²ya³la³tū³ i³ye³kxi²nx2ta¹wi¹. A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tū³ a²kō³nxe³ju³-ta² i²li³ju³tan²tū³ kāi³ain¹kxai²nān²tū³ wān³txa² kō³nxe³jau³xa² Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³te²lo³jau³xa² i³ye³kxain¹kxai²nān²tū³, hā²wxān³txa³ i³āin²ta³kxi²-nha²sxā³ ā³yo²o³tū²ain¹kxai²nān²tū³ ā³wa²su¹tain¹ju³ta³nū³a² yū³ain¹tu¹wi¹. 29 Nxe³to³ta¹ wān³txa² wai³nxa³jau³xa² e³kxain¹jau³kxai³lu¹: “A²ta³a² hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i³hxi²ka¹tin²tai¹.” Nxain¹jau³su² ain¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² kō³nxe³te²lo³tain¹na³li¹. A²nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Sū³-na² Yāu³ka³jxah¹la² kō³nxe³te²lo³jau³xai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ ā³wa²su¹ju³ta² yū²nxā³wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ yan¹nāu³a¹ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³-tain¹ju³ta³nū³a² yū³hi¹na¹ ā³wa²su¹ju³ta²nū³a² yū³ai¹nxa³lho³li¹. Hxi²ki³te²la³ yxau²sa²tē³ju³ta³nū³a² so¹lxi³ yū³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxe³ju³ta² ha³la³je¹nīn³kxai³ ha³teh³nxā³nxa² hoh³lxi³su² tū³ka³txa² a²wān³txa²su¹:

—~Je³su²jah³la² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau²na³li¹. Nxe³ain¹ta¹-hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hā³ka³nū¹na² a²lon³ti³tāu³xa² i³yau¹ū³jau³su²

³¹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² hi²sen³su² Je³su²jah³la² a²-lon³ti³tāu³xa² hi²sen³su² wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tū³ ha³lo²a² sxi²ha² ti²ta³lo³ka³nāu³a¹ yxau³ain¹ka³tū³ Je³su²jah³la² wa²li³si¹hain¹jau³su² i³-kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². ³²Nxe³ju³ta² a²nū²a² kāin² tū³ka³txa² Je³su²jah³la² ān³ki³ka³tih³kxa²wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Nxet³Si¹lxi¹. Wxa²hā³ka³na² wxa²lon³txi³tāu³xa² ha³lo²a² he¹ain¹-sīn¹na³li¹. Ī³ye³kxi¹nxa²ti³te³nain¹sīn¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³³⁻³⁴Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~A²nū²a² ā³xa², txa²hā³ka³na² hū³te²su² yū², txa²lon³ti³tāu³xa² hū³te²su² yū² nxe³ain¹na³li¹. Nxe³sxā³ ān³sa²wa³ti³nha²sxā³ a²nū²a² ā³ki³ka³tih³kxain¹sxā³ ā³wxe³yain¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² i²sa²so¹ai¹nha²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² txa²hā³ka³na² txa²lon³ti³tāu³xā² hū³yah³lxi¹lxi¹. ³⁵A²nū²a² a²ten³te² ten³jau³su² te²an²tū³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yo²wet¹sxā³ kāi³-kxai²nān²tū³ a²nxe³te²su² te²he³la³ku³ txa²lon³su² nxe³ha²kxai³ txa²ha³li³ti³su² nxe³ha²kxai³ txa²hā³ka³nu²su² nxe³ha²kxai³ nxe³te²sain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ū³whī¹ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

4 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³ye³na² a²yo²ka³teh³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²-kxai³ a²nū²a² kāi²li³khaix¹tū³ka³txa² ā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², ka²no¹a² i³ye³na² sxa³ka³lo³a² ā³wih¹ta¹hxai²-hē¹la². Ai¹nha²kxai³ kāi²li³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²yo²ha³kxa¹, i³ye³na² a²yo²ka³teh³nāu³ai²na² yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ²A²nxe³tāu³a² Je³su²jah³la² hi²sen³su² wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ i³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Ī³tih³nxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²a² hai³sxa² wa³kxēn³yah³la² yain³txa³ki³-a² wi¹ki³a² wxa²sa²tāu³wa³ya²txū³lhain¹sxā³ ū³whī¹nū²nhai¹. ⁴Ū³whī¹tāu³a² ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² tih³na² yo²ki³sa² ā³yun¹na³nū²nhai¹. Ā³yun¹na³tāu³ ai³ka² wxā³sxā³ yai³nhxa³je²nū²nhai¹. ⁵Āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxih³-nū³xa² au³txi³ tah³lxa² yū³ko³xa² ā³yun¹na³nū²nhai¹. A²nxe³ kxih³nxai²na² kxih³nxa² au³lxa³ha²kxai³ wa³su²txi³ ka³lū³ye²nū²nhai¹. ⁶Ka³lū³ye²te³na¹ u³je³na³kai²li² wxa²ki³ka³la³ka³tū³ i³wa³ne²nū²sxā³ wān³txi³ye²nū²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tū³ yain³ta³ki³a² a²nxe²kxa² au³txi³ sxa²nxa³ha²kxai³ ya²lun¹txi³ye²nū²nhai¹. ⁷Āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² ha³lo²a² ū³yen³ko³xa² ā³yun¹na³nū²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² ka³lū³xi²ye²nū²nhai¹. Nxe³-ta¹ ū³yen³ko³su² ha²kxai³ hi³a² kha¹ka³txa² ka³lxa¹txi³ ka³lū³ye²nū³nha²kxai³

nxe³te²kxai³lu² yain³ta³nxe²kxa² wa³ne³sa³te³kxi²sxã³ ya²lun¹txi²ye²ha²kxai³ hai³txi³ wi³ki³la³ ã³ki³i²ye²nxa³nũ²nhai¹. 8Nxe³yã¹ta¹ ah¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxih³nũ³xa² tĩ³tĩn³tũ³xa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² wi³ka³lũ³ha²kxai³ wi³we¹nha²kxai³ yain³txa² kãin² ki³kan²kxi²ha²kxai³ kãin² sxã³ye²nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² ã³nhai¹tũ³ta³ki³sa² ki³an²tũ³ kũ³-we²ki²la² ka³lxa²nxa²txi³ ã³nki³i²ye²ha²kxai³, ah¹ã³nhai¹tũ³ta³ki³sa² ki³an²tũ³ ka³lxa²txi³ ã³ki³i²ye²ha²kxai³, hã²wxã³txa³ ah¹ ã³nhai¹tũ³ta³ki³sa² ki³an²tũ³ wa³lĩ³kha³lhon¹txi³ ã³nki³i²ye²ha²kxai³ nxe³ye²nũ²nhai¹.

9Jã¹nxa¹jau³su² wi³ko³nyah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tũ³, wi³lain³-kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹jau³su² a²si³yxau³tãu³jau³su²

10Ain¹ka³tũ³, hã²wxã³txa³ ye³jen¹nãu³kxai³ kãĩ²li³tũ³ka³txai²na² a³-li³yai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² nũh¹yxau³hĩn¹kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² on³sxã³ he¹yain¹tũ³ka³txa² nxe³ha²kxai³ whãĩ²na¹ Je³su²jah³lai²na² i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wãn³txa², i³yau¹ũ³jau³xai²na² i³ye³kxi²sa²nhĩn¹jau³xai²na² a²si³-yxau³tãu³a² i³tih³nxe³sa³sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11Nxe³nxa²ha²te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²yu³tai²na² so¹lxi³ wãn³txai²na² tah²yau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² e¹nãu²a² sa²hau³ko³jau³nũ³su² nxe³jau³jau³xai²na² txa²nũ² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ tũ¹ka³txai²na² hi¹na² ti³he¹-xai¹nxa³wi¹. 12Nain¹kxai²nãn²tũ³,

Wi¹li²ain¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³ wi¹ne³ka¹nain¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³ ã³ne³wxe³ai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹.

Ã³ne³wxe³ain¹ke³la²te²kxai³, a²ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³ta² sa²ne³wa³ti³-nhai¹nha²kxai³ sa²wa²su¹tai¹nhĩ³nx2na³li¹.

Jã¹nxaĩn¹kxa²yã³ti³su², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xai²na² so¹lxi³, i³ye³kxain¹na³li¹, a²nũ²a² ã³xa²su¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la².

13Jã¹nxe³jau³su² Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² ka³lxa²na³li¹. Nxe³jau³jau³xai²na² i³-ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ã³ne³wxe³yah²lxa³li¹. Yxã¹ta¹ jau³xai²na² ha³ta³nxãn²txi³ ã³ne³wxe³yah²lxan³kxai²nãn²tũ³, ih¹nxet3sxã³ wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ ã³ne³wxe³yah³lxi³hĩ³nxãn¹te²la¹xã³?

14Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txai²na² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a¹ i³-yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a² yain³txa³ki³a² wxa²sa²tãu³wa³ya²tũ³lhain¹sxã³ ũ³whĩ¹jah¹lo²su² te²an²tũ³ a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³ye³jah¹lo²su² kxa²yã¹nx2na³li¹. 15A²ki³ai²nãn²tũ³ tĩh³na² yxo²ka³teh³nãu³a² ã³yun¹na³sxã³ sxã³ye²ki³ai²nãn²tũ³, a²nũ²a² ã³xa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²kxa² yã¹-nxe³te²ju²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹, ain³kxain¹tãu³a¹, kwẽn¹ta²kxai³, Sa³ta³na²jah¹la² a²ta³a²

hxi²kan¹jah¹lan²tu³ wxã³sxã³ a²wãn³txa² wi¹jau³xai²na² ã³wa²lho¹kxain¹te²ju²hẽ³li¹.
 16 Jã¹nxe³sxã³ a²ki³ai²nãn²tu³ tah³lxi³ju³ta²na² ã³yun¹na³ki³kxa² yã¹nxe³ju³tan²tu³,
 a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²kxa² yã¹nx2na³li¹. Te²nãn²tu³ a²wãn³-
 txai²na² ain³kxain¹ka³tu³ i³ka³li³hai¹nha²kxai³ wãn³txai²na² te³nain¹te²ju²hẽ³li¹.
 17 Yxãn¹ta¹ te²na² yain³txa³ka³ta² a²nxe²ka² yũ²nxa³kxe³ya¹nxe² yxau²xai³jah¹lo²-
 yã¹nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³ au³txi³ yxo²i²xa³kxe³su² ha³lo²a² ko³nxe³to³nha²kxai³
 Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³khãuh³lxa³thi¹nai¹nha²kxai³
 nxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wãn³txai²na² wa³su³txi³ sa²yxo²ã³te²-
 ju²hẽ³li¹. 18 A²ki³ai²na² ha³lo²a² ü³yen³ko³nãu³a² ã³yun¹na³ki³kxa² yã¹nxe³ju³tan²tu³
 a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²kxa² yã¹nx2na³li¹. 19 Yxãn¹ta¹ ha³lo²a²
 hxi²waut³ta³lxi³nha²khaix¹nxe³ha²kxai³ a²yen³kxa² ta³nxã², a²ha³teh³nxã³nxã²
 yo³hi²ki³txã³nxã² ta³nxã² kãin² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² wãn³-
 txa² wi¹jau³xa² ã³na¹ain¹sxã³ kwa² wa³nĩ³lon³sxã³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ nxe³kxa²
 yã¹nxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tain¹-
 ta¹hxai²nxã³hẽ³la². 20 ã³h¹ki³ai²nãn²tu³, kxĩh³nũ³xa² ti³tĩn³tũ³xa² ã³yun¹na³sxã³
 sxã³ye²ki³ai²nãn²tu³ wa³li³kha³lhon¹sxã³ ã³n³ki³i³ye²nũ²nhai¹. Nxe³kxa² yã¹x1ju³-
 tai¹nãn²tu³, a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxa²so¹sxã³ kan²txi³ i³te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³te²a² ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² i²li³te²a² jũ¹nxe² wi¹lhin¹sxã³ sa²yxo²wet¹sai¹nha²-
 kxai³ ã³h¹ ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² ã³h¹ i²li³te²a² wi¹lhin¹sxã³ sa²yxo²wet¹sai¹nha²kxai³
 ã³h¹li³nũn³sxã³ ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² ã³h¹ i²li³nũn³te²a² wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³ sa²yxo²-
 wet¹sai¹nha²kxai³, nxe³kxa² yã¹nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ³la².

Sxi²hẽ³na² sa²kxi³kxi³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

21 Nxe³nxã²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~ Ìh¹nxe³te³lhxã³ sa²kix3ki³tẽ³na² ü³thũ²sxã³ sxi²hẽ¹nãu³a¹ tẽ³sxã³ ã³-
 wih¹ki³te²la¹xã³? Hai³txi³ kwa³ta³lẽ³na² ü³tĩ¹kxi²wxe³ki³sxa³ha²kxai³ hai³txi³
 ka²ma²ka³lo³a² sxã³sxã³ ãu³xi²ki³ka³lo³a² a²yũ³hẽ³nãu³a¹ üh³wxe³ki³sxa³-
 ha²kxai³ nxe³ki³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ kĩn³txi³ üh³wxe³ki³kxai²nãn²tu³
 sxi²hẽ¹nãu³a¹ whã²na¹ wxa²ko²ko²ta²nẽ¹te²jai¹ti²ti¹. 22 Jã¹nxã¹jut3su²
 kxãn³nãu³ãn²tu³ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² oh³na² yxau³jah¹la²kxai³lu² yen³kxa²
 hã³te²a² whã²na¹ wã²nã³ü¹nx2ti³tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² yen³kxa²
 ü³ho¹ain¹kxa² whã²na¹ i³yau¹ü¹nx2ti³tu¹wi¹. 23 Jã¹nxã¹jau³su² wi¹ko³nyhah¹-
 lxi³ti³ten³nxã²lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wãn³txai²na² wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hẽ³li¹.

24 Wxa²kã³nyhu¹ah³lxin¹kxa² yã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na² kã³üh¹nx2ti³tu¹wi¹. ã³wa²-
 to²hi² kã³üh¹nx2ti³tu¹wi¹. 25 A²nũ²a² yen³kxi³nh²te²na² ã³h¹ kã²non³sxã³ yen³kxa²
 ü³hũ¹nyhain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa²jũ¹nxe² yũ³kxan²-
 ti³ sa²sai¹xi²hxa³tain¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ³la².

Yain³txa³ki³a² a²wen¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

26-27 Nxe³ha²kxai³la¹, ã³h¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~ Txa²wãn³txa² i³yau¹ü¹nx2ta¹jau³xa² yã¹nx2na³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹. A²nũ²a²
 hai³sxa²nãu³a¹ yain³txa³ki³a² wxa²sa²tãu³wa³ya²txũ³lhain¹sxã³ ü³whĩ¹nũ²-

nhai¹. Nxe³ka³tu³, ka³nxah³ti³na² ãu³xi² a³lan²tin³na² i³sa²yxau² jã¹nxe² jã¹nxe² nxe³kxai²nã²tu³ a²ki³ai²nã²tu³ wi¹ka³lũ³xi² wi¹we¹ni² ye²nũ²nhai¹. Yxã¹-ta¹ a²nxe³ki³ai²na² ih¹nxet3sxã³ wi¹ka³lũ³sxã³ wi¹wen¹te²sin²ta²ku². Ki³nhai¹. Ko³nxe²ki³sxa³nhai¹. Nũ²nhai¹. Nxe³kxa² yã¹nx2na³li¹. 28-29 Kxih³nũ³nã³u³a¹ yxau²te²ki³a² kwa²hã¹nxe² ãn³ki³i¹yhe²nũ²nhai¹. A²wi¹lhĩ¹ju³ta² kãun³sxã³ ka³lũ³ka³tu³ a²nã³nxa² ka³lũ³ka³la²na³na¹. Nxe³ka³tu³, a²wxi²a² ã³wxi²i²sxã³ ã³wxi²kan²kxi²na³na¹. Nxe³ka³tu³ hai³sxa² wa³kxẽ³yah³la² wãn³txi³kxai³lu¹: “Ka³yã³txa² kan¹na²hẽ³ni¹. Wxa²nã²so¹jah³lxi³hẽ¹ni¹.” Nxe³nũ²nhai¹. Txa²wãn³-txa² yã¹nx2na³li¹. Wxa²ẽ¹nã³ai²na² a³la³kxi² kã²non³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² wi¹lwen¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

30 ãh¹lxi³sxã³ wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wãn³txa² i³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa² yã¹nx2na³li¹. 31 Nxe³te³nah¹lxi¹. Yain³txa³ki³a², Mos³tar²ta²ki³a² yã¹nx2na³li¹. Nxe³ki³ai²na² kxih³nũ³xa² ũ³whĩ¹ki³tãu³a¹ hi³ne³ka³ki³a² yxo²ha³kxa¹ ki³jũ¹lxi²sa²sai¹ki³ai²la¹-wi¹. 32 A²nxe³ki³ki¹ai²na² ki³jũ¹lxi³khai¹nxe³ki³su² kxan²ti³ ta³ki¹ai²na² ka³lũ³nũ²la² wi¹wen¹nũ²la² hai³sxan¹tẽ³kxa² ã³wa²tot1sa²sai¹nũ²nhai¹. Hi³-a²khai³xa² wen¹nũ²nhai¹. Nxe³sxã³ ai³ka² ã³wxã³ha²kxai³ yeh²nxi³nũ²nhai¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Txa²wãn³txa² sa²yo²wel¹jah³lxin¹kxai²nã²tu³ wi¹la² i³ã³lxa³ti³hi¹txã²ti³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ a²wi¹lhĩ¹na² ju¹nxa² so¹lxi³ yxo²i²sah¹-lxin¹kxan²ti³ ye³jen¹na² i³kã²non³sxã³ yxo²i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Jã¹nxe³sxã³ wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² ka³lxa¹jau³xa² te²u¹jã¹nxe³jau³-xa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² hxi²kan¹ti³ wi¹ko³nyhain¹kxa² yã¹nxe³sxã³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ a²si³yxau²tãu³khai³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² so¹lxi³ wã²nxũh¹ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

I³ye³na² ã³wxe³lhu²si¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹ sũ²ni²khai¹nxũ²la² Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ a²-sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~I³ye³na² Ka³li³le²a² ye³na² yxo²ha³ti³lhi³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxe³te³na¹, a²nũ²a² nũ³kã³txa² ka³lxa¹txi³ wxã³sxã³ ãn³sa²ki³nũ²kxain¹-tũ³ka³txa² i³sa²si¹hã³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³khai³nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² whã²na¹ ka²no¹a²ka³-lo³ai²na² ũh³nxũ³sa²tã³nũ¹xi²sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² ka²no¹a² ã³ka³lo³a² kũ³we²ki²la² ka³lxa²nxa³ka³lo³nãu³xa² ai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Nxain¹tãu³a² kãin² sa²xit3jain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²xit3sxã³ i³yau³xa² sa²so¹-sxã³ sa²ta³kãu³sxã³ sa²ka²la¹so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka²no¹ai²na² i³ni³sa²wi¹sxã³ ã³nũ¹te³lhxã³ yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxe³hi¹kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²-kxai³lu² ka²no¹a² si³ka³la³nãũ³ã¹ sxa³sxã³ ãu³xi²nũ²la² wã²la²ka³lo³a² ãn³ne³ka²la¹nha²sxã³ sxa³sxã³ ãu³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³-ha³lxi³nãu³xai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³tu¹lxi²si¹hain¹jau³xa²sa¹:

—~Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Nxet³si¹lxi¹. Ī³lo³nx²i²nē³te³lhxā³ sīn¹na³li¹. Hxi²-
waun³ta²kxi¹nha²sīn¹nxān³ji¹wi¹? Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ³sa²yxau³sxā³ i³txai²na²
ĩ³kwai²kwai²kxi²ha²kxai³, ĩ³yau³xai²na² ĩ³ye³kxi²ha²kxai³:

—~Ā³yit¹sxā³ ā³nhāu²no³txa²sā²nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
i³txai²na² ā³wxe², ĩ³ye³nai²na² ā³nhāu²no³ti² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰Nxe³-
ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ī³h¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ yuh³li³nx²ti³ji¹wi¹? Hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³-
na² so¹lxi³ yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu¹ ĩ³yona²ta³kxi²-
nha²sxā³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹:

—~Ī³h¹nxe³jah³lo²tan³te²la¹xā³? Jah¹lai²na² wān³txa² it³ta² ũn³ju³ta² ā³wxe³si¹-
jau³su² ĩ³ye³na² sa²hāu²not³si¹jau³su² nxe³ten¹tu³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³jau³su²

5 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³nai²na² ā³yxo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
ha³lo²a² Je³ra²sa² nū³ka³txa² yxau³ta³ko³xa² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Ā³wi¹-
hain¹tāu³a¹ Je³su²jah³lai²na² ka³no²a² a³li³tāu³a¹ a²nū²a² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
nxū²kwai³yxau³jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ne³khau²hain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁻⁴A²nxe³jah¹-
la² ya³lu²te²a² sa²nī³kxi²ko³nāu³a¹ yxau³jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ a²nū²a²
ā³xa² hxi²kan¹ti³ ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ye³ka³lxa¹txi³ kwa³thi³lih³na²
sa²hxi²ki¹i² sa²yux³ki¹i² nain¹to³kxan²ti³ ya³lot³sxā³ ĩ³hxau³kxi²nyhain¹to³ta¹hxai²-
hē¹la². Hxi²kan¹ti³ ĩ³hau³kot³tain¹to³ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁵A²nxe³jah¹la² ya³lu²te²a²
sa²nī³kxi²ko³nāu³a¹ nūh¹yxau² wā³la³ka³txa²nāu³a¹ nūh¹yxau² ka³nxah³ti³na²
wxan¹to³hi² tah³lxa³ka³ta² to¹ka³ta² ũ³yho³li³nha²to³hi² a³lan²ti³nha² jā¹nxe³to³-
hi² nxe³yain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
u²ten³sa²tā³sxi²tāu³ yān³txi³ ĩ³ha²no¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² ĩ³sa²nē¹kxain¹ta¹-
hxai²hē¹la². ⁷⁻⁸Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~A²ta³a² ko³nxe³jah¹lāi³. Wa²li³txu¹li¹. Jah¹lai²na² wxa²nxū²kwai³li³txu¹-
li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ in³jah¹lai²na² sa²kxai³lu¹ wxan¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Tah²si¹lxi¹. Ī³h¹-
nxe³sa²te³lin¹ji¹wi¹? Ī³khāu³lhxa³ti³sa²txa³hē¹li¹. Txa²wān³txai²na²
ĩ³wā³txi³sain³nxa²ha¹jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² oh³nāu³a¹
yxau³jah¹la² hi²sen³su² ain³kxi²sa²jau³xai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Ī³h¹nxet³sxā³ ĩ³yī¹li²nhān¹ji¹wi¹, wxa²i³lxa²su¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²i³lxa² Yxo²ka³lxa¹jah¹lo²sa¹wi¹, ka³lxa¹khaix¹te²sa²sī¹nha²kxai³lu¹.

¹⁰Jā¹nxa¹jau³su² ta²ko¹xai²na² a³li³si¹sa²nhīn¹jau³su² ĩ³sa²si¹hā³sa²sīn¹-
txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³hī¹nāu³a² wā³la³ti²ka³nāu³a¹ ka³yxuh³xa²
kwa³jan³ta² yxa³kxa² ũ³yhait¹ho³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹²Nxe³ain¹ye²ha²kxai³
a²ta³a² nū³ka³txa² a²wān³ti³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³wā³txi³sain³te³nah¹lxi¹:

—~Yxa³kxa³nāu³xai²na² i³sa²si¹hā³sa²sī¹nhē³li¹. Ka³yxuh³xai²na² ā³-
nxū²kwai³wi¹ti³ten³sa²sī¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³ti³kxai³lu¹:

—~Jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³, a²ta³a² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu²
in³txai²na² wxa²nxū²kwai³li³ain¹sxā³, yxa³kxi³nāu³xai²na² ā³nxū²kwai³-
wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kā³tū³ yxa³kxa² kā³lxa¹tū³kā³txa² sa²kxai³lu²
yxo²ha³kxa¹ a²wā³la³ti²kā³nāu³ai²na² ā³ni³hi²kan³sxā³ i³yen³nāu³ai²na²
ā³yu¹nū³sxā³ i³lo³nxi² ya²lun¹ti²hxan³ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxe³ha²kxai³lu¹ yxa³kxa² nū³kā³txai²na² a²wa³kxēn³ti³nāu³xa² sa²kxai³lu²
yuh¹lxa³txi³ ā³ni³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Sxi²yhe³nai²na² ā³ni³hi² Je³ra²sa² nū³kā³txa²
a²ko³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ā³ni³hi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹kā³tū³ ha³lo²ai²-
na² i³ye³kxa²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ aun³ti²
wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la², ha³lo²ai²na² i²te³lhxā³ka². 15 Aun³ti² wxā³ain¹kā³tū³
Je³su²jah³lai²na² i³ha¹txai¹nha²kxai³ in³txai²na² a²ta³a² nxū²kwai³li³nyhain¹jah¹-
lai²na² i²ai¹nha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txai²na² wā²la² wi¹wi²kxi²nha²sxā³
yxau³ha²kxai³ wi¹lxon³kxi² yxau³ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²nū²a²nāu³-
xai²na² i²ain¹tāu³, yuh³lā³khaix¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 16-18 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹
a²nū²a² ha³la³je¹nai³kxai³ ha³lo²a² i²ain¹tū³kā³txa² sa²kxai³lu¹ i³ye³sxā³ aun³ti²
wxā³ain¹tū³kā³txai²na² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². I³hen³txain¹te³nah¹lxi¹, a²-
nū²a² ko³nxe³te² a²yāu³kā³txi²nāu³xai²na² nxū²kwai³yxau³jah¹la² we²nxi²ju³ta²
ha³ta³nxain²txi³ i³yau¹ū³ai¹nha²kxai³ yxa³kxa² nū³kā³txa² i³ya²lun¹ti³ju³ta² i³yau¹-
ū³ai¹nha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a² aun³ti² wxā³ain¹tū³kā³txai²na²
ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lāi³. Txa²ha³lo²a² ko¹xai²na² wxa²li³txa²si¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³hī¹kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wa²li³te³lhxā³ nxe³ha²kxai³ ka²no¹a²
ā³wih¹kā³tū³ a²nū²a² a²ta³a² nxū²kwai³li³yain¹jah¹la² wxā³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ā³si³tē³nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix¹lsa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

19 Yxān¹ta¹ hai³txi³ Je³su²jah³lo³la³ hāi¹nxe² wxā²nā¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
Nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² a²wān³ti³kxai³lu¹:

—~Wxa²sxi²yhe³na² wxa²yā³lxi³nāu³xa² sxi²ha² i³txu¹li¹. Nīn¹kā³tū³
Txa²wā¹sū²na² kāi³kxi¹nxa²ju³ta², i³hen³txi³txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² i³sxā³, a²sxi²yhen³nāu³xai²na²
hxi²ka² hxan³jen³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³-
su²jah³lai²na² kāi³kxi²ju³ta² i³hen³txi³sxā³ i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kāin² i³wā³wā³txi³kxi²nhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Jai²rah³la² Je³su²jah³la² i³ye³kxi²jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³na² a²yxō²ha³tih³nāu³a¹ Je³su²jah³lai²na² ka²no¹-
a² ā³yxō²ha³ti³sa²sai¹kā³tū³ a³li³hī¹na¹ a²nū²a² kā³lxa¹tū³kā³txa² sa²kxai³lu²
ā³nū²kxain¹sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 22-23 Nxe³ju³ta² in³txa² a²i³lxa²
Jai²rah³la² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³na²

a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Jai²rah³lo²su² te²kxai³lu¹
wxã³sxã³ Je³su²jah³la² i²ain¹ka³tũ³, ãn³ka³tũ³wxe³sxã³, i³wã³txain¹te³nah¹lxl¹:

—~Je³su²jah³lãi³. Txa²ka³ne³lxa² ya³lu²kxi²sa²tē³na³li¹. Wxã³sxã³ txa²ka³ne³-
lxai²na² wxa²wxai³kxi¹sē¹li¹. Nĩn¹kxai²nãn²tũ³ we²nxi²xi²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

24Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², Jai²rah³la² ã³si³tē³kxa²
ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³ki³ka³ti³-
kxain¹sxã³ ãn³kax3tũ³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha² i³ton³kxi²ta¹ka³lxa² i³yau¹ũ³jau³su²

25-26Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² nxe³tau³ta² ka³na³ka³na³-
ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² kãin² i³ton³to³ta¹hxai²hē¹la².
Hxi²ka²hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³sxã³ kwē³ko³nhi¹nai³ta² sa²kxai³lu²,
i³si³ti³hon³ka³txa² ã³ni³ton³ ãn³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ hi³ne³-
kxa² hoh³lxĩ³sa²jah³la² i³ta³ka³txai²na² o²la³kxi²te³lhxã³ a²ha³teh³nxã³nxa²
ũ³yho³hi²txã³nxa² hãĩ¹nxe³tũ³xa² ũ³hũ¹hxa³tain¹kxan²ti³nũ¹ hai³txi³ we²-
nxi²ti³hex1ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hãĩ¹nxe³sxã³ khãuh³lxĩ³ton³nha²ha²kxai³
hãĩ¹nxe³sxã³ ã²la² kãin² i³ton³to³ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². 27Nxe³nxa²ha¹te¹
ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²nũ²a² i³ton³te²su² te²a² we²txi²jau³-
su² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ wxã³sxã³ Je³su²jah³la² i³hit1sxã³
ã³yau³son³kxi²ka³tũ³ a²wã²la²ka³lo³a² wxa²to³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 28Nxe³ju³ta²
ta¹ka³lxai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³la³ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxl¹:

—~Je³su²jah³la² a²wã²la³ka³lo³a² he³la³ku³ wxa²to³kxi²na¹kxai²nãn²tũ³
we²nxi²sa³tũ¹xã¹. Nxe³nha²sxã³ wxa²to³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 29Wxa²to³kxi²-
ka³tũ³ wa³su³txi³ i³ta³ka³txai²li² we²nxi²ta¹hxai²hē¹la².

—~Txa²nũ²ai²na² wa²su¹wa²sun¹khaix1sa³nã¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².
30Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

—~Txa²sĩ³na² wi¹la¹tãu³a² so¹kxi²sain¹na²na¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² nũ³ka³txai²na², a²nxũ²kwai³ye³la³nãu³a¹ ã³sa²wa³-
ti³nha²sxã³ i³ye³te³nah¹lxl¹:

—~Ĩh¹te²la³tã³ txa²wã²la³ka³lo³ai²na² wxa²to³syah¹lxin¹si²lxl¹?
Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

31-32Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa² a²wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³li³te³nah¹lxl¹:

—~A²nũ²a² kãĩ²li¹tũ³ka³txai²na² ã³ki³ka³ti³kxi²wxe³sxã³ ãn³to³nxain¹sĩn¹-
na³li¹. Nxe³nxai¹nha²kxai³ ih¹nxe³kxa²yãn³ti³tã³. “Ĩh¹te²tã³ wxa²to³sain¹ji¹wi¹?”
Nxe³nhi¹jau³xai²na² i³ye³nhi¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a²
wxa²to³te²a² i²te³lhxã³ Je³su²jah³la² sa²wa³tũ³nha²ta¹hxai²hē¹la².

33Yxãn¹ta¹ tu¹ha³ka³lxai²na² sa²kxai³lu², ju¹taĩ²na² sa²kxai³lu² ã³ne³wxe³khai¹-
xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, kãin² yuh³lxĩ³ha²kxai³ i³ka³ta³txa³sa²ha²kxai³
wxã³sxã³ Je³su²jah³la² ã³ka³ti³wxe³ka³tũ³ ha³lo²a² hãĩ¹nxe³ti³xa¹ i³yau¹ũ³ta¹hxai²-
hē¹la². 34Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxl¹:

—~Nxet3sã¹nxi¹. Yxo²i²sa¹nha²kxai³ we²txi¹nxa²ha¹xĩ¹. Wa²su¹wa²su¹
yxau²xai³txa²hē³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Jai²rah³la² wē³sa² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxi²nyhain¹ti³kxai³lu² a²nū²a² ka³-
na³ku² Jai²rah³lai²na² sxi²ha² wxā³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jai²rah³lai³. Nxet³si¹lxi¹. Wxa²ka³ne³lxin³txi² ya³lu²kxi¹nx²na²li¹.
Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² i³hxi²kau³kau³sin¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxe³kxan²ta¹ jau¹xai²na² i³ye³kxain¹kxan²ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³-
txi³kxai³lu¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹sxā³ yxo²i²sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

37-38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu¹, a²nū²a²nāu³xai²na²
ā³si³tē³kxain¹te²nāu³xa² ha³lo²a² yxau³sxā³ wahx³nxe³si¹hain¹ta¹hxai²hē¹-
la². Yxān¹ta¹ Pe²jah³la² so¹lxi³, Ti³a²kah³la² so¹lxi³, Jo³āu²ah³la² Ti³a²kah³la²
a²lo³na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxah¹lxi³sxā³ a²sxi²ha² yau³son³yah³-
lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹ thi¹nai²li² a²nū²a²nāu³xā² yxau³te²nāu³xa²,
kāi²nxon³sxā³, kāin²nān³ti³sxā³ hxi²kau³kau³nha²sxā³ he¹li³ye²yhain¹ta¹hxai²-
hē¹la². 39 Nxe³ju³ta²kxai³, Je³su²jah³la² ā³wih¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ hxi²waun³txi³nha²sxā³ kāin²nān³khaix¹lyah³-
lxin¹ji¹? Hai³txi³ wē³sa³la³ ya³lu²nxa³wi¹. Hāi¹nxe³sxā³ kāin² āu³xi²na³li¹?
Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

40 Yxān¹ta¹ a²nū²a²nāu³xai²na² yxo²i²ai¹nxa³jau³su² i³yxo²kwa³lxi³nyhain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹
aun³ta²li³si¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²wi³na² so¹lxi³, a²hā³ka³na²
so¹lxi³, Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² so¹lxi³ sxā³ Je³su²jah³la² tē³-
li³yhu¹sxā³ a²wē³sa² sxa³thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Ā³wi¹hain¹ka³tū³
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wē³sa² a²hxi²ka² hxi²ki³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wē³sāi³. Ī³sa²yxau³nxi¹. Nxe³nxa²ha¹xi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³hi¹na¹ wa³su³txi³ wē³sa²kxai³ i³sa²yxau³ka³tū³, ā³nxai³ta¹hxai²-
hē¹la², wāi²ta² wē³sa²kxai³la². Nxe³ju³ta² ān³si³tē³kxi²tū³ka³txai²na² kāin²
wā³txi³lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². 43 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹,
yxo²xūn³txi³ i³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ju¹tai²na² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³
wē³sai²na² yain³txa² ū³hū¹jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thi³nān¹tū³ka³txa² sa²yxo²ā³jau³su²

6 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ nū¹ā¹ wa²li³ain¹ka³tū³
a³li³lah¹sxā³ ton¹ta³ko³xai²na² ā³nxai³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²sa³-
wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Sa²ba³to³ nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² i³ye¹nxain¹to³ju³kxai³lu² Ju³te²a²
nū³ka³txa² ā³nū¹kxi²thi³na² ā³wih¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹-
ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Wān³txa² jau¹xai²na² a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu²
ain³kxain¹ka³tū³ i³wā³wā³txain¹sxā³ yxo²o²lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la² ih¹nxe³ju³khai³xa² i³hxi²ka¹txai¹nh³te²la¹ku¹? Ih¹te²ta³ wxi²-kan¹jau³xa² i³tih³nxe³h³te²la¹ku¹? Ih¹nxe³sxã³ wã³nxin¹sxã³ kã³h³te²la¹ku¹? Kĩ³nhai¹. Kõ³nũ¹hxain¹kĩ³sxa³nhai¹. 3 Jah¹lai²na² hã¹nxe³sxã³ sxi²ha² ton³ju³ta² a²hoh³lxi³su² jah¹lai²la¹wi¹. Jah¹la² Ma³ri²a³ka³lxai²na² a²ki³lha³lxa² nxe³ha²kxai³ Ti³a²kah³lai²na² Jo³se²ah³lai²na² Ju³ta²sah³lai²na² Si³mã²uh³lai²na² ain¹sxã³ a²kan³ti³nã³uxa² nxe³ha²kxai³ nxe³jah¹la¹wi¹. A²ha³li³ti³nã³uxa² yxau³ye²nẽ³lain¹-na³li¹. Hxi²kan¹jah¹lo²sxa³wi¹. Nxe³sxã³ hxi²ye¹ta³lxain¹sxã³ e²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² a²wãn³txa² hen³txi³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ a²nũ²-a² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ a²wã³tã³xa²nã³uxa² hi²sen³ta³ so¹lxi³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³, sxi²yhen³khai³xa² yxau³yain¹tũ³kã³txa² hi²sen³ta³ so¹lxi³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³, a²nũ³ka³txi³khai³xa² hi²sen³ta³ so¹lxi³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³ ain¹na³li¹. Jã¹nxe³sah²lxin¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² hxi²kan¹ti³ nũ³kxũn³ju³ta² kã³ta¹hxai²-nxa³hẽ¹la². Hã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² i³ton³te²su² ka³lxa²nxa³te²su² te²a² so¹lxi³, wxa²hxi²to³hain¹sxã³ i³we²nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6 A²nũ²a² yxo²i²ai¹nxa³ju³ta² Je³su²jah³la² i³wã³wã³nxe³khaix¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ sxi²yhen³nã³uxa² ai³lha²thet³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa³si¹hã³si¹hain¹jau³su²

7-9 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nã³xai²na² hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³kã³txai²na² i³kaix¹so¹sxã³, ha¹li¹ wxa²hau³kot³sxã³ i³sa³si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa³si¹hã³ain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kõ³nxe³te²a² yã³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Txa²-hxi²ka¹na¹ju³ta² ũ³hũ¹nx²ta¹wi¹. Yxãn¹ta¹ ai³yah³lxin¹ju³ta² a²yen³kxa² tẽ³sxã³ ai³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Tã²uxa² so¹lxi³, tẽ³sxã³ ã³nxai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hai³txi³ yain³txi³nũ³la³ tẽ³xa³i² wã²lẽn¹ta³ tẽ³xa³i² ha³tẽh³nxã³nxa² ũ³-yho²hi²ki³txã³nxa² wã²lẽn¹ta³ wi¹so¹sxã³ tẽ³xa³i² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yu³wi²kxi²nyhah¹lxin¹ka³lo³a² so¹lxi³ yũ³wi²ki²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ wã²la²ka³lo³la³ tẽ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 10 Jã¹nxain¹jau³su² i³ye³kxain¹jau³xa²sa¹:

—~Sxi²yhe³na² i³li³jen³su² je³nãn²tũ³ ã³nxai³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ sxi²ha² ã³wih¹te³lhã³ a²wa³kxẽn³yah³la² ka²la¹txa²lxain¹kxai²nãn²tũ³ a²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² sxi²ha² so¹lxi³ ã³xi², yai³ni², nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Sxi²yhe³nai²na² he¹yah³-lxi¹nhi¹nãn¹te²tũ³ sxi²ha² ã³xa² ã³ya¹ya¹jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 11 Yxãn¹ta¹ sxi²yhe³na² i³li³jen³su² je³nãn²tũ³: “Wxã²na² ten³nxa²lxi³si¹nx³nhai¹.” Ne³nx²tain¹kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³la³ ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²nãn²tũ³ sxi²yhe³nai²-nãn²tũ³ wa²li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Wa²li³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ kĩh³nũ³xa² wxa²yũ³kxa² ti³so¹yah³lxin¹tũ³xa² ti³yũ³tũn³ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ a²kõ³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta² i³yau¹ũ³ain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12-13 Nxe³ka³tũ³ a²sa³wi³ha³lxi³nã³xai²na² ã³nxai³ain¹ka³tũ³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹kõ³nxe³ti³

kāi³ki³ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³ta³lo³ta³wxe³ki³si¹jau³su² i³hen³txi² ko³nxe³te²a² yāu³ka³-
txa² ka³lxa¹txi³ nxū²kwai¹li³si¹hai¹ni² a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² ka³lxa¹txi³ o²lyau³xa²
a³se³to²na²yau³xa² tē³sxā³ wxa²ne³to¹la³kxi²sxā³ i³we²txi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² su²lhā³jau³su²

14 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² kāi³ju³ta² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
i³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹jau³xa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah³la² E³ro²jah³lo²-
su² te²kxai³lu² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ a²nū²a² i²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

—~Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nē³jah³lo²su² ya³lu²-
ka³tu³ hā²wxā³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³ hī¹na² a²yen³kxa²
hxi²kan¹ti³ kāi³ain¹na³li¹.

15 Ain¹ka³tu³ a²nū²a² ā³xa² i²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

—~E³li²ah³lo²su² te²la¹i¹. Nxe³ain¹ka³tu³ a²nū²a² ā³xa² i³lxī³nūn³te²a²
e³te³nah¹lxi¹:

—~Jah³lai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah³lai²la¹i¹. Kxā³-
nhxī¹nai³tā² i³sa²si¹hā³nē³kxu¹jā¹nxe³jah³lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16 Yxān¹ta¹ jau¹xai²na² E³ro²jah³lai²na² ain³kxi²ka³tu³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Ha³la³je¹nai³tā² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ū³nhe³ki²lho¹si¹hai¹na¹jau³su²
kwa³na³ai¹na¹hē³li¹. A²nxe³jah³la² hī¹na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na³li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

17-18 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu¹, ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³lu¹ E³ro²jah³-
lai²na² a²lon³na² a²i³lxa² Fi³li²pah³la² i³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³
Fi³li²pah³lai²na² a²sxe³xa³ka³lxa² a²i³lxa² E³ro³ti²a³ka³lxa² i³yī¹li²ta¹hxai²-
hē¹la². E³ro³ti²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu²
ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³lu² hait¹so¹kxi²yha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ Jo³-
āu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² i³tih³nxe³jau³xa²sa¹:

—~E³ro²jah³lai². Nxe³3si¹lxī¹. Wxa²lon³na² Fi³li²pah³la² a¹he¹na³li¹.

Nxe³kxa²yu³su² a²sxe³xa³ka³lxa²na² hait¹so¹kxi²yha¹hin¹ju³ta² wai³nxa³-
wi¹. Kāi³in¹ju³ta² Txa²wā¹sū³na² te³nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³ha²kxai³ E³ro³ti²a³ka³lxa²na² a²hi²sen³kxai³lu² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³-
xan³ta³kxi²khai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²we³sai¹yah³lai²na²
sa²kxai³lu² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³ i³ain¹sān²sxā³ sa²ta¹kxain¹sxā³ sxi²ha² kan²-
thi³na² ū³ti¹lxain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³kxa²yu³su² E³ro³ti²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu²
Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² i³su²lhā³ti³ten³khaix¹lain¹ta¹ hxi²kan¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

20 Hxi²ka¹nai¹nxa³ju³ta²sa¹: E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—~Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wi¹lhīn¹khai¹nxe³sxā³ wain¹khaix¹jah³lai²-
la¹xā¹. A²ko³nxe³ju³ta²la³ yū³ti³hex¹jah³lo²sxa³xā¹. Yūh³lxai¹na¹nhā¹, Jo³āu²
Ba³tis²jah³lai²na²su¹. Ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²sxe³xa³ka³lxa²
an³txi³ju³ta²kxai³ i³su²lhā³ain¹kxa²yan³ti³su² E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² ā³non²ta³kxi²to³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ Jo³āu² Ba³-
tis²jah³lai²na² wān³txa² E³ro²jah³lai²na² ain³kxi²sxā³ kāin²yūh³li³to³nha²sxā³
i³wā³wā³ta³kxi²nha²kxan²ti³nū¹ ka³lih³kxi²nha²sxā³ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³to³ta¹ a²ha² yan³nāu³kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu¹ a²hā³-ka³na² ē¹na² a³li³la¹hain¹ju³tai³tā² ain³kxi¹xi²nha²te³lhxā³ kāi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Kāi³ain¹ju³ta²sa¹, a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² ka³lxā¹txi² so³ta²to² nū³ka³txa² a²hxi²-kan¹ti³nāu³xā² hāi¹nxe³tū³xa² ka³lxā¹txi² Ka³li³le²a²ko³xa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² ka³lxā¹txi², nxe³ain¹ka³tū³ ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ a²yain³txa² ka³lxā¹txi³ kāin²i³yai³ni², yain³txi³yau³xa² ūn³jau³xa² kāin²i³na², nxe³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ka³tū³ta¹ E³ro³ti²a³ka³lxā² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹ e³kxi²nha²te³nah¹lxī¹:

—~Hī¹na² txa²ha³lo²a² hau³kon³na³na¹. Hī¹na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² su²lhā³ai¹na¹ju³ta³nū³a² ain³nha¹nā¹. Ta¹hxai²hē¹la². 22 Nxe³ju³ta²kxai³ E³ro³-ti²a³ka³lxā² a²ka³ne³lxā² ya³sxā³ a²nū²a² ā³yā³nū²kxain¹thi³nāu³a¹ ā³wih¹sxā³ nūh¹ ā³ha³te³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² E³ro²jah³la² kāin²i³ka³li³kxi², E³ro²jah³la² i³ka³la¹tū³ka³txa² kāin²i³ka³li³kxi² nxe³yhain¹te³nah¹lxī¹ E³ro²-jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ wāin²ta¹ka³lxai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

—~Yā¹te² yen³kxa² ten³nxa²ji¹xi¹? A²yen³kxa² a²te³nīn¹kxa² i³wā³txi³-san¹kxai²nān²tū³ ū³hū¹nxa²ha¹tū¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23 Jā¹nxe³sxā³ E³ro²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa² ha³ta³nxān²txi³ i³ha³la³tāu²so¹sxā³ ū³hū¹nxa²-ha¹tū¹xī¹, i³wā³txi³san¹kxe³la³ti¹. Ki³han³nxa³xi¹. Nxe³ju³ta² txa²wān³txai²na² i³wa²li²na¹ke³la³te²kxai³, Txa²wā³sū³na² a²kō³nxe³ju³ta² ū³hū¹sa²hī³nx2na³ni¹. Jā¹nxe³sa²kxa²yān³ti³su² na¹nhi¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ wāin²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² wa²li³sxā³ a²hā³ka³na² i³wā³txi³te³nah¹lxī¹:

—~Hā³kāi³. Nxe³nxi¹. Yā¹te²a² yen³kxa² i³wā³tain¹hī³na¹te²la¹ku²? Na¹-nhi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

—~“Jo³āu² Ba³tis²jah³la², i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nē³jah¹la² a²ne³ka² so¹lxī³ ten³sa³nha²wi¹.” Nxe³txai¹nhē³ni¹. A²hā³ka³na¹na² wān³txa² i³wā²-lū³xi²jau³xa² ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²wāin²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ā³ni³hi² i³whi¹xi²-ka³tū³ a²hxi²kan¹te²a² sa²kxai³lu² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxī¹:

—~Jo³āu² Ba³tis²jah³la², i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nē³jah¹la² a²ne³ka² so¹lxī³ pra²ta²ka³lo³a² ū³yhe³hē²ti³sxā³ ū³hū²xa¹sē¹li¹. Kwēn¹ta¹na² ten³-sa³nhai¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³ju³ta²kxai³ a²hxi²kan¹ta² si³yau³jah¹lai²na² i³āin²txi³khaix¹ta¹hxai²-hē¹la². Yxān¹ta¹ ha³la³je¹nīn³kxai³ a²wān³txai²na² a²yen³kxa² wāin²ta¹ka³lxai²na² ū³hū¹te³lhxā³ nxe³jau³xai²na² yxo²an³ta³ti³ e³ain¹jau³xai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²i² ain³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³-lu² wān³txai²na² i³wa²li²ju³ta³la³ ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²ē¹nāu³a¹ o³nxa³jau³su² i³ye³kxain¹kxa²yān³ti³su² Sū³na² kō³nxe³ju³ta³la³ ū³hū¹-ain¹kxa²yān³ti³su² ta¹hxai²hē¹la². 27-28 Nxe³ha²kxai³ kwēn¹ta²kxai³ so³ta²to²jah¹la² i³kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ū³nhe³ki²lho¹sxā³ tē³sxā³ wxā³si¹-hain¹jau³su² i³kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tū³, so³ta²to²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a³li³sxā³ sxi²ha² kan²thī³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² yu³la² kāin²ta³wxi²-

a² tē³sxā³, Jo³āu² Ba³tis²jah³la² a²ne³ka² ũ³nhe³ki²lho¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ a²ne³kai²na² pra²ta²ka³lo³a² ũ³yhe³hē²ti³so¹sxā³ a²wāin²ta¹ka³lxai²na² ũ³hū¹ka³tu³ ta¹ka³lxai²na² a²hi²sen²kxai³lu² a²hā³ka³na² ũ³hū¹ta¹hxai²hē¹la². 29Nxe³ju³ta²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxai² ain³kxain¹ka³tu³ ya³lu²ta²na² a²ne³ki³la³ yū²nxa³sxā³ a²nū²a²nāu³ai²na² so¹lxi³ so¹sxā³ sa²nī³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ka³lxai²nāu³xa² yai³nain¹jau³su²

30Nxe³nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Je³su²jah³la² i³sa²si¹hā³ta³nū³ka³txai²na² sa²-kxai³lu², ā³wā³lain¹ka³tu³ a²yen³kxa² kāi³ain¹ju³ta² a²yen³kxa² a²nū²a² ā³sxa² i³yau¹ū³yhain¹jau³xa² a²hāi¹nxe³ti³xa² Je³su²jah³la² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

31Nxe³hī¹na² a²nū²a² ka³lxai²tū³ka³txa² Je³su²jah³la² i³te³lhxā³ ā³tū³i² wxā³li² jā¹nxe²nxe³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² whāi²na¹, hxi²kan¹ti³ yain³txa²ha³ta³nxān²ti³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ai¹-nha²kxai³, Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² nūh¹ ā³nxai³ya³sah¹lxi³hē¹li¹. Nū¹ā¹ jū¹nxe² i³ye¹nxi²ya³sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

32Ai¹nha²kxai³ ka²no¹a² nūh¹ ā³wi¹hain¹ka³tu³ ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹-nxa³ko³xa² ā³nxai³te³lhxā³ wa²li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 33Yxān¹ta¹ wa²li³ain¹ju³ta² a²nū²a²nāu³xai²na² i³ai¹nha²kxai³ ain³kxi²xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ sxi²yhen³-nāu³xa² hāi¹nxe³tū³xa¹ wa²li³sxā³ a²yu³kxa² ā³nī³hain¹ka³tu³ a²ko¹xai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa²na² sa²kxai³lu² a²ne³hē³txa¹ ā³wi¹hū³yhain¹ta¹hxai²-hē¹la². 34Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ān³yo²ha³ti³lhi³nū²la² ka²no¹a² a³li³ka³tu³, a²nū²a²nāu³xai²na² ka³lxai²tū³ka³txai²na² i²ain¹tāu³ Je³su²jah³lai²na² āin²ta³lxi³nha²ta¹hxai²hē¹la². Āin²ta³lxi³nha²te³nah¹lxi¹:

—~Tū¹ka³txai²na² o³ve²a³ nū³ka³txi³hū³na³na¹. O³ve²a² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah¹la² yū²nxa³kxe³hū³nxe² hxi²kāu³kāu³nha²sxā³ yxau²-xai³tū³ka³txi³hū³na³na¹. Nxe³ha²kxai³ ā³nāin²ta³lxi³sa³nāh¹. Je³su²jah³la² a²e¹nāu³a¹ nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ka³lxai²jau³xa² i³yau¹ū³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

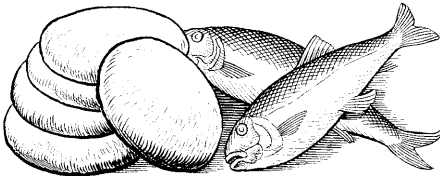
35Nū²la² sū²ni²khai³nxe³nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²wān³txi³-kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ti¹ai²na² sxi²jen³ti³la³ yū²nxa³ti²tu³wi¹. Hī¹na² ka³nxa³hi²tē³na³-li¹. 36Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xai²nān²tu³ i³sa²si¹hā³txain¹si¹nhē³li¹. Ha³lo²ai²na² tā³nxa², sxi²yhen³nāu³xa² tā³nxa² a²yain³txa² so¹kxain¹si¹-hain¹jau³su² i³sa²si¹hā³txain¹si¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

37Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² ũ³hū¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹, a²yain³txa²sa². Nxe³ta¹hxai²hē¹-la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Hxi²kan¹sa²si¹nxa³nha²wi¹. A²nū²a² nū³ka³txai²na² yain³txa³tū³xa² te³nain¹-tū³xa² kāin²khaix¹na³li¹. Nxe³tū³xai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² kwē³kxa² hāi¹nxe³tū³xa² wa³ko³ni² yxau²xai³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ti³ ũ³yho³hi²-



(Markos 6.38)

nxá³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²-
kan¹ti³hex¹sa²si¹nx³nhai¹.
Īh¹nxe³thi³nha¹ji¹ku¹? Nha¹nhai¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

38 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la²
a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Yain³tū³xa² yū³ah³lxin¹tū³xa²
ai³sxā³ wxa²hau³ko³jah¹lxi¹sā²nhē³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ wxa²hau³ko³ta³lu²nain¹ka³tū³ i³hen³tain¹jau³xa²sa¹:

—~Yain³tū³xa² tū³ha¹li¹ tū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ tū³xa² yū² ai³na² ha¹li¹ yū²
nxe³sīn¹nīn²su²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe³ain¹ka³tū³ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Si³sa³yu³ta² au³ju³ta² ā³nhai²wxe²xai³jah¹lxi¹hē¹li¹. Ha³na³ka³lxi²
ā³nū²kxi²sxā³ jū¹nxe² so¹lxi² ā³wxe², jū¹nxe² so¹lxi² ā³wxe² jā¹nxe² nxe²xai³-
jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 40 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² hxi²ka²
hxan³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi¹xi²nū³ka³txa² a²nū³ka³txi³su²
ha³na³ka³lxi³ ā³wxe² jā¹nxe² jā¹nxe² ā²la² kai²lxi³tū³ka³txa² ā³wxe² nxe²-
xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ yain³tū³xai²na²
tū³ha¹li¹ tū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ tū³xa² wxa²sa²so¹xi² ai³nai¹na² ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²
nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ten³sa²tā³ka³la³yo²nū²la² a²yain³txa² Txa²wā³sū³-
na² i³wi¹lxon³kxi²jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²yain³tū³xai²na²
so¹sxā³ wxa²nāu²lxi³sxā³ nxe³tū³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²-
na² sa²kxai³lu² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ a²nū²a² yo²ha³kxa¹
ū³hū²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ ai³nai¹na² wxa²nāu²lxi³sxā³ a²nū²-
a² yo²ha³kxa¹ ū³hū²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 42-43 Nxe³ka³tū³, a²nū²a²nāu³xa²
hāi¹nxe³tū³xa¹ i³yain³tain¹ka³tū³ ū³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yain³txa³tū³xa² ai³na²
wxa²nāu²lxi³kxe³su² ū³kxain¹nxa²ha¹te¹ a²wā³kxi³kxai³ wā²nxa³kxa² so¹sxā³
ha³ti²a² hxi²ka² hxan³sxā³ nē³nha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tē³na², ne³ki¹lhain¹-
ta¹hxai²hē¹la². 44 Nxe³ju³ta²na² sa²kxai³lu², in³txa² nū³ka³txa² hāi¹nxe³tū³xa¹
ka³lxa¹khai¹nxe³tū³ka³txa² 5.000 nxe² yain³tū³xai²na² i³yain³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³ye³na² ne³ka³na²ha² wxā³jau³su²

45 Nxe³nxa²ha¹te¹, kwēn¹ta²kxai³ yain³ta³lun²ka³tū³ Je³su²jah³la² hi²sen³su²
a²sa³wi³ha³lxi²na² ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wih¹sxā³ i³ye³nai¹na² Bet³sa³i²ta³-
thi³na² yo²ha³ti³lhi³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a²
a²nū²a²nāu³xin³txi² i³xi²si¹hain¹jau³su² i³sa²si¹haun¹ta²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

46 Ī³sa²si¹haun¹ta²ain¹ka³tū³ nūh¹xai³sxā³ wā³la³ka³txa² wxa²ka³la³nū²la² Txa²-
wā¹sū³na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 47 Nū²la² ka³nxa³hi²nū²la², ka²no¹a²ka³lo³ai²na²
i³ye³na² nxū²kwāi³ye³la³nāu³a² ne³hēn³kxa² hāu¹ha²kxai³ Je³su²jah³la² so¹lxi³,
ha³lo²a² nū¹he¹ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². 48 Nxe³tāu³a¹ i³txa² nū³kxūn³txi³
ka²no¹a²ka³lo³ai²na² sa²ne³khou²kxain¹ju³ta²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³-
xa² hxi²kan¹ti³ ū³kwa³lxi¹nha²sxā³ ai³ai¹nxa³ju³ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ju³tai²na² a²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹ ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²ti³xa² Je³su²jah³la² i³yau³xa² a²ne³ka³-
na²ha² wxã³yain¹ta¹hxai²hē¹la². A²yu³kxa² wxã³ta¹hxai²hē¹la².

—~Ã³wa²to¹tai¹na¹tū¹xã¹. Ta¹hxai²hē¹la².

49 Yxã¹ta¹ a²sa²wi³ha³lxi³nãu³xai²na² a²hi²sen³kxai³lu² i²ain¹ta¹hxai²hē¹-
la². Je³su²jah³la² i³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² ã³wxã³ju³ta² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Ya³lu²te² yãu³ka³txi³sa²lxã²nx3nha²khi³. Nain¹jau³su², i³wxan¹sxã³yuh³-
lxi³khai¹nxën³tain¹ta¹hxai²hē¹la². 50 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txai¹ta³li³na¹we¹. Yuh³lxah³lxi³txa³hē¹le¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

51 Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka²no¹a²ka³lo³a² wi³kxain¹ta¹-
hxai²hē¹la². Ain¹sxã³ i³txai²na² wxa²nhãu²no³jain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxã¹ta¹
a²sa²wi³ha³lxi³nãu³xai²na² kãin² yuh³lxai¹nha²kxai³ kãin² wã³ta¹nha²kxai³
ain¹ta¹hxai²hē¹la². 52 Nxe³ain¹ju³ta² yain³txi³nũ³xa² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
i³yã³lã³tain¹ju³tai³tã² a²si³yxau³tãu³khai³xa² ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹-
la². Ai¹nha²kxai³ yuh³lxai¹nha²kxai³ wã³ta¹nha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ton³te² nũ³ka³txa² we²txa³lxi³jau³su²

53 Nxe³nxa²ha¹te¹ ã³yo²ha³ti³lhi³ain¹ka³tũ³ ha³lo²a² Je³ne³sa³re²ko³xa²
wa²li³hain¹ka³tũ³ ka²no¹a² sa²ha³lo²sa²tã³ain¹te³na¹ hi³sa³ka³txa² kan²ka³ta²
sa²nĩ¹sa²tai³ka¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². 54 Nxe³ain¹ka³tũ³ kwën¹ta²kxai³ a²nũ²-
a²nãu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i²kxi²xain¹ta¹hxai²hē¹la². 55 Ai¹nha²kxai³,
sxi²nhãu³xai²na² yo²ha³kxa¹ ã³ni³sxã³ ã³wi¹hain¹ka³tũ³ a²nũ²a² i³ton³te²su²
te²a² sxa³ain¹ka³lo³a² whã¹na¹ sa²ye³hën²ti³so¹nyhain¹ka³tũ³ Je³su²jah³la²
a²he¹tãu³a² sa²kxai³lu² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 56 Ain¹ka³tũ³ Je³su²jah³la²
he¹tãu³a¹ i²li³tãu³a¹ sxi²yhen³nãu³a¹ tã³nxa², sxi²ha² ka³lxa¹thi³nãu³a¹ tã³nxa²,
ha³lo²a² tã³nxa² a²nũ²a² wi¹lain³kxi²nha²te² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² i³ton³te²a²
tẽ³sxã³ sxi²yhe³na² nxũ²kwaj³ye³li³nãu³a¹ a²yuh³xa² ũh³wxe³yhain¹ka³tũ³ wi¹-
lain³kxi²nha²tũ³ka³txa² a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²wã²la² yo²ka³teh³nãu³a¹ ha³tã³nxãn²txi³ a²nũ²a² i³ton³te²su²
te²a² wxa²to³hũxliti³ten³nxain¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³-
tũ³ a²nũ²a² i³ton³te²su² te²an²tũ³ Je³su²jah³la² wã²la² yo²ka³teh³nãu³a¹
wxa²to³hain¹te²nãu³xa² ha³kxa¹, we²nhxa³sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² i³tih³nxe³jau³su²

7 1-4 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa², Ju³te²a² nũ³ka³txi³nãu³xa²
ã³nhai¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ kxã³nxai³tã² txa²-
wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² a²wãn³txa² i³wẽ³not3so¹ain¹jau³xa², fa³ri³se²a²
nũ³ka³txain²txi³ sa²wai³wait3sxã³ sa²yo²we¹ti² Ju³te²a² nũ³ka³txi³nãu³xain²ti³
yo²ha³kxa¹ sa²wai³wait3sxã³ sa²yo²we¹ti² nxe³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹-
kxa²yu³su² kãin² wxa²hxi²han³ta³kxi²ti³nha²sãn²sxã³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
—~Kãin² wxa²hxi²han³ta³kxi²ti³nha²sãn²ki³sxa³kxai²nãn²tũ³ i³yain³ki³-
sxa³lho³li¹. Nxe³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Jã¹nxai¹nha²kxai³, ha³lo²a² a²yen³kxa²

so¹kxi²nyhu¹ain¹tāu³a¹ ā³sxā³ sxi²ha² ā³wi¹hai¹nha²kxai³ txa²wā¹nū²a² hāi¹-
 nxe³ti³xa¹ wxa²ho³xi²han³kxi²ti³nha²sān²sxā³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
 Wxa²ho³xi²han³kxi²ti³nhai¹nxa³kxai²nān²tū³ hai³txi³ i³yain³ti³hex¹lnai¹-
 nhi³nx²to³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Jā¹nxain¹nū³nha²kxai³, ka³lxa¹txi³ yau³xā³xa²
 txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² wē³not³so¹ain¹jau³xa² fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na²
 sa²yxo²we¹tain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xa²sa¹: Kwa³ta³lē³na² i³na²ki³tē³na²
 wxa²hi³hi³la³kxi², kwa³ta³lē³na² te³tu³kxi²ki³tē³na² wxa²hi³hi³la³kxi², kwa³-
 thi³lē³na² i²li³tē³na² wxa²ye³hi³hi³li² nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
 ha³teh³nxā³nxa² ho³lhxi³su² tū³ka³txa² kwa² ā³nhai¹tū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³-
 na² a³li³ka³tū³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxā³ain¹tū³ka³txa² sa²kxai¹lu², fa³ri³se²a²
 nū³ka³txa² sa²kxai¹lu² whāi³na¹, ā³sa²nū²kxi²sxā³ Je³su²jah³la² i³ha¹txi²sxā³ he¹ye²-
 yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³, nxe³hi¹na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xā²
 i³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹hxi²nā³txa² whāi³na¹ wxa²hxi²han³ta³-
 kxi²nhai¹nxa³kxe³tū³ i³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²na² hxi²nā³ti³sxā³
 i³yai³nain¹ju³tai²na² fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² hi²sen³su²
 i²i² ha³teh³nxā³nxa² hoh³lxi³su² tū³ka³txai²na² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² hi²sen³su²
 i²i² nxe³ain¹ka³tū³ Je³su²jah³la² i²ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

5 I³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na², hai³txi³ txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na²
 ā³wē³not³Sxā³ ū³hū¹nē³jau³xa² sa²yxo²we¹tai¹nxa³te¹ni²ti¹. Yxān¹ta¹ hxi²nā³-
 ti³ i³yai³nain¹te¹ni²ti¹. Īn¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na²
 ū³hū¹nē³jau³xa² sa²yxo²we¹tai¹nxa³te¹la¹xā³? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² wi¹lhni¹ki³lxot³Sxā³ yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Yxau²xai³-
 yah³lxin¹ju³ta² kxā³nxi¹nai¹ta² I³sa³i²ah³lu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 i³ye³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jah¹lu¹tai²na² ū³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

“Txa²nū³ka³txai²na² a²yxo²wān³txa² so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²ti³-

hit¹lsain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ a²ē¹nān¹jau³xai²na². Sū³na² na¹xai²na²
 ten³sain¹jau³xa² yū³ai¹nxa³wi¹.

7 Yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² sa²nēn¹kxi²sa²ki³lxot³3sai¹nhxai²na²hē¹li¹. A²-
 wān³txai²na² i²tih³nxe³nyhain¹jau³xai²na² a²nū²a² wān³txa² sa²so¹sxā³
 Sū³na² wān³txi³su² ki³lxo³jau³su² i²tih³nxe³nyhain¹to³hxai²na²hē³li¹.”

Nxe³jau³su² I³sa³i²ah³lu¹tai²na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

8 Wxāi²na², te²yā¹nxe³sxā³ kái³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Yah¹lxi¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² i²kwa³na³nē³jau³xa² sa²yxo²ā³yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a²
 wān³txa² so¹lxi³ a²nū²a² i³wē³no³tūh¹nē³jau³xa² so¹lxi³ sa²wai³wait³Sxā³
 sa²yxo²we¹jah³lxi³to³hi¹lxi¹.

9 Wxāi²na², sa²nēn¹nha² ko³nxe³ti³ kái³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Yah³lxin¹ju³ta²: “Txa²-
 wā¹sū³na² wān³txi³la³ i²kwa³na³nē³jau³la³ o³nxa³wi¹.” Nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.

Yah³lxi¹nha²kxai³, txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² wxa²wē³not³so¹yah³lxin¹jau³-
 xa² so¹lxi³, a²nū²a² wān³txa² so¹lxi³ sa²wai³wait³Sxā³ sa²yxo²we¹jah³lxi³to³hi¹lxi¹.

10 Jā¹nxa¹jau³su² Mo¹se²ah³lu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Wxa²wi³na² wxa²hā³ka³-

nu¹na² wi¹kāi³ūh¹xai³jah¹lxi³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³jau³xa² yā¹nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²wi³na² ta³nxa² wxa²hā³ka³na² ta³nxa² ko³nxe³jau³su² nxe³ti³hi¹txain¹-kxai²nān²tu³ nxe³te²su² te²a² i³su²lhā³jah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 11 Nxe³yān¹ta¹ wxa²wān³txa² e³kxah²lxin¹jau³su² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² i²li³te²su² te²a² a²wi³na² ta³nxa² a²hā³ka³na² ta³nxa² yen³kxa² tau³to³nain¹kxe³-su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wi³na², nxe³txi¹. Txa²yen³kxa² ū³hū³na¹tū¹xā¹. Nxa²hē¹li¹. Yxān¹ta¹ sa²yat¹lsxā³ Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹, txa²yen³kxai²na²su¹.” Nxe³ain¹jau³su². 12 Nxe³ain¹kxai²nān²tu³ wxa²nū³ka³txai²na² a²wān³txi³kxai³-lu¹ a²nū²ai²na² i³ye³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wxa²yen³kxai²na² wxa²wi³na² wxa²hā³ka³na² ū³hū¹ai¹nxa³ju³ta² wain³na³li¹. Sū³na² yen³kxai²la¹wi¹, hi¹na²su¹.” Nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. 13 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³. Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² i²hxi²ka¹nxa³si¹yah³lxin¹jau³su² nxe³te²lo³jah³lxi¹nha²kxai³ wxa²si³yah³la²-nāu³xu¹ta¹na² wān³txa² sa²wa²lho¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. A²yen³kxa² ā³xa² te²u¹jā¹nxe³te²a² ka³lxa¹te²a² kāi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa² ko³nxe³ti³hi¹tē³jau³su²

14-15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xa² yxo²ha³-kxa¹ i³kaix¹lsxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nex³ka²kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹ko³nha³jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹yxoa² ū³h³yo²wih¹nē³kxe³su² hai³txi³ ko³nxe³ti³-hit¹tē³lxa³wi¹. Yxān¹ta¹ txa²wā¹yxoa² sa²yxoa²sa¹nē³kxe³su² ko³nxe³ti³hit¹tē³na³li¹. 16 A²ne³nxē³na² yū¹nx²ti³kxai²nān²tu³ ain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² ā³ain¹sxā³ sxi²ha² ā³wi¹hain¹ta¹-hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹sxā³ wān³txai²na² i³yau¹ū³jau³xai²na² i³wā³-txain¹ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² ā³ne³to³nxa²lxi³nūn³ta²lu¹wi¹. Jā¹nxa¹jau³su² i³ye³-kxi¹nx²ta¹wi¹. Ko³nxe³ti³ kāi³kj³ju³ta²nān²tu³ yain³txi³la³ i²li³te²la³ i³yain³kj³kxa² ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³ ko³nxe³ti³ kāi³kj³te²sxa³yu²hē³-li¹. Jau¹xai²na² ā³ne³wxe³nx²ti³xa³ji¹wi¹? 19 A²yain³txai²na² i³yain³sxā³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ā³wih¹lsxā³ tan³sa²tā³kj³te²jai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ yain³txa² yxo²ha³kxa¹ wi¹te²ju²hē³la².

20 Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Kwa²hāi¹nxe² txa²wā¹ē¹nāu³a¹ tē³kj³jau³xa² ko³nxe³jau³xai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ne³kxe³kxi²nha²kj³sa²kxai³ hā²wxān³txa³ txa²wā¹hxi²ka² ko³nxe³ti³ kāi³kj³te²ju²hē³li¹. 21-22 Txa²wā¹ē¹nāu³a¹ tē³kj³jau³xa²sa¹. Wān³txa² ko³nxe³ti³ ain³nha²kj³jau³xa² tē³i², ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²yhu¹kj³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² a²yen³kxa² kāi³kxi²yhu¹kj³jau³xa² tē³i², su²lhā³yhu¹kj³-jau³xa² tē³i² ā³xa² sxe³xa³ka³lxa¹ ū³whīn¹ti³kxi²yhu¹kj³jau³xa² tē³i² ā³xa² wē³sāi¹ah³la² ū³whīn¹ti³kxi²yhu¹kj³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yxo²-kwai³no³nyhu¹kj³ju³ta² tē³i² a²yen³kxa² ko³nxe³ju³ta² kāi³kj³jau³xa² tē³i² ki³han³sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³ti³hi¹kj³jau³xa² tē³i² kwa²yo²kau³ka³ti³ e³kj³jau³-

xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² i³ka³tā³yhu¹ki³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² o³nxa³sxā³
 i³ye³kxi²yhu¹ki³jau³xa² tē³i² yxo²sa³te³txi³ i³ye³kxi²yhu¹ki³jau³xa² tē³i² wān³-
 txa² wain³jau³xa² sa²yxo²ā³ki³jau³xa² tē³i², nxe³jau³xa²nāu³xai²na² whāi²na¹
 txa²wā¹ē¹nāu³a¹ tē³ki³te²ju²hē³li¹. ²³Tē³ki³kxai²nān²tū³ a²nū²a² ne³kxe³kxi²-
 nha²ki³kxai²nān²tū³ kō³nxe³ju³ta² kāi³ki³te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha³ka³lxa² yxo²i²jau³su²

²⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo³su² te²kxai³lu² i³sa²yxau³sxā³ nū¹ā¹
 a³li³ain¹ka³tū³ Ti²ro³thi³nān¹ko³nāu³a³ Si³tō²thi³nān¹ko³nāu³a² ā³nxa³ta¹-
 hxai²hē¹la². Ā³nxa³ka³tū³ sxi²ha² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Thi¹nāu³ai²li² nūh¹yxau³ti³ten³sa³nhā¹. Yxau³na¹ju³ta² a²nū²a² ā³xa²
 i²kxi²sain¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhā¹. Je³su²jah³la² nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹ a²nū²a² ka³na³ku² te²a² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵⁻²⁶Ain¹ka³tū³ txu¹-
 ha² yau³ā³lxi³ti³ e³ta¹ka³lxu³su² te²a² Si²ri³a³ko³xa² ton¹ta¹ka³lxu³su² te²a²,
 Kre²ka²yau³xa² so¹lxi³ e³ta¹ka³lxu³su² te²a² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³-
 lxi²na² a²ka³ne³lxa² i³ton³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
 nxū²kwai³yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³la² yxau³ju³ta² ain³kxi²ka³tū³ wxā³sxā³ Je³su²jah³la² a²yu³kxa²
 ān³yxo²thu²kxi² ā³yu³ka³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² txa²wē³sa² nxū²kwai³yxau³na³li¹. Te²su² i³sa²si¹-
 hā³kxi²txai¹nhē³li¹. Txu¹ha³ka³lxai²na² a²wān³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁷Yxān¹ta¹
 Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ha³lo³kxit¹sā²nhē³ni¹. Ju³te²a² nū³ka³txai²na² txa²yā³lxa³khai³-
 xai²na² sa²hau³kot³sā²na¹tū¹xī¹. Na¹kxai²nān²tū³ hā²wxān³txa³ a²nū²a²
 ā³lxi³te²su² sa²hau³ko³tū³na¹tū¹xī¹. Nxe³jut³sū³ju³ta²sa¹. A²wi¹lhīn¹-
 khai¹xa² a²wē³ha³lxi³khai³xa² i³yai³nain¹sān²ka³tū³ hā²wxān³txa³nū²
 ān³ta³lo³hē²ti²nū²la² wai³a³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu² ū³yhai¹tain¹te²ju²hē³ni¹.
 Ju¹ta² wain³na³ni¹. Nxe³ha²kxai³ ha³lo³kxit¹sā²nhē³ni¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Yxān¹ta¹ txu¹ha³ka³lxai²na² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxa²wān³txa² wain³khai¹nx²na³li¹. Yxān¹ta¹
 wē³ha³lxi³nāu³xa² i³yai³nain¹kxai²nān²tū³ a²yain³txa²nū³xa² a²yu³hxai²-
 na² a³hi²te²su² ā³yā³nū³nū¹ta³tū³xa², a²wai³a³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu²
 ū³yhai¹tain¹te²jai¹ti²tū³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²wān³txai²na² wain³nūn³na³ni¹. Na¹ha²kxai³ a²yen³kxa² te³-
 nīn¹kxa², kāi³sxā³ ū³hū¹nxa²ha¹tū¹xī¹. Kō³nxe³te² a²yāu³ka³txai²na²,
 wxa²ka³ne³lxa² nxū²kwai³li³na²ni¹. Wa²su¹wa²su¹xai³txu¹ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxe³ka³tū³ txu¹ha³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² i³xi²ka³tū³ a²wē³sai²na²
 sa²kxai³lu² a²sxa³ka³lo³a² wi¹lain³kxi²nha²sxā³ sxa³ta¹hxai²hē¹la². Kō³-
 nxe³te² a²yāu³ka³txai²na² yū³ti³he¹yxē²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Yxo²kan²jah¹la² yxo²we²txi²jau³su²

31 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ti²ro³thi³nān¹ko³nāu³xa² wa²li³xi²-
sxā³ Si³tō²thi³na² ā³wa²to¹ti², sxi²yhen³nāu³xā² hxi²ka² hxa³n³jen³nāu³xā²
ā³wa²to¹ti² nxe³sxā³ i³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² ā³nxa¹ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² hxi²kan¹ti³ha²kxai³ ne³ka³tū³ha²kxai³ nxe³jah¹-
lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² a²nū²a²nāu³xa² hi²sen³kxai³lu² tē³sxā³
ai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai³, jah³la² wxa²wxait³si¹nhē³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

33-34 Nxe³te³na¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ in³txai²na² i³yū³so¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nū²la² a²hxi²ka² wē³ha³lxa² a²nū²a²i³ton³jah¹lai²na² a²ne³nxē³na² wxa²ne³tū¹-
la³kxain¹ka³tu³ i³ka³su³hā¹sān²sxā³ wxa²yu²hē³to³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³
oh³sīn³nāu³a¹ ten³sa²ka²la¹sxi²ka³tu³ i³yat¹lai¹kxi²nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~We²txi¹jxa³hxi¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxe³sxā³ in³txai²na² sa²kxai³lu² e³xa³ju³ta² yxo²we²nxi²sxā³ wi¹li³-
ye³i² ne³ka³tū³ju³ta² we²nxi²sxā³ wi¹ne³kat¹sa²tā³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxe³te³na¹, Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xai²na² hāi¹-
nxe³ti³xa¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ju¹ta²na² i²yah³lixin¹ju³ta² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³yah³lixitxa³hē¹li¹.
Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, kāin² i³ye³kxain¹to³kxa² ha³tā³nxān²txi³nū¹ kāin²
i³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². 37 Ain¹sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³wā³wā³txi³-
sxā³ i³ye³kxi²yhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² a²yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ wi¹khai¹nxe³sxā³ kāi³-
na³li¹. Kāi³ha²kxai³, a²nū²a² ne³ka³tū³jah¹la² ha³tā³nxān²txi³ hī¹na²
wi¹ne³kat¹sa²tā³i², a²nū²a² hai³txi³ i³ye³xa³jah¹la² ha³tā³nxān²txi³ hī¹na²
i³ye³i² nxain¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ka³lxa¹khaix¹te²nāu³xa² yai³nain¹jau³su²

8 1 Hā²wxān³txa³ a²nū²a² ka³lxa¹khaix¹lū³ka³txa² ān³yān³ki³nū²kxain¹ta¹-
hxai²hē¹la². Ain¹nū²la² yain³txi³ txa²khaix¹lai¹nha²kxai³ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lix³nāu³xa² i³kaix¹sxā³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

2 I³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Tū¹ka³txai²na² i³āin²ta³kxi²na¹nhai¹. Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² ā³si³te³-
la³kxi² yxau³kxi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³hī¹nān¹te²tū³ yain³txi³la³ yū³ai¹nxa³ta¹tu³wi¹.
3 Yū³ai¹nxa³ha²kxai³ heh³ti³ ya²lun¹tain¹kxa²yan³ti³su² hai³txi³ i³sa²si¹hā³ai¹na¹ju³-
ta² ten³sa²nxa³nhai¹, u¹lxi³ wxā³ai¹nha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lix³nāu³xai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹
i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³su² ye²ha²kxai³ i³h¹nxi²sxā³
ka³lxa¹ain¹tū³ka³txai²na² i³yā³lā³ja³hain¹sīn¹ki³te³ji¹wi¹? Hxi²ka¹nha²sīn¹-
nx³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Yā¹te² yain³txi³nū³txa³ yū³nx2ti³ji¹wi¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹-nha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²wān³txi³kxai³lu²:

—~Nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yū³sīn¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

6Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xa² ā³wxe³si¹hain¹-jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ka³tu³ yain³tū³xai²na², hxi²tē³nha²nū²la² Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxon³kxi²ki³jau³xa² i³ye³kxi²ka³tu³ wxa²nāu²nāu²lxi³-sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khaix3ai²na² sa²kxai³lu² ū³hū²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khaix3ai²na² sa²kxai³lu², a²nū²a² ā³xa² ka³lxa¹tū³-ka³txai²na² sa²kxai³lu² wxa²nū²xai³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 7Jā¹nxai¹nha²kxai³, ai³na² wē³ha³lxi³su² kwa²ha³ya³kxa² ka³lxa²nxa³te²a² yū³ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Te²su² hxi²tē³nha²nū²la² i³wi¹lxon³kxi²ki³jau³xai²na² i³ye³kxi²sān³ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxi³khai³xa² ū³hū²xai³ka³tu³ a²nū²a²nāu³xai²na² sa²nū²xai³nyhain¹-nūn³ta¹hxai²hē¹la². 8Nxe³sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ū³kxin²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² yain³txa² wxa²nāu²lxi³kxe³su² a²wā³kon³kxe³su² wxa²sa²wi¹sxā³ ha³ti²a² nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³ki¹l¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 9A²-nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xa² wā³li³kha³lhon¹tū³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³sxā³ 4.000 nxe² wā³li³kha³lhon¹tū³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² i³xi³si¹hain¹jau³su² i³sa²si¹hā²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 10Nxe³te³na¹ kwēn¹ta²kxai³ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xai²na² whāi²na¹ ka²no¹a² ā³wi¹hain¹ka³tu³ ha³lo²a² Tal³ma³nū²ta³ko³xa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² yen³kxa² wā³nxīn¹te²a² i³wā³txain¹jau³su²

11Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² a²-hi²sen³kxai³lu² tī³yhain¹sxā³ Je³su²jah³la² i³wā³wā³txi³sxā³ i³ye³ye³kxa² i³sa²nū¹xi²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Oh³nāu³a² wā³nxīn¹sxā³ kāi³ju³ta² wā²na³ū¹sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ko³nxe³ti³hi¹tain¹jau³su² i³ye³kxi²sai³nain¹ta¹hxai²hē¹la², fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na²sa². 12Nxe³sxā³ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ kāin² āin²ti³sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² yxau²xai³yah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² wā³nxīn¹ti³ i³yau¹ū¹nx2ta¹ju³ta² ten³yah³lxin¹nhai¹. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ten³-yah³lxin¹ji¹wi¹? A²ya³la³tū³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Hai³txi³ wā³nxīn¹ti³ i³yau¹ū¹nx2ta¹ju³ta³la³ wā²nā³ūh¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

13Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ain¹sxā³ ka²no¹a²ka³lo³-a² ā³wi¹hain¹ka³tu³, i³ye³na² yxo²ha³ti³nhāu³ā¹ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa² i³wā¹txi³nū³xa² i³yau¹ū³jau³su²

14i³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³ain¹tāu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khaix3ai²na² yain³tū³xa² ne³wā²na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³na³ka³na³tū³xa² so¹lxi³ ka²no¹a²-nāu³a² yū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 15Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² E³ro²jah³la² nxe³sxā³ a²yain³txa² i³wā¹tū³xa² i²jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³toh³nx2ti³ha³tai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16Nxe³jau³xai²na² yain³txi³nũ³yau³xai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
nũh¹i³ye³kxi²nhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Yain³tũ³xa² yũ³nẽ³lxa³i¹. Nxe³ha²kxai³ nẽ³lain¹na²li¹.

Nxe³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17Nyhain¹jau³su², Je³su²jah³lai²na² ain³kxain¹ka³tũ³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ yain³tũ³xa² yũ³nẽ³lxa³jau³su² e³ah¹lxin¹ji¹wi¹?
Ha³lo²a² i³yah³lxan³ji¹wi¹? Ā³ne³wxe³nx2ti³xa³ji¹wi¹? Ī³ne³wã³nũn³kxi¹-
nx2ti³ji¹wi¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18—~Wxa²ye³na² whã²na¹ yũ³nx2ti³kxan²ti³, ĩ²yah³lxan³ji¹?

Wxa²ne³nxẽ³na² whã²na¹ yũ³nx2ti³kxan²ti³, ain³kxi²nyhah¹lxan³ji¹? Nxe³wãn²-
yah³lxin¹ji¹wi¹? 19Ha³la³je¹nhĩ¹nai³tã², yain³tũ³xa² nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹
wxa²nãu²lxa¹sxã³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txi³su² 5.000 nxe³tũ³ka³txai²na² sa²-
kxai³lu² ũ³hũ²xai³ai¹na¹hi¹nai³tã² a²yain³tũ³xa² a²wã³kon³te²tũ³xa² ĩh¹nxe²
ha³ti²a² ne³ki¹sxã³ so¹ah³lxin¹thai¹li¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

—~Ha³ti²a² hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na¹, ne³ki¹sxã³
so¹a³sain¹tai¹ti²ti¹. A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ha³la³je¹nũn³tãu³ai³tã² nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ wxa²-
nãu²lxa¹sxã³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txi³su² 4.000 nxe³tũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² ũ³hũ²xai³ai¹na¹hi¹nai³tã² a²wã³kon³te²tũ³xa² ĩh¹nxe² ha³ti²a²
ne³ki¹sxã³ so¹ah³lxin¹thai¹li¹?

Nxe³nxa²ha¹te¹:

—~Ha³ti²a² nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³ki¹sxã³ so¹a³-
sain¹tai¹ti²ti¹. A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wãn³txai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa² ã³nẽ³wxe³nx2ti³lã²nxãn³khi³.
Nxe³nx2ta¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ye³han³jah¹la² we²txi²jau³su²

22Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² nũ³ka³txa² Bet3sa³i²ta³thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³thĩ³na² ã³wi¹hain¹ka³tũ³, a²nũ²a² nũ³ka³txi³ ã³xa² sa²kxai³lu² ye³han³jah¹la²
tẽ³nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txi²te³lhxã³ tũ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²to³txain¹si¹nhẽ³li¹. A²nũ²a²nãu³xai²na² ĩ³wã³txi³sxã³ ĩ³ye³-
ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 23Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
ye³han³jah¹lai²na² a²hxi²ki³kxai³lu¹ hxi²ki³sxã³, tẽ³sxã³ ha³lo²a² sxi²-
yhe³na² yxo²tu³ka³nãu³a¹ ã³nxai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²ye³na²
ye³han³jah¹lai²na² a²ye³na² txa²wã¹yxo²ka²si¹yhau³xa² wxa²ye³wã³lã³-
kxain¹ka³tũ³ a²hxi²ka² wxa²wxi³ain¹ka³tũ³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ĩh¹nxe³ju³ta² ĩ²in¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

24Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³han³jah¹lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

—~A²nũ²a² ĩ²a¹wi¹. Yxãn¹ta¹ hi³sa³kat3sũ³tain¹na³li¹. Te²su² ã³nxai³ain¹-
na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² jā¹nxe³sxā³ wxa²ye³wxai³ai¹nha²kxai³, wi¹ten³sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wi¹li²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Sa²wai³wait3sxā³ wxa²sxi²yhen³khai³xai³tā² i³xi²txu¹li¹. Yxā¹ta¹sxi²ye³hē³nai²na² ti¹nān²ta³, ā³wih¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²ye²kxe³jau³su²

27 Nxe³nxa²ha¹te¹, Se²sa³re²a² Fi³li³po²thi³nān¹ko³xai²na² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu³a² Je³su²jah³la² a²yxō²wān³txa² a²sa³wi³ha³lxa² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² ā³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² i³yī¹li²sain¹jau³xa² e³kxi²-nyhain¹kxai²nān²tu³ ih¹nxe³jau³ta³ i³yī¹li²sain¹jau³su² e³lain¹te²la¹xā³? i³yau¹ū³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wā²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a²nāu³xai²na² a²ha³tih³xa² Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ wā³li²jah¹la² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² E³li²ah³lo²su² i³yī¹li¹nxai¹nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹si¹nhxai²na²hē³li¹. A²sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Yxā¹ta¹ wxāi²nān²ta³ ih¹nxe³jau³ta³ i³yī¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³yah³lxin¹ji¹-wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² te²kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²jah¹lo²si¹-lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Nxe³jau³jau¹xai²na² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

31 Jā¹nxain¹jau³su² Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³yau¹ū³hain¹jau³xa²sa¹:

—~Txa²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³na¹ju³ta³nū³a² yū²na³li¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ I³sa³e² a²hxi²kan¹txi³su² te²a² Sū³na² sxi²ha² wā³nxin¹te² si³yxau³tū³ka³txi³su² te²a² ha³te³nxā³nxā² a²hoh³lxi³su² te²a² nxe³sxā³ te²nāu³xa² i³an³ta³kxi²-sai¹nha²kxai³ khāuh³lxa³txi³sai¹nha²kxai³ i³su²lhā³sa²si¹nyhain¹jau³su² i³kwa³na³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³-la²ni²sxā³ ka³ten³su¹ i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxe³jau³xai²na² yxo²wain³ti³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ Pe²jah³-la² a²hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³yū³so¹sxā³ i³kwai²kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Jā¹nxe³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la², Pe²jah³la² wān³txa²sa².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ sa²wa³ti³nha²sxā³ a²sa³wi³ha³-lxi³nāu³xai²na² i²sa²sai¹ain¹ka³tu³ Pe²jah³lai²na² i³kwai²ta³lxi³te³nah¹lxi¹:

—~Sa³ta³na²jah¹lai³. Txa²si³yo³na²ã³waix3txu¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²a²-
ten³jau³su²ten³nxa²nxa³i¹. A²nũ²ai²na²a²ten³jau³xai²na²so¹lxi³te³ni¹lxi¹.
Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Jã¹nxe³jau³su²a²nũ²a²nãu³xai²na²ã³si³tẽ³kxain¹te²nãu³xa²a²sa³wi³-
ha³lxa²ain¹sxã³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. A²nũ²a²ĩ²li³te²nãn²tu³ã³si³tẽ³kxi²ti³ten³sain¹-
kxai²nãn²tu³a²e¹nãu³a¹au³txi³ten³khai¹nxe³ju³tan²tu³ã³na¹txai²lxi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³yo²ĩ²sain¹ju³tan¹te²kxa³yãn³tu³ĩ³ya²lut¹ju³ta³nũ³a²yuh³.
lxi²nxa³sxã³ã³si³tẽ³kxi²sain¹txai²li¹. 35 Jã¹nxa¹jau³su²wxã²na²sa²kxai¹lu²
ĩ³ye³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³: “Yuh³xai²na²ti¹ai²na²yxau³na¹tãu³a²txa²wi¹-
la¹tãu³a¹a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²wãn³txa²sa²yo²ã³a¹kxan²ti³ya³lu²ju³ta²
ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³Txa²wã¹sũ³na²ha³lo²a²yxau²xai³-
lyah²lxan³tho³li¹. Yxãn¹ta¹: “Yuh³xai²na²ti¹ai²na²yxau³na¹tãu³a²txa²wi¹la¹tãu³la³
a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²wãn³txa²yo²ĩ²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²Je³-
su²jah³lai²na²wãn³txa²ĩ³hen³txai¹na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²ĩ³su²lhã³sain¹kxan²ti³
yo²ĩ²a¹ju³ta²ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³Txa²sa³wi³ha³lxi³-
syah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²Txa²wã¹sũ³na²ha³lo²a²yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.

36 Te²yã¹nxũn³sxã³yuh³nãu³ãn¹ta²yen³kxa²a²hã¹nxe³ti³xa¹so¹kxi²hxa³kxai²-
nãn²tu³yxãn¹ta¹a²e¹nãu³ai²na²a²ka³ten³yu³ta²tĩ¹kxi²kxai²nãn²tu³nxe³te²su²
te²na²ju³ju¹ta²na²a²yo²hã³kxa¹tĩ¹kxi²hĩ³nx2na³li¹. 37 Ya³lu²kĩ³kxai²nãn²tu³
a²ka³ten³sa²kĩ³ju³khai¹xa²hxi²kan¹ti³ũ³yo³hxi²sxã³so¹xi²kĩ³si³nx2na³.
wi¹. 38 A²nũ²a²nãu³xai²na²yxau²xai³lain¹tũ³ka³txai²na²kõ³nxe³ti³kã³ain¹to³hi²
Txa²wã¹sũ³na²ã³na¹sxã³ã³xa²sũ³na²te³nain¹to³hi²nxe³ain¹to³nha³li¹. A²nxe³-
tũ³ka³txai²na²a²nũ²a²ĩ²li³te²an²tu³Txai²li²ĩ³yãu²lxi²txa²wãn³txa²wi¹jau³xa²
ĩ³yãu²lxi²nxe³sain¹kxai²nãn²tu³Txai²li²Sũ³na²Hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lot3sa²-
jah¹lo²na¹xai²na²yan¹nãu³a¹wxã³na¹tu¹wi¹. Txa²wi³na²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
wxã³na¹tu¹wi¹. Sũ³na²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²wi¹lhin¹te²nãu³xa²oh³nãu³a¹yxau³te²-
nãu³xã¹,ã³si³tẽ³kxi²sa²sxã³wxã³na¹tu¹wi¹. Wxã³na¹kxai²nãn²tu³ãu²li²sa²jah¹lai²na²
sa²kxai³lu²,Txai²li²ãu¹lxain¹nũ³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

9 1 Nxe³nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²a²wãn³txi³kxai³lu¹ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Jã¹nxa¹ju³kxai³lu²a²ya³la³tu³ĩ³ye³kxi²nx2ta¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa²wi¹jau³xa²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lo³sa³ju³ta³nũ³su²nxe³jau³xai²na²
yxau³son³na³li¹. Wxa²nũ³ka³txe²ĩ³nxai²na²ka³na³ki²nũ²ya³lu²yah³lxi³xa³ta³lxa¹
ju¹ta²na²ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²ĩ³ã³lxi³jau³su²

2 Nxe³nxa²ha¹te¹,ye³ha¹li¹ye³ha¹li¹ye³ha¹li¹a³lan²ni²tãu³kxai³lu²,Je³su²-
jah³lo²su²te²kxai³lu²wã³la³ka³txa²kĩn³khaix1ka³ta²ka³la³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹Pe²jah³la²Ti³a²kah³la²Jo³ãu²ah³la²whã²na¹,Je³su²jah³la²ãn³sa²-
so¹sxã³ka³la³ya³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².Ka³la³ya³hain¹ka³tu³a²ne³ka³nah²nãu³a²
he¹ain¹tãu³a²Je³su²jah³la²nũ²a²sa²yã¹nha²ha²kxai³ã³lxa³txi³ĩ³we¹lyhe²ta¹hxai²-
hẽ¹la².3A²wã²la³ka³lo³a²ũ³whih²kxi²nha²ka³lo³a²wã²la²yãn³txi³hã³ka³lo³a²

ĩ³ya¹nha²ha²kxai³ kãin² hã³ni² nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ ye³ha²te¹ta³lxi³ta¹-
hxai²hẽ¹la². 4Nxe³tãu³ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² E³li²ah³lu¹ta¹na² ain¹sxã³ a³ka³nxa²
wxã³yai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5Nxe³tãu³a¹
Pe²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹jah¹lai³. Ti¹ai²li² ha³lo²a² wi¹yxau³khaix¹si¹-
na¹nhai¹. Nxe³si¹nha²kxai³ sxi²ha² thĩ³nha¹li¹ ka³na³ki¹ txon³si¹na¹tu¹wi¹.
Wxa²sxi²ha² txo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni²
nxe³si¹na¹tu¹wi¹, ten³nxa²sĩn¹ke³la³te²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

6Nxe³ju³ta² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² kãin² yuh³lai¹nha²kxai³ ĩ³wã³wã³ta³-
kxi²nha²sxã³ ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7Nxe³nxa²ha²te¹ oh³sĩ³na² hã³thĩ³na²
a³hxi²sxã³ ãn³ti¹kxai¹nha²kxai³ oh³sĩ³nãn¹ta² wãn³txa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²khaix¹na¹jah¹lai²la¹wi¹. Wi¹-
lain³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8Ain¹ka³tu³ a²ha² kwẽn¹ta²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
sa²ne³wa³ti³nha²sxã³ ĩ²sa²sai¹ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² so¹lxi³ ĩ²ain¹ta¹-
hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² ã³te²su² yũ³ye²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

9-10Nxe³nxa²ha²te¹ wã³la³ka³txai²na² wxa²ka³nain¹nxa²ha²te¹ Je³su²-
jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ju¹ta¹na² ĩ²syah¹lxin¹ju¹ta¹na² a²nũ²a² ã³xa² ĩ³hen³txi³ti³hex¹yah³-
lxi³sãn²txã³hẽ¹li¹. Hã²wxãn³txã³ Txai²na¹xai²na² ya³lu²na¹ka³tu³ ka³ten³ti³
ĩ³sa²yxau³xi²na¹tãu³a² hã²wxãn³txã³ a²nũ²a² ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹ju¹ta¹nũ³a²
wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³na² kon³ton³ti³khaix¹lain¹-
ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ nxe³ju³ta¹na² sa²kxai³lu² ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ya³lu²sãn²sxã³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta² a²si³yxau³tãu³khai³xa²
ĩh¹nxe³khaix³te²la¹ku¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11Nxe³te³nah¹lxi¹ a²sa³wi³ha³-
lxi³nãu³xa² a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² e³jau³xa²sa¹: “E³li²ah³lu¹-
tai²na² txa²nũ² wxã³tu¹wi¹.” Ain¹na³li¹. Nxe³ju³ta² ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
wãn³txa² jau³xai²na² ĩ³ye³ain¹te²la¹xã³? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12Nxe³nxa²ha²te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ya²la³tu³ E³li²ah³la² wxã³tu¹wi¹. Txa²ne³hẽ³txa² wxã³sxã³ yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ sa²hau³kot³tu¹sa³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ a²nũ²a²nãu³xa² en²sain¹sxã³
ko³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²nũ³a² ha³teh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²-
ti³ai¹ti²tu³wi¹. 13Yxãn¹tah¹lxa¹ wãn³txi³khai³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. E³li²ah³la² ã²la²
wxã³na²hẽ³li¹. Nxe³txai³tã² a²hxi¹kan¹ti³nãu³a² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta²
so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹hain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³ta² ha³teh³nxã³-
nxa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wẽ³sa² we²txi²jau³su²

14Nxe³nxa²ha²te¹, Je³su²jah³la² nũ³ka³txa² a²hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³-
nãu³khai³xa² wã³kon³tũ³ka³txa² yau³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³ka³txi³ ã³xa² hi²sen³kxai³lu² a²wã³kon³tũ³ka³txai²na² ã³ki³ka³ti³kxi²-

yhai¹nha²kxai³, a²ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² a²hi²sen³kxai³lu²
a²wã³kon³tũ³ka³txai²na² i³wã³wã³txi³sxã³ i³ye³kxi²yhai¹nha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹-
la². Nxe³ju³ta¹na² Je³su²jah³la² nũ³ka³txa² yãu³son³sxã³ i²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i²-
ain¹tãu³ i³wã³wã³ta³kxai¹nha²kxai³ ã³ni³sxã³ wi¹la³ i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Ain¹te³na¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ĩh¹nxe³jau³ta³ i³ye³kxain¹yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Yxã¹ta¹ ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² tau³ta² a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²su² te²a²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Txa²wẽ³sai²na² tẽ³sxã³ tũ³nxa²ha¹wi¹. Kõ³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ txa²wẽ³sai²na² hxi²kan¹txi³
i³ye³xa³wi¹. 18 A²nxũ²kwai³yxau²na³na¹ nain¹ka³tũ³ kĩh³nũ³xa² ti³sa²tã³ yxo²-
ka²tũ¹yhai¹nha²kxai³ kãin² yxo²ka³si³ha²kxai³ kãin² wxi²ka³ta³ta³tha²kxai³
a²nũ²ai²na² i³kan²ta³kxi²ti³ha²kxai³ ain¹na³li¹. Ju¹ta² wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³-
xai²na² i³ye³kxai¹na¹li¹, kõ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² i³nxũ²kwai³li³si¹hain¹jau³su¹.
Yxã¹ta¹, hxi²kan¹ti³hex¹lnai¹nxa³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Ã³ne³tot³syah¹lxa³lxi¹. Yxo²i²nxa³sxã³ wain³txi³ ain³kxah²lxa³lxi¹, kan²txi³
yxau³kxi¹nx²ta¹kxan²ti³nu¹. Wẽ³sa² tẽ³sxã³ wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Ain¹ka³tũ³ wẽ³sai²na² sa²kxai³lu² tẽ³sxã³ wxã³ain¹ka³tũ³ kõ³nxe³te²
yãu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i²tãu³ a²wẽ³sai²na² tẽ³sxã³ i³-
ka³ta³ta³kxai¹nha²ha²kxai³ kĩh³nũ³xa² ã³ya³hain¹sxã³ ã³nhe¹nhe¹ain¹sxã³
ãn³wa³ti³wa³ti³txa¹ain¹sxã³ i³yxo²wxãun¹nha²khaix¹sxã³ nxe³ta¹hxai²-
hẽ¹la². 21-22 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu² a²wẽ³sa²
wĩ³na² i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã² ã³nxũ²kwai³wi¹lhai¹li¹? Nxe³sxã³
i³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~A²wẽ³son³ti³hĩ¹nai³tã² i³to³nain¹na²hẽ³li¹. Ye³ka³lxa¹txi³ ha³nxe²-
a²nãu³a¹ ã³ya³hi²sxã³ ã³nhi³li² ye³ka³lxa¹txi³ i³yau³xa²nãu³a¹ ã³ya³hi²sxi³
ã³nũ¹i² nxe³hxai²na²hẽ³li¹, i³ya³lu²si¹jau³su¹. Yxã¹ta¹ hxi²kan¹nxa²ke³-
la³te²kxai³ wxa²hau³kot³sa²si¹nhẽ³li¹. Txa²khãuh³lxa³ti³hit¹sa²sĩn¹ju³ta²
i³ãin²ta³kxi²sa²si¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

—~“Hxi²kan¹nhĩ³nxã¹ji¹?” Nxe³sa²txa³hẽ¹li¹. Yxo²i²san¹kxai²nãn²tũ³ a²yen³kxa²
a²te³nĩn¹kxa² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² wxa²hau³ko³txa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹:

—~Yxo²i²nxa²ha¹wi¹. Sa²wai³wait³sxã³ yxo²i²nxa²ha¹ju³ta² sa²wet¹sẽ¹-
li¹. A²wĩ³na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³ka³tũ³ a²nũ²a²nãu³xa² ã³ni³sxã³ ã³yã³nũ²ki² ã³si³wxe³ain¹ta¹-
hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² i²ka³tũ³ wxi²kan¹sxã³ kõ³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² i³kwai²kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txāi³, ne³ka³tū³si¹te² yāu³ka³txāi³,
yxo²ka³tū³si¹te² yāu³ka³txāi³. ĩ³kwa³na³nxa²ha¹wi¹. Wē³sai²na² wxa²nxū².
kwai³li³txu¹li¹. Ā³wi²xi²ti³hex¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ kō³nxe³te²a² a²yāu³ka³txai²na² kāin² wxan¹ka³tu³
wē³sai²na² kāin² ā³nhe¹nhe¹khaix¹lain¹ka³tū³, a²nxū²kwai³li³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxā³ a²wē³sai²na² sa²kxai³lu² ya³lu²te²hū³nxe² sxa³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ju³ta² a²nū²a² ka³lxa¹te²a² ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ya³lu²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 27 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² hxi²ki³sxā³
sa²yxo²ka³ta³wxe³ain¹ka³tū³ wē³sai²na² ĩ³sa²yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
28 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a¹ Je³su²jah³la²kxai³ sxi²nhāu³ā¹ ā³wih¹ka³.
tū³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xa² nūh¹ ĩ³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³kxa²yān³ti³tā³ kō³nxe³te² yāu³ka³txai²na² hxi²kan¹ti³ nxū².
kwai³li³si¹si¹nxa³thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~A²yāu³ka³txai²na² te²u¹jā¹nxe³ka² he³la³ku³la³ wa³su³txi³ nxū².
kwai³li³si¹te²sxa³yu²hē³li¹. Hāi¹nxe³sxā³ sa²wai³wait³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
ĩ³ye³kxi²ki³sa²kxai³, ĩ³sa²si¹hā³ki³te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ju³ta³nū³a² ĩ³yau¹ū³to³jau³su²

30 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² nū³ka³txai²na² wa²li³ain¹ka³tū³ Ka³.
li³le²a²ko³xa² wxa²ha³nāu³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ he¹ain¹ju³ta²
ha³tā³nxa² a²nū²a² ā³xa² ain³kxain¹ju³ta² Je³su²jah³la² te³nain¹ta¹.
hxai²nxa³hē¹la². 31 Hāi¹nxe³sxā³ nūh¹yxau³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
wān³txi³khai³xa² ĩ³yau¹ū³ti³ten³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³yau¹ū³te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² kō¹kō¹xa² hxi²ka² ā³yū³nhi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxai²nān²tū³
ĩ³su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ su²lhā³sain¹kxan²ti³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la².
ni²tāu³a¹ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

32 Yxān¹ta¹ nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³.
ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ain¹kxan²ti³ yuh³lain¹jau³su² wān³txai²na²
a²si³yxau³tāu³khai³xa² ĩ³wā³txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²nū²a² kāin²ti³yxau³te²la³ ĩ³yau¹ū³jau³su²

33 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ū²thi³na² ā³wi¹hain¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ sxi²ha² ā³wih¹sxā³ yxau³ka³tū³ a²sa³wi³ha³.
lxi³nāu³xai²na² ĩ³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Tīh³na² ā³nxai³yah³lxin¹tāu³a² ĩh¹nxe³jau³tā³ ĩ³ye³kxi²nyhah¹lxin¹.
yu²lhi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

34 Yxān¹ta¹ kōn³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Txa²wā¹wa³kxē³na¹xai²na¹, ĩh¹te²la³tā³ hxi²kan¹ti³la³ ki³te³ji¹wi¹?
Nxe³jau³xai²na² tīh³na² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ kōn³ton³.
tain¹ta¹hxai²hē¹la². 35 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ ā³wxe³sxā³,

a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² hxi²ka²hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²nūn³-
te²su² te²a² i³kaix¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—ĩ³ne³ka²sah¹lxi³sā²lxi¹. A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³:

“Hxi²kan¹txi³su² ti³ten³sa³nhā¹.” Nīn¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
a²wa³ka³li³lo³je²txai¹nhu¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

36 Nxe³te³na¹, wēn³su² sa²so¹sxā³ nxū²kwai³ye³ye³lot³sxā³ ūh³-
wxē³ka³tu³ wxa²sa²ha³lxi³so¹ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
i³ye³kxi²ta¹hxi²hē¹la². 37 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² i²li³te²i³nxa² a³lxi²sa¹nha²kxai³ wē³sai²na² te²yā¹nxe³ te²he³la³ku³-
la³ sa²hau¹ko³ta¹nīn¹kxai²nān²tu³ Txai²na² hxi²nū¹san¹kxa² yā¹nxe³hī³nx²na³li¹.
Hxi²nū¹san¹kxai²nān²tu³ Sū³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lo²su² te²a² hxi²nū¹nain¹kxa² yā¹-
nxe³hī³nx²na³li¹. Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³ hxi²nū¹sa²hī³nx²nxa³lxi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

Wxa²ya³lxah³lo²su² i³yau¹ū³jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³āu²ah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. In³txa² i²si¹na¹hē³li¹. A²nxe³jah¹la² wxi²ka¹nīn¹ju³ta²
i²so¹nxain¹sxā³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² i³kwa³na³ain¹na²hē³-
li¹. Yxān¹ta¹ i³hit²txi²nxai¹nxa³ha²kxai³. “Hāi¹nxā¹txai¹nhē³li¹.” Nxe³si¹jau³su²
kwa³na³ain¹si¹na¹hē³li¹, i³hi²txi²nē³lxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

39 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—ĩ³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³ju³ta¹na² i³yau¹ū³nx²ta¹wi¹.
A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, Wxi²ka¹na¹ju³ta² i²so¹sa²sxā³ wā³nxīn¹sxā³
kāi³ain¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ kwēn¹ta²kxai³ wān³txa² ko³nxe³jau³xa² i³-
ye³kxi²sai¹nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ ya³nx²ta¹wi¹.

40 A²nū²a² i³ko³x¹ko¹son²kxi²nē³lai¹nxa³te²su² te²an²tu³ txa²wā¹yan³-
tain¹te²lxā²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.

41 A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Wxāi²na² txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³sah¹-
lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, a²nū²a² i²li³te²a² a³lxi²sai¹nha²kxai³ i³yau³xa²
ka³te³ha² ne³ki¹sxā³ i³na²te³lhxā³ ū³hū¹nxa²lxain¹kxai²nān²tu³ te²kxai³
a²yo³ha² yū³ain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² a²ya³la³tu³ ū³yho³hain¹tu¹wi¹.

Ko³nxe³ti³ kāi³si¹nyhain¹jau³su²

42 A²nū²ai²na² yxo²i² ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³si¹jau³su²
i³tih³nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³ i³tih³nxain¹kxa²yo³ha² kāin² khāuh³lxa³thin¹tu¹-
wi¹. A²nū²a² tah³lxa³kxa² sa³txē²khai¹nxe³ka³txa² tē³sxā³ i³ye²ta¹kū¹nha²te²su²
jah¹lan²tu³ i³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxā³ ān³sa³nū¹ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la²
khāuh³lxa³ti³nha²ju³ta² kāi²nhī³nx²na³li¹. Nxe³kxa² ha³tih³xan²tu³ a²nū²ai²na²
kwēn¹ta² yxo²i² ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sa²si¹hain¹-
jau³su² i³tih³nxe³te²su² jah¹lan²tu³ ko³nxe³thin¹khaix¹lah¹lo²su² hī³nx²na³li¹.
A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ khāuh³lxa³ti³ wa³to²hi²hai¹nhī³nx²na³li¹. 43 Ko³nxe³-
ti³ kāi³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² wi¹li²nha¹jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³yān¹ta¹ wxa²hxi²ka²
ko³nxe³ti³ kāi³si¹nh²ti³te³lhxā³ kxai²nān²tu³ i³hxi²yo³la³kā¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹.

Nxe³ha²kxai³ hxi²ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ yū³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ ka³te³-na² ne³ki³so³txa³ju³ta² ā³wi¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yah³lxih³nxa¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹ hxi²kha¹li¹ yū³ah³lxin¹sxā³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² i³yū¹li²nxa³ju³ta² ā³wih¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxih³nxa¹lxi¹. 44 Nxe³-tāu³a² a²nū²a² ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² yū³ha²kxai³ nxe³sa²tē³tu¹wi¹. 45 Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²yu³kxa² ko³nxe³ti³ kai³sih¹nx2ti³te³lhxā³ kxai²nān²tu³ i³yu³yo³la³kā¹nha¹jah³lxihē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ yu³ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ yū³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ ka³te³na² ne³ki³so³txa³ju³ta² ā³wi¹yah³-lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yah³lxih³nxa¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹ yu³kha¹li¹ yū³ah³lxin¹sxā³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² i³yū¹li²nxa³ju³ta² ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³-txi³nha²khai¹yxah³lxih³nxa¹lxi¹. 46 Nxe³tāu³a² a²nū²a² ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² yū³ha²kxai³ nxe³sa²tē³tu¹wi¹. 47 Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²ye³nai²-na² ko³nxe³ti³ kai³sih¹nx2ti³te³lhxā³ kxai²nān²tu³ ū³yhe³ki³sa²tā³nha¹jah³lxihē¹li¹. Nxe³sxā³ ye³ki³ka³na³ka³nat3sxā³ ye³yū³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa³hi¹na¹ yxau³yah³nx2ti³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹-yah³lxih³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ye³ki³ha¹li¹ ye³yū³ah³lxin¹sxā³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² i³yū¹li²nxa³ju³ta² ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxih³-nxa¹lxi¹. 48 Nxe³tāu³a² a²nū²a² ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² yū³ha²kxai³ nxe³sa²tē³tu¹wi¹.

49 Jā¹nxa¹jau³su² kxā³nxi¹nu¹ta²na² ka³yxuh³xa² ū³h³ihxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ain¹ki³kxai²nān²tu³, sah²ne³kxa² ū³kah¹sān³sxā³ wxa²s³i³nāu³ta³lx³i³-sān²sxā³ ū³h³ihxā³ ū³hū¹ain¹to³ki³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³to³ki³tā³li¹. Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² sa²yxo²wet1sah²lxin¹kxai²nān²tu³ ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²ē¹nāu³nū¹ai²na² whāi²na¹ wi¹le³nx2ti³tu¹wi¹. 50 Sah²ne³ki³su² tē³ki³kxai²nān²tu³ yain³txa² ū³sa²wi²kxi²ki³kxai²nān²tu³ wi¹-yain³ki³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²kah³ju³ta² yū²nxa³sxā³ sū¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ kah³xi²te²sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ hāu²no³nyhu¹sxā³ yxau²xai³yah³-lxin¹kxai²nān²tu³ sah²ne³kxa² yā¹nxe² a²nū²a² wi¹kāi³ū¹hain¹yah³lxih³nxa¹lxi¹.

Txu¹ha² kwa² ā³na¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

10 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³sa²yxau³sxā³ a³li³ka³tu³ Ju³te²a²ko³nāu³a¹ Jor³tāu²yau³xa² a²yxo²ha³tih³nāu³a¹ ā³wi¹-hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²na² a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² t³nhāun¹sxā³ Je³su²jah³la² i²ain¹te³lhxā³ t³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³-la² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹to³kaix3 jā¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²an¹te²a² ka³na³ku² wxā³ain¹sxā³ Je³su²jah³la² i³ki³ha¹kxi²si¹hain¹-jau³su² i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². I³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lāi³. In³txai²na² sa²kxai³lu² i²li³tāu³a² a²txu¹ha³ka³lxa² ā³-na¹kxai²nān²tu³ wain³ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³jau³tā³ Mo³i³se²ah³lu¹ta²na² i³ye³kxi¹nx2tain¹ta¹hxai²hē²-lhai¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² i³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
 —~Moi³se²ah³lu¹ta²na² hã¹nxa² ã³ni³lain¹ju³ta²ta²su¹: “In³jah³lo²su²
 te²i³nxa²: ‘Txa²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹a¹tũ¹xã¹.’ Nën¹kxai²nãn²tu³ wxa²sxe³-
 xa³ka³lxa² ã³na¹te³lhxã³ nën¹jau³su² ha³teh³nxã³nxa² tẽ³sxã³ a²ten³jau³su²
 ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. Nën¹kxai²nãn²tu³ a²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹in¹ju³ta² yũ²na³-
 li¹.” Nxe³ju³ta² Moi³se²ah³lu¹ta²na² hã¹nxa² ã³ni³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

5 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu²:

—~Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹ti³ten³nxa²lxa³nha²kxai³,
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² txu¹ha² ã³na¹te³lhxã³ nxe³jau³xai²na² ũ³-
 wha²li¹lhxã³ ũ³hũ¹nx2tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

6 Yxãn¹ta¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²nãn¹te²tu³, Txa²wã¹sũ³na² a²hi²sen³kxai³lu¹
 in³txa² we¹ti² txu¹ha² we¹ti² nxe³to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 7 Jã¹nxe³ju³kxai³-
 lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² a²wi³na² a²hã³ka³nũ¹na² nxe³sxã³ ã³waix3tũ²la²
 a²sxe³xa³ka³lxa² so¹lxi³ te³tu¹wi¹. 8 Nxe³sa³ha²kxai³ in³txa² txu¹ha² a²nũ²ka³-
 na³ka³nat3ton³tu¹wi¹. A²nũ²a² ha¹li¹o³nxa³wi¹. A²nũ²ka³na³ka³nat3jah³na³li¹.
 9 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ã³nũ²kxi²ya³te²sin²ta²wi¹.
 Nxe³kxe³su² a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² ã³nhai²ta³lxi³si¹hain¹kxai²nãn²tu³ nxe²
 kã³yah³lxi³txa³hẽ³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ³la².

10 Nxe³ju³ta²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ã³wi¹hain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi²na²
 jã¹nxe³ju³ta² i³wã³txi³sain³nyhain¹ta¹hxai²hẽ³la². 11 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²-
 jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~In³txa² a²ten³te²su² te²an²tu³ a²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹ka³tu³ txu¹ha² ã³lxi³te²a²
 so¹ain¹ke³la³te²kxai³ txu¹ha² ã³xa² ũ³whĩ¹ta³kxi²nyhain¹kxa² ya¹nxe² hxi²ki³-
 lot3hĩ³nx2na³li¹. Kõ³nxe³ju³ta² kã³kxi²hĩ³nx2na³li¹, in³jah³la²sa³. 12 Jã¹nxe³jau³su²
 txu¹ha² a²ten³te²su² te²an²tu³ a²we³sã¹ai²na² ã³na¹ka³tu³ in³txa² ã³lxi³te²a²
 so¹ain¹ke³la³te²kxai³, in³txa² ã³lxi³te²a² ũ³whĩ¹ta³kxi²nyha²kxa² ya¹nxe² hxi²ki³-
 lot3ta¹ka³lxu³su² hĩ³nx2na³li¹. Kõ³nxe³ti³ kã³ju³ta²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ³la².

Je³su²jah³la² wẽ³ha³lxa² a³lxi²jau³su²

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²wẽ³ha³lxa² tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ³la². Je³su²jah³la² wxa²-
 wxai³ta²la¹ ain¹jau³su² tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã²
 i³hxi²ko²lain¹jau³su² yo²xũn³txi³ i³kwai²kxain¹ta¹hxai²hẽ³la². 14 Nxe³ju³ta² sa²-
 kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² i²ka³tu³ i³xan³txi³sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wẽ³ha³lxa² tẽ³sxã³ wxã³ain¹ju³ta²na² i³hxi²-
 ko²lain¹yah³lxi³txa³hẽ³li¹. Wẽ³sai²li² a²wi³na² wãn³txa² yo²te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³kxa²ya¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yo²i²jah³lxi³hẽ³li¹. Nxe³-
 yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ju³ta²nũ³a²
 yũ³nx2ti³tu¹wi¹. 15 A²ya³la³tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³ju³ta²nũ³su² nxe³jau³xa² ten³nxa²lxi³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² sa²yo²we¹jah³lxi³hẽ³li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³-
 na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta²nũ³ai²li² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ³la².

16 Nxe³sxã³ a²wẽ³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²ha³lxo¹so¹ain¹sxã³ wxa²wxai³-
ain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² wi¹ju³ta² ü³hũ¹nx2ti³tũ¹xã². Ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² yen³kxi³khai¹jah¹la² i³yau¹ũ³jau³su²

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² ã³nxai³xi²te³lhã³ nxa²ha¹te¹ in³txa²sa²-
kxai³lu² ã³ni³ha²non¹sxã³ i³ha¹txi²sxã³ ãn³kax3ti³wxe³sxã³ i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Tih³nxe³sa²jah¹lã³. Wi¹lhin¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³3sã²lxi¹. Yã¹te²ã³ wi¹ju³ta³la³
kã³a¹ke³la³te²kxai³ka³te³na² wi¹tãu³la² so¹kxi¹nxa²hũ³na¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wã³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ïh¹nxe³kxa²yã³ti³tã³ wi¹lhin¹jah¹lo²su² san¹ji¹wi¹? Txa²wã¹sũ³na²
so¹lxi³ wi¹lhin¹te²ju²hẽ³li¹. ã³xã² hai³txi³ wi¹lhin¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.

19 Txa²wã¹sũ³na² wã³txu¹ta²na² ain³kxi²to³hxain¹ta¹ti²tu³wi¹: “Su²lhã³i²,
ã³xã²sxe³xa³ka³lxa² so¹sxã³ ü³whĩn¹ta³kxi², ã³xã²yen³kxa²kã³kxi²a²nũ²a²
ã³xã²ki³ha¹kxi²sxã³ko³nxe³ti³kã³ti³hi¹jau³su²i³ye³kxi²nyhu¹i²ki³han³-
jau³xã²ã³ye³yo²nũ¹ni²nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wxa²wi³na²wxa²hã³ka³na²
wi¹kã³ũh¹xai³jah³lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txai²na² sa²kxai³lu¹ i³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Tih³nxe³sa²jah¹lã³. Sa³nxe³la³kxa²wet1sa²hi¹nãn¹te²tu³nxe³jau³-
xai²na²sa²yo²wet1sa²sai¹hxai²na¹hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu²i²ain¹sxã³a³lxi¹sxã³i³ye³kxi¹te³nah¹lxi¹:

—~Yu³ka³na³ka³na³ton³na³li¹. Wxa²yen³kxa²sa²so¹sxã³a²nũ²a²ã³xã²so¹-
kxi²nxa²si¹jau³su²kã³txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³so¹kxi²nxain¹kxa²yo³ha²
tẽ³sxã³a²nũ²a²yen³kxi³txa²te²na²wã²nhũh²xai³txai¹nhẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³
oh³nãu³nũ¹ka³na¹yen³kxa²wi¹ju³ta²nũ³a²yũ³nxa²tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³nxe²kã³-
ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu³ã³wã³sxã³ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³jau³xai²na²sa²kxai³lu², in³txai²na²sa²kxai³lu²ain³kxi²-

te³na¹i³ye³han³ti³nha²sxã³i³ãin²txi³sxã³i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², kãin²

yen³kxi²nha²kxai³la². 23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu¹a²sa³wi³ha³-
lxi³nãu³xã²sa²kxai³lu¹i²sa²sai¹ain¹sxã³i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a²kãin²yen³kxi³te²su²te²a², Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²ain³kxi²-
sxã³yxau²xai³ju³ta²wa³lxe³te²ju²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

24-25 Nxe³jau³xai²na²sa²kxai³lu², a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xã²i³wã³wã³-
tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³to³ta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ãh¹i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wẽ³ha³lxi³. Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²ain³kxi²sxã³yxau²xai³ju³ta²wa³-
lxe³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxa¹jau³su²ka³me²la²ka³yxuh³xã²kãin²khai¹te²su²te²na²
hai³txi³a²ku¹wxi²si³xẽ¹na²ã³wih¹sxã³ã³wa²to¹ti³he¹nxe³lhũ³nx2nxa³wi¹. Yxã¹ta¹
a²nũ²a²kãin²yen³kxi³khai¹nxe³te²su²te²a²Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²ain³kxi²sxã³
yxau²xai³ju³ta²wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹wa³lxe³ju³ta²su¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³sxã³a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã²kãin²i³wã³wã³txi³yxau³ain¹sxã³
i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹ha³lo²a²nāu³a²a²nū²ai²li² yen³kxi³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹-
sū³nu²su² wi¹lhin¹sxā³ i²jah¹lo²su² ye²te²ju²hē³li¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³
a²nū²a² yen³kxih³te²su² te²na² kxāu³nxa³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ain³kxi²sxā³ yxau²xai³kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ Sū³na²
wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ki³sxa³lho³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

27 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² i²sa²sai¹ain¹sxā³ i³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Nxe³ju³ta²na² a²nū²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹-
sū³na² hi²sen³su² hxi²kat¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²kxai³lu¹ i³ye³ān³si³wxe³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Txa²yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ā³na¹sxā³ ān³si³tē³kxi¹-
nxa²sī¹na¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

29-30 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³ txa²wān³txa²
wi¹jau³xa² a³lxi¹nha²kxai³, sxi²ha² ā³na¹i² a²lon³ti³tāu³xa² ā³na¹i² a²ha³li³ti³-
nāu³xa² ā³na¹i² a²hā³ka³na² ā³na¹i² a²wi³na² ā³na¹i² a²wē³ha³lxi³nāu³xa² ā³na¹i²
a²ha³lo²a²ko³xa² ā³na¹i² nxe³ain¹kxai²nān²tu³, a²ha² kwēn¹ta²na² ye²ka³lxa¹-
txi³ sxi²ha² yū² ka³lxa¹txi³ a²lon³nāu³xa² yū², ka³lxa¹txi³ a²ha³li³ti³nāu³xā² yū²
ka³lxa¹txi³ a²hā³ka³na² yū² ka³lxa¹txi³ a²wi³na² yū² ka³lxa¹txi³ a²wē³ha³lxa²
yū² ka³lxa¹txi³ a²ha³lo²a²ko³xa² yū² nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹, hau³hau³.
kon³sxā³ a²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ju³ta² ye³khāuh³lxa³thin¹sxā³ kāi³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³kxa²yu³su² yxan¹nāu³a¹ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

31 Nxe³kxan²ti³nū¹ sa²nēn¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ a²-
nū²a² ka³lxa²te²nū³ka³txa² a²hīn¹txi³ i³sa²nēn¹kxain¹ju³ta² yū³kxan²ti³
yan¹nāu³a¹ i³sa²nēn¹kxai¹nxa³ju³ta² yū³tu¹wi¹. Te²ya¹nxe³sxā³ a²nū²a²
ka³lxa²te²nū³ka³txa² a²hīn¹txi³ i³sa²nēn¹kxai¹nxa³ju³ta² yū³kxan²ti³ yan¹-
nāu³a¹ i³sa²nē¹kxain¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³to³jau³su²

32 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² wa²li³nhē¹tih³na² ā³nxa³ain¹nxa²ha¹-
te¹ Je³su²jah³la² ān³ne³ka³ta¹nyhain¹sxā³ ai³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai³yain¹te³na¹
a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ān³si³tē³tū³ka³txa² sa²kxai³lu² i³wā³txain¹to³ha²kxai³
yu¹lhain¹to³ha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²na² sa²kxai³lu² Je³su²-
jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xa² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹
wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² i³yū³so¹ka³tu³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

33 I³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nxa³ki³tu¹wi¹.

Nxe³ki³kxai²nān²tu³ Txai²na² so¹sain¹sxā³ a²nū²a² wā³nxin¹te² si³yxau³tū³ka³-
txi³nāu³xa² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³nāu³xa² nxe³te²nāu³xai²na²
a²hxi²ka³nāu³a² ā³na¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxai²nān²tu³ ya³lu²si¹sain¹jau³su² i³-
yī¹li²sain¹tu¹wi¹. Nxe³ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² sa²nū¹sain¹tu¹wi¹.

34 Sa²nū¹sain¹sxā³ ko³nxe³ i³ka³lxi¹lū¹sain¹ka³tu³ i³ye³ka³su³hēn¹kxi²sain¹ka³tu³
ūn³txi³ i³ta³lo³wait¹sain¹ka³tu³ i³su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹

a³lan²tāu³kxai³lu², ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹, Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²su² na¹ha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Ti³a²kah³la² Jo³āu²ah³la² i³wā³txain¹jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹ Se³be³te²ah³la² a²tah²nāu³su² Ti³a²kah³la² Jo³-
āu²ah³la² nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te² tah²nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² wxā³sxā³ i³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

—~I³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. A²yen³kxa² i³wā³txi³nxa²ya³ha¹kxai²nān²tu³
ū³hū¹sa²sīn¹te³lin¹ji¹wi¹?

36 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Yā¹te²a² wxa²hau³ko³kxi¹nx2ta¹ju³ta³nū³su² ten³nx2ti³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ i³wā²lū³xi²ya³te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Wxāi²na² wxa²ha³lo²a² a²wa³kxē³sin¹kxai²nān²tu³ ka³na³ki³ wxa²-
wi¹tāu³a¹ ā³wxe², ka³na³ki² wxa²wā³tāu³a¹ ā³wxe² nxe³ya³ha¹ju³ta²
ten³ya³sa³nhai¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

38 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²yen³kxa² ten³ya³hin¹ju³ta² ā³ne³wxe³ya³hxa³lxi¹. A²nū²a² ko³-
nxe³thin¹te²nāu³xa² khāuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³nx2tain¹ju³ta³nū³a²
hxi²kan¹ti³ en³ya²te³lin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha¹lin¹tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Hxi²kan¹ya³ha¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txai²li² khāuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ wxāi²na² jā¹nxe³sxā³
khāuh³lxa³ti³nx2tain¹nūn³tu¹wi¹.

40 Nxe³yān¹ta¹ txa²wi¹nē³tāu³a¹ ā³wxe² txa²wā³tāu³a¹ ā³wxe² nxe³ya³-
hin¹ju³ta² hxi²kan¹ti³ ū³hū¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Ju¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na²
a²ha³lo²ai²la¹wi¹. Txa²ha³lo²sxa³wi¹. Txa²wā¹sū³na² a²ten³te²su² te²na²
so¹lxi³ sa²we¹tain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² wā³kon³te²nāu³xa² hxi²-
ka² hxa³n³tū³ka³txa² ain³kxain¹sxā³ kāin² i³xan³txin³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
Jo³āu²ah³lai²na² i³xan³ta³kxi² Ti³a²kah³lai²na² i³xan³ta³kxi² ain¹ta¹-
hxai²hē¹la². 42 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa²

hāi¹nxe³ti³xa¹ i³kaix1tain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txa² nxe²xai³te²jai¹ti²tu³wi¹.
A²hxi²kan¹te² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxa² yxo²ha³nxe¹lhxa³txi³ hxi²kan¹-
txi³lo³tain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. 43 Yxān¹ta¹, wxāi²na² jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹.

Wxa²yu³ta², i²li³te² i³nxān²tu³. “Hxi²kan¹te²sa¹i¹.” Nxe³jau³tu³ ten³nxa²-
kxai²nān²tu³, wxa²yu³ta² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ i³wa³ka³lxi³lo³txai¹nhē³li¹.

44-45 Jā¹nxa¹jau³su², “Txai²na² a²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxa¹jau³su² ten³nxa²-
kxai²nān²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³wa³ka³lxi³lo³txai¹nhē³li¹. Jā¹nxa¹jau³su²
Txai²na² sa²kxai³lu² wa³ka³li³lo³sa²si¹hai¹na¹jau³nū³su² wxā²nxa³wi¹.

Yxān¹ta¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³non²ta³kxi²te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. A²nū²a²-

nãu³xai²na² a²kō³nxe³ti³ kãi³sxã³ wã²nxũh¹lain¹ju³tai²na² ã³wa²su¹te³lhã³
ya³lu²kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxain¹te³lhã³ wxã³na¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² ye³han³te²a² ye³we²nxi²jau³su²

46 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
nxe³ha²kxai³, ã³lxi³tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² nxe³ha²kxai³ whãi²na¹,
tẽ³li³nyhu¹sxã³ Je³ri³ko²thi³na² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thi³na² wa²li³-
ain¹tãu³a¹ a²nũ²a² ye³han³jah³la² Bar³ti³me²ah³la² tĩh³na² kxa³lxu³sa³kxu²nxa²
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah³la² Ti³me²ah³la² a²ki³lhan³ta³ ta¹hxai²hẽ¹-
la². Nxe³ju³ta² a²yen³kxa² i³yai³nxũ³yhain¹te³lhã³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

47 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na² ton¹jah³la², yau³son³ju³ta² ain³-
kxain¹te³na¹ i³kaix¹jain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kãin² i³kaix¹jain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
—~Je³su²jah³lãi³. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³txa²kah³lo²si¹lxi¹.
Ye³han³sa³ju³tai²na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot³sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxe³ju³ta³la³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹ yxo²-
xũn³txi³ i³kwaï²kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Ã³ka³nah²nxe³si¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nain¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³
ã²la² kãin² i³kaix¹jain¹jau³xa²sa¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³txa²kah³lo²si¹lxi¹. Wi¹-
lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxe³tãu³a¹ Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² ã³yit¹sxã³ i³kaix¹so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹-
la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² i³kaix¹ltaïn¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Ya³lo³txi²si¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³la² i³kaix¹ltxa²sĩn¹nhai¹. I³sa²yxau³sxã³
ait³si¹nu¹li¹. Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxe³te³na¹ a²nũ²a² ye³han³jah³lai²na² wã²la²ka³lo³a² ha³la³sãn¹ka³lo³-
a² sa²sai²ã³sxã³ i³sa²yxau³sxã³ Je³su²jah³la² ã³tĩ³ta¹hxai²hẽ¹la².

51 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ĩh¹nxe³ju³ta² kãi³ũh¹nxa²ha¹ju³ta² ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ha²kxai³lu¹
ye³han³jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ye³we²txi²san¹ju³ta² ten³khaix¹lsa³nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ã³nxai³txu¹li¹. Hĩ¹na¹ yxo²i²sa¹nha²kxai³ ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ wa³su³txi³ ye³we²nxi²sxã³, Je³su²jah³la² ãn³si³-
tẽ³kxa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ã³yat¹lã³wih¹jau³su²

11 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² Je³ru³sa³lẽ²-
thi³nãn¹tĩh³na² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nxai³ain¹te³na¹ wã³la²
o³li³ve²ra³ka³txa² yau³son³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ti³wa³kxa² sxi²jen³txa²
thi³nha¹li¹ wã³la³ka³txa² yxo²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³thĩn³txa² Bet³fa³je²thĩn³su²
ha²kxai³ Be³tãn²ya³thĩn³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thi³na² ã³yĩ¹ka³tũ³

Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ i³sa²si¹hã³ta¹hxai²hê¹la². 2Nxe³ju³-
kxai³lu¹ Je³su²jah³la² wã³txi³kxai³lu¹ i³sa²si¹hã³yhain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Sxi²je³na² ha³ti³hi³nãu³a¹ ai³jah³hê¹li¹. Ya³hin¹kxai²nãn²tu³ a²-
kwên¹ta²na¹ ju³mên²ta² ka²va¹lhũ³te²a² wê³sa² nxe³te²a² sa³ta³kxa²
wxe³sain¹te²a² i²yah³hin¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a² a²ka³tih³yau³ai¹nhxai²nxa³-
hê³li¹. Nxe³te²a² sa²ta²la³kxi²so¹jah³hê¹li¹.

3Ya³hin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² i²li³te²an²tu³ i³wã³txi³nx2tain¹kxai²nãn²tu³:
“Îh¹nxe³kxa²yã³ti³ta³ sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹?” Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³
i³ye³kxi¹txain¹ya³hê¹li¹. “Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hã³-
sain¹sĩ¹na²li¹.” Nxe³txain¹ya³hê¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hê¹la².

4Nxe³nxa²ha¹te¹ ã³nxai³ya³te³na¹ ya²la³la¹ ju³mên²ta² wê³sa² sa²-
tai³kxi²kxa² sxih²yxo²a² a²ti²ta³lo³kxa² yxo²wxe³ain¹kxe³su² te²a²
i²ya³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³te²a² sa²ta²la³kxi²ya³ta¹hxai²hê¹la². 5Nxe³ju³ta²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² ha³lo²a² he¹ain¹te²a² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Îh¹nxe³kxa²yã³ti³ta³ ju³mên²ta² wê³sai²na² sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹-
wi¹? Nxain¹ya³ta¹hxai²hê¹la².

6Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ya³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hã³sain¹na²li¹.

Nxe³ya³ta¹hxai²hê¹la². 7Nyhai¹nha²kxai³, ju³mên²ta² wê³sai²na² tẽ³sxã³ Je³-
su²jah³la² ã³hũ¹yhain¹ka³tu³ wã²la²ka³lo³a² so¹sxã³ ã³ka³ti³hêt¹ta¹hxai²hê¹la².
Hã²wxã³txa³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³ka³ti³yau³ye²ha²kxai³ ã³nxai³-
ain¹ta¹hxai²hê¹la². 8Nxa²ha¹te¹ ne³ka³ta²a² ai³ain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
a²wã²la³ka³lo³khai³xa² tih³na² Je³su²jah³la² ã³nxai³tih³na² ã³ha¹xai³ain¹ha²-
kxai³ a²nũ²a² ã³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² he³la³nxã³nxa² sa²nãu²so¹sxã³, tih³na²
ã³ha¹ai³ain¹nũ³nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ain¹ju³ta² tih³na² Je³su²-
jah³la² wi¹wxa²hau³ko³kxai¹si¹hain¹jau³su² ain¹ta¹hxai²hê¹la². 9Nxe³ha²kxai³lu¹
ã³ne³ka²ta¹sxã³ ho³hain¹tũ³ka³txain²ti³ i³kaix¹lti² a²si³yo³na² ho³hain¹tũ³ka³-
txain²ti³ i³kaix¹lti² nxe³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Î³kaix¹ltain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³la² i³sa²nên¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na²

A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tãu³lo³jah¹lai²la¹wi¹. 10Kxã³nhxi¹nu¹ta²na² Ta³-
vi²yah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² i³wa³kxên³to³tẽ³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Te²u¹jã¹nxe³te²su² te²a² hi¹na² ã¹h¹ ã³hũ¹nẽ³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, Wxi²kin³-
txi³ton³ta² Si³yxa³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe² e³lain¹ta¹hxai²hê¹la².

11Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² Je³su²jah³la²kxai³ ã³wi¹hain¹ka³-
tu³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ka³tu³ a²yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ i²ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nũ²la² ki³kan³nũ²la² a³li³ain¹ta¹hxai²hê¹la².
A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² hxi²ka² hxa³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũ³te²nãu³-
xa², ã³si³tẽ³kxain¹ka³tu³, Be³tãn²ya³thĩ³na² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hê¹la².

Fi²ko²ka³txa² nxã³kxi²nxa³kxe³su² ya³lu²jau³su²

12Ain¹te³na¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² Be³tãn²ya³thĩ³nai²na² a³li³sxã³
ã³nxai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² heh³ta¹hxai²hê¹la². 13Nxe³ka³tu³, yain³-

txi³ka³ta² fi²ko²ne³kxa² ā²hā¹ u²la¹ ten³sa²tā³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³ta² ān³yau³son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Yain³txa³nā³kxa² so¹sxā³ i³yain³te³lhxā³ yau³son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²ka³tai²na² a²nxā³kxa² yū²nxa³-kxe³su² a²nxā³nxa² so¹lxi³ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²la³ yain³txa³nā³kxa² ka³to³je³na³kxa² ān³si³wxe²nxa³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². 14Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ a²yain³txa²ka³tai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³hi¹nān¹te²tū³ wen¹nxā²nxa³lho³li¹. Nīn¹ka³tū³ wxa²nxā³kxa³la³ a²nū²la³ i³yain³kxi¹ti³he¹nxē²nxai¹nx3tho³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-jau³xai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ain³kxi²khaix1ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹jau³su²

15Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² wxā³ain¹nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹ka³tū³, a²nū²a² ka³lxa²tū³ka³txa² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹sxā³ o²la³kxi² ū³yho³hi²ki³ki³a² so¹kxi²nyhu¹sxā³ o²la³-kxi² kwa³sxa³xa² ū³yho³hi²sxā³ ū³hū¹te²a² o²la³kxi² nxe³nyhu¹ye²ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³su² yen³kxa² ū³yho³hi²nyhu¹ain¹te²na² ha³lo²a² sa²tā³kxai²nha²kxai³ ū³yho³hi²ki³ki³a² a²me²sa²ka³lo³a² ū³sa²tā³ha²-kxai³ kwa³sxa³xa² ū³yho³hi²sxā³ ū³hū¹te²na² ā³wxe³ka³lo³ai²na² ū³sa²tā³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². 16Ain¹sxā³ a²nū²a² a²yen³kxa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sxi²hē¹-na² ā³wa²to²ka² ai³si¹ja³kxa³nū³su² i³hxi²ko²lain¹ta¹hxai²hē¹la². 17Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³yau¹ū³te³lhxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² wha²li¹txā³nxa² jau³xau³hxai²tēx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²sxi²hai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ i³ye³-kxi²sain¹thi³nai²la¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai²ti²tū³wi¹. Yxān¹ta¹ i³ya¹nxa²sxā³ yen³kxa² kāi³kxi²nyhu¹kxi³thīn³su² i³ya¹ton³yah³lxi¹nhe³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

18Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², wā³nxin¹te² si³yxau³tū³ka³txa² ain³kxai¹-nha²kxai³, ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² ain³kxai¹nha²kxai³ ain¹sxā³ Je³su²jah³la² i³su²lhā³te³lhxā³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² wān³txa² i³wā³wā³txi³sxā³ he¹lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹tū³ka³txai²na² yu³lhain¹jau³su² Je³su²jah³la² i³su²lhā³si¹jau³nū³su² te³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

19Nxe³nxa²ha¹te¹ sū²ni²khaix1nxe³sxā³ Je³su²jah³la² nū³ka³txa² Je³ru³-sa³lē²thi³na² wa²li³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Fi²ko²ka³txa² i³yau¹ū³jau³su²

20Ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ ā³nxai³ain¹ka³tū³ yain³txa³ka³tai²na² sa²-kxai³lu² ā³wa²tot1sxi²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³ta² i³ya³nat3sxā³ ya³lu²ju³tu¹tai²na² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 21Nxe³hi¹na² Pe²jah³la² hi²-sen³kxai³lu² ain³kxi¹xi²nū²la² Je³su²jah³la² wān³txa² a²sū²ta³ti³kxai³ i³ye³jau³kxai³ ain³kxi¹xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Yain³txa³ka³tai²na² ko³nxe³te²lo³tin¹ka³tai²na² i³ya³na²kxi²sxā³ ya³lun²su²li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22-23 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
 —~Txa²wā¹sū³na² yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹. A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nū²a²
 a²ten³te²su² te²an²tu³ wā³la³ka³txai²na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³, “Wxa²-
 ha²txutIsai¹sxā³ i³ye³na² kāin²je³na² ā³na¹txa²hē³li¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 hau³hau³kon³sxā³ wxa²ē¹nāu³a¹ hai³txi³ i³wā³wā³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹.
 Hāi¹nxe³sxā³ sa²wai³wait3sxā³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²-
 yen³kxa² ten³yah³lxin¹kxa² yū³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

24 —~Jā¹nxa¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³wā³wā³-
 ta³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ i³wā³wā³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³:
 “A²yen³kxa² te³na¹kxe³su² te²a² yū³khaix1sa³tu¹wi¹.” Nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Kan²txi³
 yxo²i²sah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yū³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹. 25 Jā¹nxa¹-
 jau³su² e³a¹wi¹. Ī³sa²yxau³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 a²nū²a² i²li³te²hū³te²su² te²a² ko³nxe³ti³ kāi³ūh¹nx2ti³kxai²nān²tu³, nxe³ju³ta¹na²
 wi¹lhin¹sxā³ ne³wā²na³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Wxa²wi³-
 na² oh³na² yxau³jah³la² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wā²na³nx2ti³nūn³tu¹wi¹.
 26 Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nān¹jau³su² nxe³ke³la³te²kxai³ te³nah¹lxi¹: “Jah³lai²li² ko³nxe³-
 ti³ kāi³ū¹sain¹na²hē³na¹. Ne³wā²na³ū¹hain¹nxa³lho³na¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³
 Wxa²wi³na² oh³na² yxau³jah³la² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wā²na³ūh¹-
 nx2ti³hī²nxa³wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

27 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² Je³su²jah³la² nū³ka³txa² ā³-
 wxa³lain¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³ā¹ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³nxai³ain¹ka³tu³, wā³nxin¹te² si³yxau³tū³ka³txa², ha³teh³nxā³nxa² a²-
 hoh³lxi³su² tū³ka³txa², a²nū²a²nāu³xa² a²hxi²kan¹te² nū³ka³txa² whāi²na¹
 ā³tī³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 28 Ā³tī³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lāi³. Īh¹nxe² i³hxi²ka¹txa²hī³te²la¹xā³? Īh¹jah¹lo²ta³ i³sa²si¹-
 hā³nxain¹thai¹li¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Wān³txa² yau³ka³na³ka³na³jau³xa² yau³ā³lxi³jau³xa²
 i³wā³txi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹jau³xai²na² i³wa²lū³xi²sah¹lxi³sā²nhē³li¹.
 Sah²lxin¹kxai²nān²tu³, i³hxi²kat1sa²jah¹la² i³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹. Yxān¹-
 ta¹ sa²lxan³kxai²nān²tu³ nxe³nx2ti³nxa³lho³li¹. 30 Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā²
 sa²kxai³lu² a²nū²a² tē³sxā³ i³ye³na² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su² ĩh¹jah¹lo²ta³
 i³sa²si¹hā³ain¹thai¹li¹? Txa²wā¹sū³nu²khai³xai²la³ tã³nxa² a²nū²khai³xai²la³
 tã³nxa² ĩh¹nxe³hī³te²la¹xā³? Nxe³na¹jau³xai²na² i³wa²lū³xi²sah¹lxi³sā²nhē³li¹.

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, wā²nxūh¹ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~“Txa²wā¹sū³na² i³sa²si¹hā³kxah³lai²la¹wi¹.” Nxe²e³kxi²kī³kxai²nān²tu³
 i³wa²lū³xi²ne³lai¹nhī³te³nah¹lxi¹: “Nxe³kxi³sa²ha²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²yān³ti³tã³
 Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah²lxan³thai¹li¹?” Nxe³ne³lain¹tu¹wi¹l.

32 Yxān¹ta¹: “A²nū²khai³xa² i³sa²si¹hā³kxah³lai²la¹wi¹.” Nxe³kī³kxai²-
 nān²tu³ yuh³lxi³ne³na³li¹. A²nū²nāu³xai²na²: “Jo³āu² Ba³tis²jah³la² Sū³na²

wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²khai³su¹. Nxain¹jau³su² ha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³-lain¹kxa²yan³txi³su² ki³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³³Nxe³ha²kxai³ i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Kō³nha²sīn¹nxa³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²-jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hā³xā¹. Kō³nyhah¹lxan³kxai²nān²tū³, i³sa²si¹hā³sa³jah¹la² i³yau¹ū³-nx2ti³nxa³lho³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Hai³sxa² kwa²hau³ko³tū³ka³txa² i³yau¹ū³jau³su²

12 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txa² yau³xā³xa² i³yau¹ū³ta¹-hxai²hē¹la². I³yau¹ū³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hai³sxa² a²wa³kxēn³yah³lo²su² nū²nhai¹. A²hai³sxai²-na² u²va²nē³kxa² ū³whi¹nū²nhai¹. Ū³whi¹i² a²yxo²ka³teh³nāu³xa² txah³lxa³kxa²tē³sxā³ ū³h³yxo²wxaih²na³kxa²xai³sxā³ txon³nū²nhai¹. Sxi²ha² ki³khai¹nxe³thi³na² ū³txo²te²ka³kxa¹ a²nū²a² ā³xa² wi¹wa³kon³kxi²si¹hain¹jau³su² ū³hū¹ain¹nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³ ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa² ā³nxai³nū²nhai¹. ²Hā²wxān³txa³ ā³ki³ji²tāu³-a² sa²kxai³lu² yain³txa³kxa² wā²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa² sa²si¹hā³nū²nhai¹. ³Yxān¹ta¹ hai³sxa² kwa²hau³ko³tū³ka³txa²kxai³lu² kāi³ye²ha²kxai³ wā²nhū¹-nyhai¹nxa³ke³tū³ hāi¹sxā³ su²la³kxa² sa²wa²ye²nyhain¹nū²nhai¹. ⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ā³xa² yain³ta³ka² wā²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² i³sa²si¹hā³nū²nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ kwa²hau³ko³tū³ka³txa²kxai³lu² i³ne³ku³lai¹nha²kxai³ kō³nxe³ti³ āu²-li²ton³nha²kxai³ nxe³nyhain¹nū²nhai¹. ⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ā³xa² ān³ta³lo³hē²ti²to³kxa² i³sa²si¹hā³kxah³la² kwa²hau³ko³tū³ka³txai²na² i³su²lhā³ain¹-nū²nhai¹. Jā¹nxe³sxā³ ye³ka³lxa³txi³ hai³sxa² wa³kxēn³yah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hā³ain¹ta¹ kwa²hau³ko³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ku²te²a² i³wai¹txi², ka³na³ku²te²a² su²lhā³i² ain¹to³nhū²nhai¹. ⁶Nxe³ju³ta² sa²kxai³-lu², a²wa³kxēn³yah³la² a²ki³lha³lxa² hāi¹nxe² wē³nha³kxa² a³lxi²khai¹nxe³kxa² hāi¹nxe² on³kxi²nū²nhai¹. Nxe³te³na¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³-lu¹: “Txa²wē³sxai²na² i³sa²si¹hā³a¹tū¹xā¹. A²nxe³te²a² kwa²hau³ko³tū³ka³txai²na² sa²nēn¹kxain¹kxi³sā¹.” Nxe³jau³tū³ i³sa²si¹hā³nū²nhai¹. ⁷Yxān¹ta¹ a²ki³lha³-lxi²na² hai³sxa² yau³son³ye²h¹na¹ tū¹ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹ wxa²nxūh¹ i³ye³ain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹wa³kxēn³yah³la² ki³lha³lxa² wxān³na²wi¹. I³su²lhā³-a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³ hai³sxa² so¹kxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³ain¹jau³su².

⁸I³sxā³ su²lhā³ i³ya²lu²tain¹ka³tū³ A²ki³lha³lxi²li² ū³ha³lo²sa²tā³nā¹ain¹nū²nhai¹.

⁹Nxe³jau³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tū³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² ih¹nxe³-ta³ kāi³te³ji¹wi¹? Nxe³ju³ju¹ta¹na² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² i³xi²ka³tū³ i³lxi³thi¹nxa³tū³ka³txai²na² sun²tā²hxa³tain¹tu¹wi¹. Nain¹ka³tū³ a²nū³ka³txi³ ā³xa² hai³sxai²na² sa²si¹wē³no³tū¹hain¹tu¹wi¹.

¹⁰Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa³txa², a²nū²a² sxi²ha² ton³te²nū³ka³txai²na² o³nxa³jau³su² i³ye³kxain¹sxā³ so¹sxā³ ā³sxā³ ā³na¹ain¹ka³txa², kwēn¹ta¹na² si³ka³-

lah³xan¹ka³khai³xa² hxi²kan¹khai¹nxe³ka³txi³la²na³li¹. ¹¹Nxe³ju³tai²na²
Txa²wā¹sū³na² kāi³ain¹na²hē³li¹. Nū³kxūn³khai¹nxe³ju³txai²la¹wi¹. Ū³wha²-
li¹txā³nxū¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xai²li² i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹²Nxe³sxā³ wān³txa² hāi³jau³xai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³su² i³ye³-
kxain¹sxā³ wā³nxin¹te² si³yxa³ka³nū³ka³txai²na² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta²
i³kwa¹ixkū¹nhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² tū¹ka³txai²na² sa²kxai³-
lu² wi¹ko³ni²ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² i³sxā³
ū³tī¹kxi²ti³ten³khai¹lain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ yuh³lxain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~A²nū²a² kāi²li³nū³ka³txai²na² i³xan³ta³kxi²nē³lain¹kxa²yan³ti³su²
ki³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³, wā³nxin¹te² nū³ka³txai²na² sa²-
kxai³lu² hāi¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² ā³ain¹sxā³ i³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ū³yho³ha³kxi²ki³ai²na² ū³hū¹ain¹ki³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su¹

¹³Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² kwa² ā³nhai¹tū³ka³txi³la³ha²kxai³ E³ro²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxa² kwa² ā³nhai¹tū³ka³txi³la³ha²kxai³ ā³nū²kxain¹sxā³ Je³su²jah³-
la² ān³tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ān³tū³xain¹ka³tū³
ko³nxe³ti³ e³jau³su² ain³kxain¹te³lhxā³ Je³su²jah³la² wah³nxe² yxa²txai³ain¹-
ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴Ai¹nha²kxai³ ā³tū³xain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹.

—~Ī³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. Wān³txa² ya²la³lyau³xa² e³jah¹lo²sa² nhi¹lxi¹.
A²nū²a² i²li³te²a² ye³an³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khai¹lxan²ti³ wxāi²na²
yuh³lxi³jah¹lo²su² si¹nxa³lxi¹. Yxān¹ta¹, sa²wai³wait³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² wain³txi³ i³yau¹ū³ai¹nhxai²nī¹nhē³li¹. Nxī¹nha²kxai³ wān³txa²
wain³jau³xan²tū³ i³yau¹ū³sa²si¹nhē³li¹. Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹-
jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nū²a² ū³yho³ha³kxi²ki³ai²na² ū³hū¹ain¹ki³ta³nxa²
hāi¹nxā¹ta³nxa² ih¹nxe² wain³txi³ kāi³sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Yxān¹ta¹ tū¹ka³txai²na² wi¹lhin¹ki³lxo³nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² wi¹ko³-
nha²ta¹hxai²hē¹la². Wi¹ko³nha²kxe³su² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wān³txa² ko³nxe³jau³xa² sa²yxo²sai¹sa²te³lhxā³
ten³nx2ti³ji¹wi¹? Ū³yho³ha³kxi²ki³ai²na² tē³sxā³ ū³hū¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ī²ti³-
ten³sa³nhai¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ te³sxā³ ū³hū¹ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ta³ki¹ai²na² a²ta³lo³nāu³ai²na² wān³txa² jau¹xai²na² ū³wha²li¹lain¹-
jau³xa² ih¹te²a² a²i³lxi³su²ji¹wi¹? A²nū²a² ye³na² ū³wha²li¹lain¹kxe³su² te²a²
ih¹nxe³te²a² a²ye³nhū³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—~A²i³lxai²na² Se²sa³jah¹la² a²i³lxi³su² ha²kxai³ a²ye³nai²na² Se²sa³-
jah¹la² a²ye³nhū³nhā²kxai³ sīn¹te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa², ū³hū¹xi²yah³lxi¹nhā²kxai³ Txa²wā¹-
sū³na² a²yen³kxi³khai³xa², ū³hū¹xi²yah³lxi¹nhā²kxai³ nxe²xai³jah³lxi³hē¹li¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² i³wā³wā³ta³kxi²nyhain¹-
sxā³ ā³kon³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ya³lu²te²su² te²a² ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ju³ta³nū³su²

18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa³tu³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² a²-wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³ain¹to³jau³xa²sa¹:

—~A²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tū³ ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ju³ta³nū³a²yū²nxa³lho³li¹. Nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² kwa² ā³nhai¹-tū³ka³txa² wxā³sxā³ Je³su²jah³la² i³wā³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 I³wā³txi³nyhain¹te³nah¹lxī¹:

—~Je³su²jah³la² i³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. I³yau¹ū³sa²si¹nhē³li¹.

Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² e³jau³xau³hxai²tēx¹ta² Sū³na² wān³txa² i³-yau¹ū³nē³te³nah¹lxī¹: “In³txi³su² ya³lu²kxi²kxai²nūn³tū³ a²wē³ha³lxi³khai³xa²yū²nxa³kxe³su² ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹-ka³lxai³tā² so¹nyha¹txai²li¹, a²lo³na² ya³lu²kxi²jah¹la² ta²ha² wet¹si¹jau³sa¹.” Moi³se²ah³lu¹ta²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 20 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tāu³-xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxa³ain¹nū²nhai¹. A²hxi²kan¹te²a² txu¹ha² so¹ka³tū³ hā²wxān³txa³ ye³jen¹nāu³a² ya³lu²nū²nhai¹. Hai³txi³ wē³sa³la³ yū³ti³he¹nxa³nū²nhai¹. 21 Nxe³ha²kxai³ wē³sa² yū²nxa³ha²kxai³ a²lon³yah³la² so¹nū²nhai¹. Nxe³nū²la² in³txa² ya³lu²nūn³nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³ a²lo³na² ā³xah³la² so¹nyhu¹i² ya³lu² nxe³nū²nhai¹. Hai³txi³ wē³sa³la³ we¹ti³hex¹to³-hxa³nū²nhai¹. 22 Nxe²xai³sxā³ a²lon³ti³tāu³xa² ya²lun¹txa²hxan³nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ wē³sa² we¹txa³nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³ txu¹hai²na² so¹sxā³ ā³ain¹ta¹ka³lxu³su² ha²kxai³lu¹ ya³lu²nūn³nū²nhai¹. 23 Jā¹nxe³-ha²kxai³lu¹ yan¹nāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ki³tāu³a¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ih¹te²la²ta³ in³txa² wē³sāi³ah³lo²khai³su² hī³te³ji¹wi¹, a²yxo²ha³-kxa¹ so¹nha²xai³ain¹na²ha²kxai³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

—~Kwa²yxa³lxi¹lxī¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³to³yah³lxa³nha²kxai³ Sū³na² wā³nxin¹ju³ta³la³ ā³ne³to³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxī¹. 25 Yan¹-nāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ki³tāu³a¹ txu¹ha² so¹ki³ju³ta³nu³a² yū²nxa³lho³li¹. Oh³xan¹ta² nū³ka³txa² yā¹nxa²ki³tu¹wi¹. 26 Kxā³nxu¹ta²na² Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² i³yau¹ū¹nhē³jau³xa² wi¹ko³nyhah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. A²nū²a² ya³lu²-te²na² ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²si¹kxe³su² i³yau¹ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Wān³txu¹ta²na² hi³a² nxā³nxa² ka³ten³nxā³nxa² i³sa²tē³kxan²ti³ wā²nhxa³nxa³-kxe³su² nxe³jau³xu¹ta²nān¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxī¹: “Txai²na² A³bra³āu²ah³la² Sū³na² Si³yxa³kah³lo²sa¹ha²kxai³ I³sa²kah³la² Sū³na² Si³yxa³kah³lo²sa¹ha²-kxai³ Ja³ko²ah³la² Sū³na² Si³yxa³kah³lo²sa¹ha²kxai³ hī¹na¹ nxe³te³sa¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 27 Nxe³ha²kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki¹ jah¹-lo²nāu³xai²na² ka³ten³su² yxa³ain¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³sa²na³li¹. Kxā³nāu³u¹ta²kxai³ ya³lu²ain¹kxa²ha³ta³nxān²tū³ hī¹na² ka³ten³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ wxa²nū³ka³txai²na² Txa²wā¹sū³na² a²-ya³la³tū³jau³xa² ā³ne³wxe³yah²lxa³lxī¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² wa³to²hi² wxi²kan¹jau³su²

28Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su¹ tū³kq³txa² ka³na³ka³-
na³jah¹la² yau³son³ta¹hxai²hē¹la². Yau³son³nū²la² Je³su²jah³la² a²wān³txa²
sa³tu³se²a² nū³kq³txai²na² i³ye³kxi²yhain¹jau³xai²na² wain³txi³ i³wa²lū³.
xain¹jau³xai²na² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹ka³tu³ ha³teh³nxā³nxa²
a²hoh³lxi³su² jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:
—~Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² ih¹jau¹la³ta³ wa³to²hi² wxi²kan¹jau³-
la³ te²la¹xā³?

29Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:
—~Wa³to²hi² wxi²kan¹jau³xa²sa¹: “I³sa³e² nū³kq³txāi³. ĩ¹ne³ka²sah¹lxi³-
wxi¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³ai²na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³ai²na² hāi¹nxe²
ka³na³ka³na³jah¹lo²su² na³li¹. 30Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³la² Txa²-
wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lai²na² a³lxi²txai¹nhē³li¹. Wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹
a³lxi²txai¹nhē³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²kwai³nha²kxai³ wi¹lain³kxi¹-
nha²kxai³ nū³kxūn³txi³ sa²yxo²we¹tha²kxai³ nxe³txai¹nhē³li¹.” 31Nxe³nxa²ha¹te¹
ā³ta³lo³hē¹jau³xa²sa¹: “Wxa²wā³kxa² yxau³nūh¹nxa²te²su² te²a² a³lxi²nha²kxo²
yā¹nxe² a³lxi²txai¹nhē³li¹.” Ha¹lin¹jau³xai²nān²tu³ wa³to²hi² wxi²kan¹khaix¹jau³-
xai²la¹wi¹. Hai³txi³ ā²la² wxi²kan¹jau³la³ yū²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

32Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:
—~Ī³tūh³nxe³sa²jah¹lāi³. Wxa²wān³txa² wain³khai¹nx2na³li¹. Txa²wā¹sū³na²
hāi¹nxe² ka³na³ka³na³tā³li¹. Hai³txi³ Sū³na² ā³la³ yū³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³nīn¹-
jau³xai²na² a²ya³la³jau³khaix³ai²la¹wi¹. 33Txa²wā¹sū³na², txa²wā¹ē¹nāu³a¹ whāi²na¹
a³lxi²ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lain³kxi²nē³lha²kxai³ nū³kxūn³txi³
sa²yxo²we¹ki³sa²kxai³ txa²wā¹wā³kxa² yxau³nū¹nhē³te²su² te²a² a³lxi²nē³nha²kxa²
yā¹nxe² a³lxi²ki³sa²kxai³ nxe³ju³tai²na² whāi²na¹ wa³to²hi² wxi²kan¹ju³tai²la¹wi¹.
Hai³txi³ ka³yxuh³xa² su²lha³sxā³ ũ³hī³lhxā³ Txa²wā¹sū³na² ũ³hū¹ain¹ki³ke³la³te²-
kxai³, nxe³ju³ta² wa³to²hi² wxi²ka¹nhī³nx2nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

34Nxe³jau³xai²na² sa²nēn¹nha²jau³xai²na² i³wa²lū³xi²kxe³su² Je³su²jah³-
la² a²hi²sen³kxai³lu² ain³kxain¹ka³tu³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²wet¹sxā³ yxau³xai³ju³ta² jū¹nxa²
ā³ne³wxe³ton³ni¹lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hi¹nān¹te²tu³ a²nū²a² yxo²-
ha³kxa¹ yū³lhxai¹nha²kxai³, hai³txi³ Je³su²jah³la² i³wā³txi³sain³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² i³yau¹ū³nē³jau³su²

35Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²hē¹nāu³a¹ Je³su²jah³la² i³ye³ta¹-
hxai²hē¹la². Wān³txa² i³yau¹ū³te³lhxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kq³txa² a²wān³txi³kxai³lu¹: “Sū³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³-
tah²nāu³ai²la¹wi¹.” Nxe³ain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa²
i³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹. 36Nxe³nx2ta¹te³nah¹lxi¹: Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Ta³vi²-

yah³lu¹ta²na² i³ye³ta¹hxai²hē¹li¹. Wān³txa² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² a²hi²sen³su² i³ye³sxā³ ū³hū¹ain¹jau³su² i³ye³ta¹hxai²hē¹li¹. i³ye³te³nah¹lxī¹:

“Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²yo²wān³txi³kxai³lu² Txa²wā¹-
hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
‘Txa²wi¹nē³tāu³a¹ ā³wxe³txu¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ wxa²ko¹ko¹xa²
a²yo²ha³kxa¹ wxa²yu³hē³nāu³a² wa³ka³ti³lot3sxā³ a³hi²si¹hai¹na¹-
tu¹wi¹.’ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ta¹hxai²hē¹li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹ta²na² ta¹hxai²hē¹li¹.

37 Jā¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²yo²wān³txa² a²hxi²kan¹-
jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³ i^h1nxe³sxā³ a²ta²lhot3hī³te²la¹xā³? Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² kái²li³tū³kā³txa² ain³kxain¹ka³tū³
kain² ka³li³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxī³su² tū³kā³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xa²
i³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxī¹:

—~Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxī³su² tū³kā³txa² wi¹li²jah¹lxī³hē¹li¹. Nxe³-
tū³kā³txa² hi²sen³su² wā²la² a³lu²ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²nū²la² a²nū²a²
hxi²kan¹te²yā¹nha²kxe³su² yo²kwai³no³tai¹nhxai²na²hē³li¹. Tīh³na² sxi²je³na²
nxū²kwai³ye³lo³tīh³na² ā³nxai³tāu³a² wi¹le³kxi²nyhai¹ju³ta² yo²kwai³-
no³tain¹nū³nhxai²na²hē³li¹. 39 Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³nai²na²
ā³wxe³ka³lo³a² sa²nēn³nha²khaix¹nxe³te²a² ā³wxe³ka³lo³a² yo²kwai³no³-
tai¹nha²kxai³ a²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³ yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hē³ nxe³tāu³a²
te²yā¹nxe³sxā³ ā³wxe³ju³ta² sa²nēn¹kxi²khaix¹nxe³ta² ā³wxe³ka³lo³a² yo²-
kwai³no³tai¹nha²kxai³ nxe³nyhai¹nhxai²na²hē³li¹. 40 Nxe³kxa²yu³su² txu¹ha²
wha³te³son³ta¹ka³lxa² yen³kxa² kái³so¹kxi²te³lhxā³ nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹.
Nxe³ain¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² yau³ka³lxa¹txi³ wi¹le³kxi²ki³lxo³xai¹nhxai²na²-
hē³li¹. Ain¹ta¹ ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹. Kxān³nāu³a¹ kō³nxe³khai¹nxe³sxā³
i³yī¹li²nu¹hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ nxe²kāi³ai¹nxa³tū³kā³txa² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nu¹-
hain¹ju³ta² kū³we²ki²la² kái²nxa³lho³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² i³yau¹ū³jau³su²

41 Nxe³nxa²ha¹te¹, kwa³ta³la² kain²tē³na² Sū³na² sxi²nhāu³ā¹ sxa³tē³na²,
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tē³na², a²nū²a² ka³lxa²te²nāu³xa² wxā³sxā³ a²yen³-
kxa² ū³yho³ha³kxi²ki³a² ū³whi¹sxā³ ū³whā¹ain¹ta¹hxai²hē¹la², Txa²wā¹sū³na²
ū³hū¹te³lha³ka². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ā³wxā³sxā³ kwa³ta¹lē³nai²na²
un²ta³kxi²nxa³je³na² ā³wxe³ain¹ka³tū³ a²nū²a² i²te³lhxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³a¹ a²nū²a² a²yen³kxi²khaix¹sa² te²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² wxā³sxā³ a²-
yen³kxa² ū³yho³ha³kxi²ki³a² sa²kxai³lu² ki³ka³lxa¹txi³ ū³whā¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
42 Nxe³ju³ta² txu¹ha² wha³te³son³ta¹ka³lxa² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa², ā³wxā³sxā³
ki³jū¹lxī³ki³a² ki³ha¹li¹ ū³whā¹ye²ta¹hxai²hē¹la². 43 Ain³te³na¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² i³kaix¹lo¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

—~A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Wha³te³son³ta¹ka³lxai²na² yen³ki³ txa²ta¹ka³lxai²na², a²yen³kxa² ũ³wha¹ki³a² kã²nxa³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²yo³ha² kãin²ye²na³li¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²a² a²wã³kon³tũ³ka³txa² yxo²-ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²yo³ha² kãin²ye²ai¹nxa³wi¹. 44Nxe³ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²yen³kxi³ki³ki³a² a²wã³kon³kxain¹kxa² so¹lxi³ ũ³hũ¹ain¹-te¹ni²ti¹. Yxã¹ta¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lo³ yen³kxi³txa²kxa²ha³ta³nxã²ti³nũ¹ a²yen³kxa² yũ³kxe³su² yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ²hxa³te¹ni²ti¹. A²yain³txi³khai³xa² ũ³yho³ha³kxi²ki³a² yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹te¹ni²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² sxi²ha² wxa²nai¹ain¹ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

13 1Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha², Je³su²jah³la² a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². A³-li³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ka³na³te² hi²sen³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: —~ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lãi³. ĩ²txa²hẽ³li¹. Thi¹nai²na² yxo²ha³kxa¹ kãin²-khai¹ni² wi¹khai¹ni² nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

2Nxe³yã¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ i³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu²: —~Sxi²hai²na² txah³lxa³kxa² wi¹txo³nain¹ju³ta² ĩ²in¹ji¹wi¹? Nxe³to³ta¹ kxã³nãu³a² txah³lxa³kxa² a²yo²ha³kxa¹ wxa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tu³ hai³txi³ ka³tha¹li¹ ã³ne³hẽ²si²ka³txa² yũ²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a² kq³ton³ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

3Nxe³nxa²ha¹te¹ wã³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na² sxih²yo²a² ten³na¹ain¹je³na¹na² Je³su²jah³la² a²nũ³ka³txa² ã³wxe³ain¹-ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wxe³ain¹te³na¹, Pe²jah³la², Ti³a²kah³la², Jo³ãu²ah³la² ã³n³tre²ah³la² whã²na¹, wxa²nxũh¹ i³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³sã²si¹lxi¹. Ĩh¹nxe³hĩ¹na² wxa²nai¹ain¹sĩ¹te³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³-ti³wã³kxa² yau³son³sxã³ txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ju³ta²nũ³a² ĩ²sxã³ wi¹ko³nha²hĩ³ki³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wi¹li²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹li¹. ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³ta¹. 6A²nũ²-a² ka³lxa¹te²a² wxã³yah³lxi³ha³ta¹. Txa²yã¹nxe³ki³lxon³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ wxã³sxã³ ki³han³jau³su² e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Wxa²kan³sxã³ wã³li²na¹hẽ³li¹.” Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³ha³ta¹. Nxe³yah³lxi³to³ha²kxai³ wxa²nũ³ka³txa² ka³lxa¹ ã³nhai¹tũ¹-sxã³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³ta¹. 7Jã¹nxa¹jau³su², ti¹na² yxau³tũ³ka³txi³nãu³xai²na² kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tũ³ nũ¹ka³na¹ u²tãu³ai³tã² yxau³tũ³ka³txi³nãu³xai²tã² kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²-tũ³ nxe³jau³xai²nãn²tũ³ ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ i³yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ya²la³lyau³su² kxan²ti³ hai³txi³ hĩ¹nãn²tũ³ ha³lo²ai²nãn²tũ³ ne³ki³so³nx3tho³li¹. 8A²nũ²a² nũ³ka³txa² a²nũ²a² nũ³ka³txi³ ã³xa² a²lhun³tu², ã³nhe¹kxi²nyhai¹nha²-kxai³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³ ã³xa² a²lhun³tu², ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ ha³lo²a² ka³lxa¹ko³xa² kxih³nxa² sa²wi¹wi¹nha²kxai³

a²nū²a² yain³txi³ txa²khai¹nxe³ha²kxai³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹.
Nain¹kxai²nān²tu³ txu¹ha² wēh³ni³khaix1ta¹ka³lxa² ih³ju³ta² wxā³kxai²nān²tu³
wē³sa² a³li³lah¹kxi²ju³ta² hāi¹nxe³sxā³ ā³si³we³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ju¹-
tai²na² wxā³nū¹nx2ti³kxai²nān²tu³ khāuh³yxah³lxin¹ju³ta² ā³si³wxe³tu¹wi¹.

9Nxe³yān¹ta¹ ha³lo²ai²na² sa²wai³wait3sxā³ nū¹hi²jah¹lxī³hē¹li¹. Ju³-
te²a² nū³ka³txa² hxi²kan¹ta³ nū³ka³txa² ā³yā³nū²kxai¹nha²kxai³ nxe³sxā³
i³nx2ti³sxā³ ān³yū³nx2tai¹nha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³a²
i³ta³lo³su²nx2ti³ha²kxai³, nxe³nx2ti³ha²tai¹. Txa²wān³txa² yxo²i²sah³lxin¹ju³tan¹-
te²kxa³yā³lhu² wxa²ha³lo²a² wa³kxē³nxa² si³yxau³ka³txa² ko³vei³na³to²yah³lo²su²
ha²kxai³ ā³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²nū³ka³txa² wa³kxē³na² si³yxau³ka³-
ta² Pre³si³tēn²jah³lo²su² ha²kxai³ ā³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³nx2tai¹nha²tai¹.
Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ yxo²i²sah³lxin¹ju³ta² i³wā³txi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³-
nx2tain¹kxai²nān²tu³ txū¹ka³txai²na² whāi²na¹ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
i³hen³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 10Yah³lxī¹nha²kxai³ ha³lo²a² hāi¹nxe³ti³xa² a²nū²a²
yxo²ha³kxa¹ wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³ain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. A²nū²a² i³li³te²na²
ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³kxai²nān²tu³ yxo²i²sain¹kxai²nān²tu³
nxe³te²su² te²na² a²ē¹na² sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta² yū³jau³nū³su² i³yau¹ū³ain¹yah³-
lxin¹tu¹wi¹. I³yau¹ū³ta³lu²nain¹yah³lxan³tāu³a² ha³lo²ai²na² ne³ki³so³nxa³lho³li¹.
11Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ i³nx2tain¹sxā³ a²nū²a² ān³yān³nū²kxi²ju³ta² ā³.
yū³nx2tain¹kxai²nān²tu³ hxi²waun³ta³kxi²nhyah¹lxī³txa³hē¹li¹. “Ih¹nxet3sxā³
i³ye³kxai¹na¹lhon³ku².” Nxe³yah¹lxī³txa³hē¹li¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ wān³-
txa² wi¹jau³xa² Txa²wā¹sū³na² a²hi²sen³su² ū³hū¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
so¹lxī³ i³ye³kxi²txain¹yah³lxī³hē¹li¹. Wxāi²na² i³ye³kxain¹yah³lxin¹jau³xa² hai³txī³
wxa²wān³txi³khai³sxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² Wi¹lhin¹-
jah¹la², nxū²kwaī³yxau³nx2ti³jah¹la² i³ye³kxi²nx2ti³si¹tu¹wi¹. 12-13Nxe³hī¹na¹
yxo²i²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ i³ān³ta³kxi¹nx2tain¹-
tu¹wi¹. A²nū²a² yxo²i²xa³te²na² sa²kxai³lu² a²lon³khai³xa² i³ya²lut1si¹jau³su²
ā³yū³so¹nha¹tu¹wi¹. A²wī³na² sa²kxai³lu² a²wē³sa² khai³xa² ā³yū³so¹ha²kxai³ a²-
wē³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wī³na² a²hā³ka³na² nxe³sxā³ ā³yū³so¹nyhai¹nha²kxai³
nxe³nyhai¹nha³tai¹. Te²yā¹nxe³jut3su² nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ sa²yxo²ā³syah¹-
lxī³txa³hē¹li¹. Sa²yxo²ā³syah¹lxan³kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³a² yxau³xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

Khāuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³nē³jau³su²

14Nxe³yān¹ta¹, i³lxī³thin¹ti³he¹nxa³jah¹la² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²-
khot3thun¹jah¹la², wxā³sxā³, Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹sxā³ sa²nxū³sxā³
yxau³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² wain³ti³hex1te²sxa³yu²hē³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² wxā³-
sxā³ yxau³ain¹na³na¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³naun³ti² ā³nih³jah¹lxī³hē¹li¹.
Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²su² te² i³nxa² wā³la² ki³ka³txa² ā³nih³jah¹lxī³hē¹li¹. Ū³wha²-
li¹txā³nxu¹txai²na² i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³ye³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. 15Nxe³ju³ta²
a²nū²a² sxi²ha² ne³ka³nah²nāu³ā¹ he¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²yen³kxa² sxi²hē¹-
nāu³ai²na² wi²sxa³kxai²nān²tu³ ā³wi²hxi²sxā³ so¹yah³lxī³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³

u²lã³ni¹jah³lxi³hê¹li¹. 16 Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² hai³sxa³nãu³a¹ he¹yah³lxin¹kxai²-nã²tu³ ã³wa²li²sxã³ wã²la² ha³la³sa³nã¹ka³lo³a² wxa²so¹xi²te³lhxã³ sxi²ha² ã³wi²hxi²sxã³ wxa²so¹xah¹lxi³txa³hê¹li¹. Hã¹nxe³sxã³ u²lã³ni¹jah³lxi³sã²nhê³li¹. 17 Kõ³nxe³jah¹lai²na² wxã³ju³tai²nã²tu³ txu¹ha² wê³nhain¹te²su² te²na² kãin² khãuh³nxain¹-nũ³tu¹wi¹, hxi²kan¹txi³ ã³ni³hai¹nxa³ha²kxai³lu¹. 18 Nxe³yã¹ta¹ wa³txi²tãu³a¹ ã³nih³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ kãin² khãuh³yxah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Nxe³yah³lxin¹-kxa²yan³ti³su² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi¹jah³lxi³hê¹li¹. 19 Nxe³hĩ¹nãu³ãn²tu³ ha³lo²a² kõ³nxe³khai¹nxe³ju³ta² i³lxi³thin¹ti³he¹nxa³ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Txa²wã¹si³kxã³nãu³-hĩ¹nũ¹tai²nã¹te²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²ai²na² we¹thĩ¹nã¹te²tu³ a²kõ³nxe³ju³ta² yũ³ju³ta² kũ³we²ki²la² kõ³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ yxan¹nãu³a¹ ha³lo²a² nxe²xai³tãu³a¹ kõ³nxe³ju³ta² yũ³ju³ta²nũ³a² kũ³we²ki²la² kõ³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²sxã³-yu²hê³li¹. Nxe³yã¹ta¹ a²kõ³nxe³ju³tai²nã²tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹ju³tai²nã²ta² so¹lxi³ ã²la² kõ³nxe³thin¹khai¹nxe³ju³ta² yũ³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ã²la² kxa²kãin² khãuh³lxa³ti³hĩ³nx2na³li¹. 20 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² si³yxau³-tãu³a¹ ha³lo²ai²nã²tu³ kõ³nxe³khai¹nxe³ju³tai²nã²tu³ ã³yã³ni²lã³ain¹sã²tu¹wi¹, a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² ã³yũ³so¹xi²kxe³su² te²a² a³lxi²khai¹lã¹nha²kxai³lu¹. ã³yã³ni²lã³ai¹nxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ a²nũ²a² ka³na³ka³na³ta² he³la³ku³ yxau²-xai³lhĩ³nx2nxa³wi¹. A²yo²ha³kxa¹ hxa³n³khai¹lhĩ³nx2na³li¹.

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ i³ki³han³jau³su² i³ye³kxi¹-nx2ti³kxai²nã²tu³: “Ti¹na² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² he¹na³li¹. I³jah¹lxi³hê¹li¹.” Tã³nxa², “Nũ¹ka³na¹, Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³-yxau³tãu³lo³jah¹la² he¹na³li¹.” Tã³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nã²tu³ yxo²ain¹sxã³ yxau²xai³lyah³lxi³txa³hê¹li¹. 22 A²nũ²a² ã³wxã³ain¹sxã³ i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² ka³na³ku² te²a²: “Txi²li² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³-lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.” Ka³na³ku² nũ³te²a²: “Txi²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nã²tu³ Txa²wã¹sũ³na² a²nũ³kxũ³ju³ta² ki³lxot3sxã³ kã³ain¹tu¹wi¹. Ain¹sxã³ a²nũ²a² Sũ³na² ã³yũ³so¹te² i³nxai²na² i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. On²sxã³ yxo²ain¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ye¹nx2ta¹wi¹. 23 Yxa¹nã¹nhĩ¹na² ha³lo²ai²nã²tu³ nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³yã¹ta¹ Txi²li² kwẽ¹ntai²na² i³hen³txi³nx2ta¹wi¹. Jã¹nxe³nx2tain¹kxa²yan³ti³su² nũ¹hi²jah¹lxi³hê¹li¹.

Je³su²jah³la² wxã³ju³ta²nũ³a² i³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

24 Yxan¹nãu³a¹ a²kõ³nxe³ju³tai²nã²tu³ ne³ki³son³kxai²nã²tu³ a³lan²tan¹ki³ain²-ti³ i³ka³nxa³hi²ha²kxai³, ka³nxah³tan¹ki³ain²ti³ i³ka³nxa³hi²ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. 25 Jã¹nxe³sxã³ i³la³kxa² wê³ha³lxa² whã²na¹ oh³sĩ³nãu³a¹ a³hai¹nha²kxai³ oh³-nãu³a¹ yxau²te²su² te²a² hxi²kãu³kãun³ti³ ã³nxai³lai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ o³sĩ³na² whã²na¹ i³ã³lxi³ti³si¹tu¹wi¹. 26 Nxe³tãu³a¹ Txi²li²na² oh³sĩ³nã¹-ka³lo³a² hãn³ta³ka³lo³a² whã²na¹ a³ka³nxĩ²na¹ka³tu³ wxã³na¹tu¹wi¹. Nũ³kxũ³txi³ i³kĩ³x3khai¹nxe³ha²kxai³ wxã³na¹tu¹wi¹. Wxã³na¹ju³tai²nã²tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹tu¹wi¹. 27 Nxe³na¹kxai²nã²tu³ oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² ka³lxa¹te² nũ³ka³txa² i³sa²si¹hã³ai¹na¹tu¹wi¹. I³sa²si¹hã³ai¹na¹kxai²nã²tu³ a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² ã³-

yũ³so¹kxe³so¹lxin³te²kxai³ so¹sxã³ wxa²sa²nũ²ti²ai¹na¹tu¹wi¹. Nũ¹ã¹ u³je³na³kxa² a³li³xi²tãu³a² sxa³ain¹te²ain²ti³ãn³sa²so¹xi²nũ¹ã¹ u³je³na³kxa² kan³tãu³a¹sxa³-ain¹te²ain²ti³ã³sa²so¹xi²nũ¹ã¹ u³je³na³kxa² a²ta³nã³ne³nãu³a¹sxa³ain¹te²ain²ti³ã³sa²so¹xi²nxe²wxa²sa²nũ²ti²ai¹na¹tu¹wi¹. Ha³lo²a²yo²ha³kxa¹sxa³ain¹te²su²te²a²Sũ³na²ã³yũ³so¹kxe³so¹lxin³kxe³su²te²a²ãn³sa²so¹sxã³ã³sa²ki³nũ²kxai¹na¹tu¹wi¹.

Hi³yãu³sa³kxa² i³tih³nxe³nẽ³jau³su²

28 Jã¹nxã¹jau³su², i³yau¹ũ³jau³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Ta³-kon³ta³ki³yãu³su² hau³ta³lun²sxã³ãn³ki³i²nha³na¹nxe³kxai²nãn²tu³kwẽ³kon³ju³ta²yau³son³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta²kwẽ³kon³ju³ta²hau³kon³na³na¹nxe³je³na³kxa²ta³kon³ta³ka³ta²i³yau¹ũ³nẽ³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.” 29 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²ha³lo²ai²-na²ã³wxã³na¹je³na³kxa²nxe²kxa²yã¹nxe²yũ³nũ³na³li¹. Ya²la³tu³e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹ta¹na¹e³kxi¹nx2ta¹ju³tin³ti²ko³nxe³khai¹nxe³ju³tin³ti²i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ã³wxã³na¹ju³ta³nũ³a²a²kwẽ³na¹yu³tu¹wi¹. Wxa²sxi²yo²a²ã³yau³son³kxi²-nx2ta¹kxa²yã¹nxe³hũ³nx2na³li¹. Na¹jau³su²wã²nxũ¹wi¹ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 30 A²ya³la³tu³i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹ta¹na²i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³hi¹na²ka³-ten³su²yxau²xai³tũ³ka³txa²ya³lu²ai¹nxã³ta³lxa¹jau¹xai²na²a²yo²ha³kxa¹kã³ta³lun²tu¹wi¹. 31 Oh³nãu³nũ¹ai²na²hxa³ni²ha³lo²a²yuh³xai²na²hxa³ni²nxe³-ain¹tu¹wi¹. Nxe³yãn¹ta¹Txa²wãn³txa²so¹lxi³ya²la³ti³yxau¹sa²tẽ³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wã³li²je³nãu³wa³kxa² ko³nha²ki³sxa³jau³su²

32 Nxe³yãn¹ta¹, nxe³ju³ta²nũ³ai²na²i³ye³kxi¹nx2ta¹ju³ta²nũ³a²ũ³-hũ¹nẽ³lain¹je³nãu³wa³kxa², a²nũ²a²yo²ha³kxa¹ko³nha¹nxã³ha²kxai³oh³xan¹ta²nũ³ka³txa²ko³nhain¹nũ³nxã³ha²kxai³, Txa²na¹xai²na²ko³nha²-nũ³nxã³ha²kxai³, ya³sai¹nx3tho³li¹. Nxe³je³nãu³wa³kxa²Txa²wĩ³na²so¹lxi³wi¹ko³nha²te²la¹wi¹. 33 Nxe³ha²kxai³, ha³lo²a²nũ¹hi²jah³lxi³hẽ¹la², wã³li²na¹-je³nãu³wa³kxa²ko³yah³lxa³nha²kxai³lu¹. 34 Ha³lo²ai²na²nxe³te²nũ³nhũ³na³li¹. In³txa²sxi²ha²a³li³sxã³i³ain¹nũ²nha¹. I³ai¹nxã³hi¹na¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²yo²ha³kxa¹ka³na³ka³nat3sxã³ha³na³ka³lxi³kaix¹so¹sxã³a²wa³ka³li³yu³-khai³xa²wxa²nũt3sxã³i³yau¹ũ³ai¹nha²kxai³a²nũ²a²sxi²yo²a²yo²we¹jah¹la²wi¹li²te²lhxã³i³ye³kxai¹nha²kxai³nxe³sxã³i³ain¹nũ²nha¹. Ha³lo²ai²na²nxe³te²hũ³na³li¹. 35 Jã¹nxe³te²nũ³nhũ³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³wi¹li²jah¹lxi³-hẽ¹li¹. Sxi²hai²na²a²wa³kxẽ³yah³lai¹ta³lxi²: “Ih¹nxe³hi¹na¹i³xain¹te³ji¹ku¹. Ko³nhain¹ki³sxa³nha¹.” Nxe³te²nũ³nhũ³yah³lxi¹lxi¹. “Sũ²ni²khaix¹tãu³a¹tã³nxã², ka³nxah³ti²wi³te²lon³ta³nxã², ka³la³ka³la²a²i³yai²lxi²tãu³a¹tã³nxã², a³lan²tin³ti²ten³sa²tã³xi²tãu³a¹tã³nxã²i³xain¹te³ji¹ku¹. Ain¹ki³nha¹.” Nxe³te²-nũ³nhũ³yah³lxin¹nha²wi¹. 36 Wxã³na¹je³nãu³wa³kxa²ko³nhyah³lxan³nha²wi¹. Nxe³ha²kxai³wi¹li²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kan²txi³ãu³xi²yah³lxin¹kxa²yu³hxa², sxi²ha²wa³kxẽ³yah³lai¹ta²yãn¹ti³i³xi²ye²nx2tain¹kxa²yãn³ti³su², nxe³ye¹nxã²lxa¹wi¹. 37 Nxe³jau³xai²na²i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²a²nũ²a²yo²ha³kxa¹i³ye³kxai¹-na¹wi¹. “Wi¹li²jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³ai¹na¹wi¹. Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hã³a² wxa²i³so¹si¹hain¹jau³su²

14 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ kxã³nhx¹nai³kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² khãuh³lxa³-ti³hin¹sxã³ yxau²xai³lai¹nh¹nu¹tai²na² Txa²wã³sũ³na² nũ³kxũn³txi³ ã³wa²su¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³h¹nãn¹te²tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ha³lo²ai²na² ain³kxi²xi¹nha³si¹hain¹jau³su² ãn³yã³nũ²kxain¹sxã³ yain³txi³nũ³xa² wa²lo¹lo¹-nxa³tũ³xa² i³wa¹kxi³la³ sa³wi¹hxa³tũ³xai²na² so¹lx¹ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Yãn³tai²na² ã³yã³nũ²kxain¹je³nãu³wa³kxa² ya³son³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ha¹li¹ a³la²ni¹xi²sxã³ ha³lo²a² hau³ko³nxa³tũ³xa³lxa¹ sa²kxai³lu², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³-txa² nũ³ka³txa² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lx¹su² tũ³ka³txa² whã¹na¹ a²hi²sen³su², i³ne³wa³kon³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² hã³i³sxã³ ã³tũ³kxi²sxã³ su²lhã³te³-lhxã³ i³ne³wa³kon³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ²Nxe³ju³ta² i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lx¹: —~Wa²lo¹lo¹nxa³tũ³xa² i³yain³ki³si¹na¹ hau³hau³kot³sxã³ Je³su²jah³la² i³ya³sah¹lx¹txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³nhe¹kxi²nẽ³lain¹kxa²yan³ti³-su² ki³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ã³nhe³kẽn¹kxi²jau³su²

³Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txa² Si³mãu²ah³la² khon³ta³kxi²sxã³ ka³lãun³ta³kxi²jah¹la² sxi²yhe³na² Be³tãn²ya³thi³na² yxau³ain¹to³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³-jah¹lai²na² a²sxi²nhãu³ã¹ Je³su²jah³la² ã³wxe³sxã³ i³yain³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tãu³a² ã³wxe³sxã³ i³yai³nain¹tãu³a² txu¹ha³ka³lxa² ã³wxã³sxã³ tah³lxẽ¹na² wẽ³sa² a²i³lxa² A³la³bas²tro³ẽ¹na², tẽ³sxã³ ã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tẽ³nai²na² hi³ne³kxa² ha³nẽ³jau³xa² wi¹lũ³khai¹nxe³jau³xa² a³lx¹khai¹nxe³jau³xa² a²i³lxa² Nar²tu³yau³xa² wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lx¹, txu¹ha³ka³lxai²na² sa²kxai³-lu² tah³lxẽ¹nai²na² wxa²nãu²lx¹sxã³, wi¹lũ³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³nhe³kẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴Nxe³ain¹ka³tu³ a²nũ²a² kwa² i³yain³yain¹nũn³te²-su² te²a² i³xãn³ta³kxi²sxã³ a²ẽ¹nãu³a¹ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lx¹:

—~A²nxe³jau³xai²na² a³lx¹khai¹jau³xai²la¹wi¹. Txu¹ha³ka³lxai²na² ã³nhe³kxi²yãn³ti³ta³ kwa² hxa³kxi²nha²tã²nxãn³khi³. Nha¹nhai¹. ⁵Nxe³-jau³xai²na² ã³yho³hi²ki³ke³la³te²kxai³ ã³yho³hi²ki³txã³nxa² sa²kxai³lu², a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su² te²a² ã³hũ¹ai¹nh¹kĩ³ta³na¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ i³kwai²ta³lx¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁶Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wãn³-txi³kxai³lu¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

—~Ta¹ka³lxai²na² hãix¹nã¹jah³lx¹hẽ¹li¹. I³kwai²kxah¹lx¹txa³hẽ¹li¹. Kã³-ũ¹sain¹ju³tai²na² wi¹khai¹na³li¹. ⁷A²nũ²a² a²yen³kxi³txa²te²su² te²a² yxau²sa²tẽ³kxi²nyhah¹lxain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³sxã³ i²li³tãu³a² wi¹kã³ũ¹hain¹yah³-lxin¹ju³ta³nũ³a² yũ²na³li¹. Yxãn¹ta¹ Txai²na² yxau²sa²tẽ³nũ¹nx²ti³nxa³lho³li¹. ⁸Ta¹ka³lxai²na² a²yen³kxa² yũ³ain¹kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²hau³kot³sain¹-ten¹tu³wi¹. Nxe³ju³ta² txa²nũ²ai²na² ka³ten³sa²na¹kxa² ha³tã³nxãn³txi³ hi³ne³ki³yau³xai²na² wi¹lũ³te²yau³xa² tẽ³sxã³ txa²nũ²ãin²txi³ ã³nhe³kẽn¹ya³sai¹-nhi¹na¹ ya³lu²na¹ju³ta³nũ³su² ãu¹la³kxi²sain¹na²li¹.

9A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² u²lxi³ ha³ta³nxe³tu¹wi¹. Yuh³xan¹ko³nāu³a² a²yo²ha³kxa¹ ha³ta³nxe³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² txu¹hai²li² wi¹kāi³ūh¹sain¹ju³ta² te²yā¹nxe² u²lxi³ ha³ta³nxe³-nun³tu¹wi¹, sa²nēn¹kxi²si¹jau³su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxa²hē¹la².

Je³su²jah³la² ā³yū¹ain¹si¹jau³nū³su² i³yau¹ū³jau³su²

10Nxe³nxa²ha¹te¹, yān³tai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ā³nhai¹tā³nū³te²na² Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wā³nxin¹te² si³yxau³kxa³te²nāu³xa² ā³nxai³ta¹-hxa²hē¹la². Nxe³te²na² hxi²ka² ā³nyā³yū¹ain¹si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxa²hē¹la². 11Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ka³tu³ wā³nxin¹te² si³yxau³ka³txa² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³ka³li³kxi²khaix¹nyhai¹nha²kxai³ ū³yho³hi²txā³nxa² ū³hū¹kxi³nū³su² e³hau³ko³nye²nyhain¹ta¹hxa²hē¹la². Nxe³hi¹nān¹te²tu³ Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²-na² hi²sen¹kxai³lu² Je³su²jah³la² ā³yū¹ain¹si¹jau³nū³su² o²la³kxi²ta¹hxa²hē¹la².

Yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² yain³kxi²nyhain¹jau³su²

12Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ā³nyā³nū²kxain¹sxā³ yain³-txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xai²na² i³yai³nain¹nxa³Je³na³ka² ye²ain¹ti³xa² o³ve²a² wē³sa² su²lain¹ti³wa³kwe³nxa² ā³nsi³wxe³tāu³a¹ hau³ko³ni² Txa²wā¹sū³na², kxā³nxi¹nu¹ta²na² ā³wa²su¹tain¹ju³tu¹ta²na² ain³kxi²xain¹si¹hain¹jau³su² o³ve²a² wē³sa² i³su¹lhā³to³tāu³a¹ hau³kon³nū³ni² ta¹hxa²hē¹la². Nxe³tāu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² i³wa¹ki³la³ sa²wi¹hxa³tū³xai²na² yain³ni² o³ve²a² wē³sa² i³so¹jī² nxe³kī³kxi³ju³ta² i¹nhū¹ān¹thīn³ta³ yain³-kxi²thī³nū³a² sa²hau³kot3sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxa²hē¹la².

13Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa² a²ha¹-lin¹ya³ti³xa² i³sa²si¹hā³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Sxi²je³na² ā³nxai³ja¹hē¹li¹. Ā³nxai³ya³hin¹kxai²nān²tu³ in³txa² i³ha¹txi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² i³yau³xē¹na² ū³whi¹so¹tē³na² sa²ka³la³ki²wxe³-kxi²so¹nyhe¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² i³hi²txi¹jxa³hē¹li¹. 14Ya³hin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² a²wa³kxēn³yah³la² i³ye³kxi²txain¹ya³hē¹li¹: “Txa²wā¹yah³la² i³ye³-kxi¹nxa²si¹sa²sīn¹jau³su² sa²si¹hā³sa²sīn¹na²li¹. Īh¹thīn¹ta³ Txi²nāu¹xai²na² yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² yai³na¹thi³nu³la³ sīn¹te²la¹xā³? Nxe³sa²sīn¹nhē²li¹.” Nxe³ja³hē¹li¹. 15Ya³hin¹kxai²nān²tu³ oh³xan¹thi³na², kāin²thi³na² wi¹thi³na² wā²na³ūh¹nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³thi³nāu³ai²na² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhau³-kot3sxā³ sxa³tu¹wi¹. A²nxe³thi³nai²na² yain³txa² we¹ja¹hē¹li¹. Ta¹hxa²hē¹la².

16Nxe³ka³tū³ a²sa³wi³ha³lxa² a²ha¹lin¹ya³ti³xa² sxi²je³na² ā³wi¹hain¹ka³-tū³, ha³lo²a² i²ain¹ta¹hxa²hē¹la². Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹kxu¹jā¹nxe³ju³ta² i²ain¹ta¹hxa²hē¹la². Ain¹ju³ta² thī¹nai²na² yain³txa² wet¹lja³ta¹hxa²hē¹la².

17Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tāu³a¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³-ha³lxi³nāu³xa² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² whāi²na¹, ā³sa²so¹nū²la² thī¹nai²na² ā³wi¹hain¹ta¹hxa²hē¹la². 18Nxe³ain¹ka³tū³ ā³wxe³-sxā³ i³yai³nain¹ka³tū³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. I³yain³kxi²sah¹lxin¹tũ³ka³txi³ i³nxai²-na² ka³na³ka³na³te²su² te² i³nx² ko¹ko¹xa² hxi²ka² ã³yũ³sa²yai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19Nxe³ju³ta² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³xai²na² kãin² i³ãin²txi³khaix¹lain¹ka³tu³ ã³si³wi¹wi¹sxã³ Je³su²jah³la² i³wã³tain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txai²la³ te³la¹ji¹? Txai²li² nxe²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20Nxe³nx²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxã²na² a²yain³txi³nũ³xai²na² so¹sxã³ a²yau³xai²na² ũ³hũ¹kxa²

yain³kxi²sah²lxin¹ti²tu³wi¹. Wxa²yu³ta² hxi²ka²hxa³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²-so¹xi²nũ³tũ³ka³txe² i³nx² ka³na³ka³na³te²su² te² i³nx², ko¹ko¹xa² hxi²ka² ã³yũ³sa²yai¹nĩn¹tu¹wi¹. 21Ya²la³tu³ su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³xai²na² ũ³wha²-li¹txã³nxu¹ta¹na² nxe²i³yau¹ũ³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ ã³yũ³sain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kō³nxe³ti³hin¹khaix¹jah¹lo²su² na³li¹. Hai³txi³ a³li³lah¹xa³sxã³ txo¹-nxa³ke³la³te²kxai³ ã²la² wi¹lhĩ³nx2na³li¹, jah¹lo²su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³tũ³xa² a²si³yxau³tãu³khai³xa² i³yau¹ũ³jau³su²

22Nxe³nx²ha¹te¹ i³yai³nain¹tãu³a² Je³su²jah³la² yain³txa³nũ³xai²na² wxa²sa²so¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² i³ye³kxi²sãn²sxã³ wxa²nũ³lxi³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² ũ³hũ²xai³ain¹ka³tu³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Yain³tũ³xai²li² Txa²nũ²ai² yã¹nx2na³li¹. So¹kxi²sa²sxã³ yain³jah¹lxi³-hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23Nxe³nũ²la² i³na²ki³tẽ³na² hxi²tẽ³nha²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lxo³-kxi²jau³nũ³a², i³ye³kxi²sãn²sxã³ ũ³hũ¹xai³ain¹ka³tu³ a²nũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ i³na²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24Nxe³ju³ta¹na² sa²kxai³lu¹ Je³-su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jau¹xai²na² Txa²ti³ha²yxau³xa² yã¹nx2na³li¹. Wãn³txa² tah²yau³xa² i³-ye³kxi²nx2ta¹jau³xai³ jã¹nxe² kãĩ³ũh¹nx2ta¹jau³nũ³ai²la¹wi¹. A²nũ²a² kō³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta² ã³wa²sut¹si¹ha¹jau³nũ³su² Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³sa³tu¹wi¹.

25Nxe³yãn¹ta¹ nxe³kxa² yã¹nxa¹ju³ta² i³na²kxi²jau³xa² wa³su²txi³ i³na²xi²nxa³-lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²hĩ¹na¹ i³na²xi²ki³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². 26Nxe³nx²ha¹te¹ i³yain³ta³lu²nain¹ni² i³na²ta³-lu²nain¹ni² nxain¹ka³tu³ ka³li³nhẽ³jau³xa² i³hai³nain¹sãn²ka³tu³, wã³la³ka³txa² O³li³ve²ra³kat³su¹ nxe³hxai²na²hẽ³ nxe³ka³ka¹txai²na² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³jau³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

27Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹ta¹na² wãn³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

“O³ve²a² nũ³ka³txa² a²wa³kxẽ³yah³la² i³su²lhã³a¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ o³ve²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ã³ni³sxã³ i³hax3te¹hax3ten¹tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹-hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wxa²nũ³ka³txai²na² hãĩ¹nxe³ti³xa² i³yãu²lxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹, Txai²na²su¹. Nxe³sxã³ ã³waix3sxã³ ã³-

nih³yah³lxin¹tu¹wi¹. 28 Yxān¹ta¹ hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹ka³tu³, Ka³li³le²a²ko³xa²nāu³a¹ ā³ne³ka²ta¹nx2ta¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la³ ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~Kwa²nxi¹lxi¹. Āu²li¹nxa²sxā³ ā³nih²nxā²nxa³lho³li¹. A²nū²a² ā³xa² āu²-li¹hxan³txain¹kxan²ti³nū¹ txai²li² ti³he¹nxē²nxa²hxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:
—~A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ka³nxah³tai²nān²tu³ ka³la³ka³la²su² ye³ha¹li¹ i³yai²lxix²nxa³ta³lxa¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² Pe²jah³lo² i³nxai²na² sa²kxai³lu² ten³si¹sa²nxān³jau³nū³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³ye³kxi²xin¹tu¹-wi¹. “Je³su²jah³lai²na² i²te²txā³wi¹.” Nxēn¹jau³xai²na², ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

31 Yxān¹ta¹ Pe²jah³lai²na² yxo²xūn³txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~Kox1ko¹su² i³su²lhā³sain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ hai³txi³ ten³nxa²-hxa³jau³nū³su² i³ye³ti³he¹nxē²nxa³lho³li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² hāi¹nxe³tī³xa¹ i³ye³kxu¹jā¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sū³na² i³ye³kxi²jau³su²

32 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹, ha³lo²a² Jet3se³ma³-ni²ko³xa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Ti¹na² ha³lo³kxa² ā³wxe³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Txai²na² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

33 Nxe³sxā³ Pe²jah³la², Ti³a²kah³la², Jo³āu²ah³la² ā³sa²so¹sxā³ ā³nxai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² kāin² hxi²waun³ta³kxi²nha²sxā³ āin²-ta³kxi²nha²khaix1ta¹hxai²hē¹la². 34 Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Āin²ti³ya³lu²te²hū³sa³nhai¹. Ti¹na² ā³wxe²yxau³sxā³ wah³nxe³sah¹-lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxe² e³kxi²nū²la² jū¹nxe² yan¹nāu³a² ā³nxai³sxā³ kīh³nū³xa² ān³-yxo²thu²kxa¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² a²ko³nxe³ju³ta² ā³nxē³txi³nha²te³lhxā³ nxe³ju³ta² ā³wxe³sa²si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 36 Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wī³nāi³. A²yen³kxa² hāi¹nxe³tī³xa¹ hxi²kan¹te²si¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³-lu¹ a²ko³nxe³ju³ta²na² khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta²na² sa²wa³to²kxi²sa²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ten³nxa²nxa³kxai²nān²tu³ wxa²wān³txa² so¹lxix³ we¹ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxe²e³ta³lun²nū²la² ā³wa³li²ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² āu³xi²yain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Si³māu²ah³lāi³. Āu³xi¹lxi¹. Jū¹nxe²ju³ta² he³la³ku³ hxi²kan¹ti³ i³ye³ten³-nha²sxā³ yxau²xai³lxan³ji¹wi¹? 38 Ye³ten³sxā³ yxau³jah¹lxi³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²jah³lxi³hē¹li¹, ko³nxe³ju³ta²la³ ā³wih²kxi¹nxa²ti³kxa²yan³ti³su¹. Wxa²e¹nāu³a² a²wi¹ju³ta²la³ ten³khaix1yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ wxa²sxi³nai²na² si³wi¹lhin¹ju³ta² hau³ko³nxa²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

39 I³ye³kxā¹ain¹ka³tu³ ā³nxai³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²jau³xai³jau¹-xain²txi³ āh¹ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 40 Nxe² e³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa²

ã³wa³li²xi²ta¹hxai²hē¹la². Yxã¹ta¹ ãu³xain¹to³ta¹hxai²hē¹la², hxi²kan¹sxã³
ye³ten³sxã³ yxau³ai¹nxa³ha²kxai³la². Nxe³ha²kxai³la¹ i³ye³wã³nã³wã³nã³-
tai¹nha²kxai³ hxi²kan¹ti³ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xin²tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

41 Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ãh¹ ã³nxai³ka³tu³ ã³wa³li² ãh¹ ã³ta³lo³hē²ti²to³-
ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Äu³xi²sxã³ i³ye¹nxí²sa²tē³ye²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Hã¹nxo¹nha¹jah³lxi³-
sã²nhē³li¹. Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Hī¹nai²na² ko³nxe³thin¹te² hxi²ka²nãu³a²
ã³yü³sain¹tu¹wi¹. 42 I³sa²yxau³sxã³ ã³nxai³ya³sah¹lxi³wxī¹. A²nũ²a² ã³yã³yü³-
sa²jah¹lo²su² te²a² yau³son³nē³na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

43 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lu²nxa³ta³lxa¹ a²sa³wi³ha³lxa² a²hã¹nxü³jah¹la²
ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu² ã³tũ³ta¹hxai²hē¹la². A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³-
ka³txa² yu³la² kãin²te²a² tē³i², hi³ki²a³la² tē³i² nxain¹tũ³ka³txa² ãn³si³tē³kxa²
ã³tũ³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², wã³nxīn¹te² si³yxau³-
ka³ta³nãu³xa², ha³te³h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³sa²nãu³xã² a²nũ²a² hxi²kan¹te²nãu³xa²
i³sa²si¹hã³ain¹tũ³ka³txi³la³ ta¹hxai²hē¹la². 44 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²kxã³nxai³tã²
ã³yü³so¹jah¹la² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³hē¹li¹. In³txa² i³yxo²sai¹la³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su²
nē²na³na¹, kan²txi³ i³sxã³ sa²so¹sxã³ tē³jah¹lxi³hē¹li¹. Ju³ta²sah³la² a²kxã³-
nxai³tã² nxēn³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

45 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³tũ³sxã³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² i³yxo²sai¹la³-
kxi²ta¹hxai²hē¹la². 46 Nxe² e³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² ko¹ko¹xa²nũ³ka³txai²na²
ã³tũ³sxã³ i³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 47 Yxã¹ta¹ a²nũ²a² kwa² yxau³nũn³te²su² te²a²
yu³la² kãin²te²a² hxi²so¹nha²sxã³, wã³nxīn¹te² si³yxau³ka³txa² a²sa³wi³sa²
i³su²lhxã³ i³ne³nxē³ni²lã³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 48 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³-
la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²nũ²a² kãi²lxi³tũ³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hi³sa³ka³txa² hi³ki²a³la² tē³sxã³ wxã³yah³lxin¹ti²ti¹. A²nũ²ai²na²
yen³kxa² kãi³jah¹la² i³sxã³ sa²so¹kxa² yã¹nxe² i³sxã³ sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹-
wi¹. 49 A³lan²ta² hã¹nxe² Sũ³na² sxi²ha² ã³wxē³na¹sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa²
i³yau¹ü¹nx2ti³ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹tãu³ai³tã² i³sxã³ sa²so¹sah¹lxan³-
nxa³tai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹ Sũ³na² ü³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² we¹ta³lun²si¹jau³su²
kãi³ü¹sah³lxi¹lxi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

50 Ain¹ka³tũ³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² a²hã¹nxe³ti³xa² ã³waix3sxã³
ih³sau³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

51 Yxã¹ta¹ sa³nxe³la³kxa² ka³na³ka³na³te²su² te²a² wã²la²ka³lo³a² yxã¹-
nxã²nxa³ka³lo³a² ã³wi²kxi²nha²te²su² te²a² ã³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ain¹ka³tũ³ ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

52 I³ye²nyhain¹ka³tũ³ta¹ sa³nxe³la³kxah³lai²na² sa²kxai³lu² wã²la²ka³lo³ai²-
na² ã³na¹sxã³ a²nũ²so¹lxi³ ã³nih³ta¹hxai²hē¹la².

Wā³nxīn¹te² hxi²kan¹te²nāu³xa² Je³su²jah³la² en²tain¹jau³su²

53 Nxe³nxa²ha¹te¹, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³ta³nāu³xa² a²nū²a² a²-hxi²kan¹te²nāu³xa² ha³te³h³nxā³nxa² a²hoh³lxi³si²nāu³xa² whāi²na¹, ān³yā³sa²ki³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ka³tu³ Ju³ta²sah³lai²na² nū³ka³txai²na² a²hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² tē³sxā³ wā³nxīn¹te² si³-yxau³khaix³ka² hxi²ka² ā³yū³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

54 Nxe³yān¹ta¹ Pe²jah³la² a²ha¹ u²la¹ i³hit¹lxai³ta¹hxai²hē¹la². Ai³lhxā³ wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³txa² a²sxi²ha² wai²ha² yxo²tā³lxa² ā³wih¹ka³tu³ so³ta²to² nū³ka³txa²kxai³ ā³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ha³nxe²a² ā³yxo²wxe³kxi²sxā³ hxi²kē³lain¹-ta¹hxai²hē¹la². 55 Nxe³tū³kxai³lu² wā³nxīn¹ta² hxi²kan¹te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹ta² ā³nū²kxi²tū³ka³txa² sa²kxai³lu² ain³nha²ti³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³-su²jah³lai²na² i³su²lhā²ain¹si¹hain¹jau³su² ain³nha²ti³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, hxi²kan¹ti³ ain³nha²ti³hē¹nxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 56 Nxe³ju³ta² a²nū²a² ka³lxa¹-te²hi²sen³su² wān³txa² ki³han³jau³xa² Je³su²jah³la² i³ye³ki³ha¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ hai³txi³ wān³txa² i³ye³ain¹jau³xai²na² i³we¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

57 Jā¹nxe³ju³ta²na² a²nū²a² ka³na³ku² te²a² i³sa²yxau³ain¹ka³tu³ i³ye³ki³ha¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

58 I³ye³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² a²wān³txa² ain³kxi²sī¹na¹hē³li¹. Nxe³jau³xa²sa¹:

“Txa²wā¹sū³na² sxi²hai²na², a²nū²a² hxi²ka² to³nain³thi³nai²na² sa²-nai¹a¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxā³ sxi²ha² ā³lxi³thi³na² txa²hi³na² sa²ton³ta³lu²na¹tu¹wi¹. A²nū²a² hxi²ka² sa²to³nai¹-nxa³thi³na², Txi²li² sa²to³na¹tu¹wi¹.” Nxe³na²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

59 Nain¹ta¹ hai³txi³ we¹nyhain¹jau³la³ yū³ti³hex¹lta¹hxai²nxa³hē¹la².

60 Nxe³nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹te²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²-a² nū³ka³txai²na² nxū²kwai³ye³ye³lo³tāu³a¹ i³sa²yxau³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lāi³. Jau³jau¹xai²na² i³wa²lū³xi¹nxān³ji¹wi¹? Īh¹nxe³jau³ta³ko³te³kxi²nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

61 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³nahx²nxe³sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ wā³nxīn¹te²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah³lo²kxai³lu¹ āh¹ i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²sin¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²jah³lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

62 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³te²sa¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²-jah³lo²sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³lai²na² a²wi¹nē³tāu³a²wxi²kin³ti³ton³ti³hit¹lsain¹sxā³ ā³wxe³na¹ha²kxai³ oh³sī³nāu³a² wxa²kan³sxā³wā³li²na¹ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² i²sah²lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

63 Nxe³nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹te²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah³lo²kxai³lu¹ ain³kxi²te³na¹a²ha³la³se³nān¹ka³lo³khai³xa² wxa²ten²txi³ta¹hxai²hē¹la². Wxa²ten²txi³te³nah¹lxi¹:

—~Hāi¹nxā¹a³sah¹lxi³wxi¹. 64 Wān³txai²li² Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²-lo³jau³xai²na² ain³kxi²ki³ti²tu³wi¹. Nxe³ki³sa²kxai³ ĩh¹nxe³ki³te³ji¹wi¹?

Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā³ki³nū²kxi²tū³ka³txai²-
na² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Su²lhā³ain¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

65 Ain¹ka³tu³ a²nū²a² i²li³te²a² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i³ye³ka³-
su³hēn¹kxi²ha²kxai³ a²nū²a² āh¹ i²li³nūn³te² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
ū³yhe³tī¹sān²sxā³ i³wait¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³te²ta³ i³wai¹txain¹sīn¹ji¹wi¹? Ī³ye³kxi²sa²sī¹nhē³li¹. Nxe³ain¹ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² so³ta²to² nū³ka³txa² wxa²wai¹tain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² a²yo²wān³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³jau³su²

66 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ sxi²ha² wai²ha² yo²tā³-
lxa² ā³wih¹sxā³ ā³yo²wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ān²tū³ta¹ wā³nxin¹jah¹la²
a²sa³wi³sxa² wāin²ta¹ka³lxu³na² wxā³ka³tu³ Pe²jah³lai²na² hxi²kē³li³ju³ta²
i²ka³tu³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: 67 —~Wxāi²na² Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na²
yxau³jah¹la² ān³si³tē³kxain¹nūn³to³hin¹tai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².

68 Yxān¹ta¹ Pe²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ki³ha¹kxi²jau³su²
i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² i²te²txā³xī¹. Wxa²wān³txai²na² ān³ne³wxe³ti³hex¹lsa²-
nxān³nhi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, sxih²yo²a² a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la².
A³li³xi²hī¹na¹ ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²ta¹hxai²hē¹la². 69 Nxe³ka³tu³
wāin²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Pe²jah³lai²na² i²xi²tāu³ a²nū²a² kwa²
yxau²xai³lain¹te²a² i³ye³kxa² ā³si³wxe³te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa²la¹wi¹. Wāin²ta¹ka³lxai²na² a²-
wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

70 Jā¹nxa²ha¹te¹ i³ki³ha¹kxi²jau³su² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Ti³he¹nx²nxa³xī¹. Pe²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³
a²ha¹ kwēn¹tai²na² a²nū²a² kwa² yxau²xai³te²a² a²wān³txi³kxai³lu¹ Pe²-
jah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ka³li³le²a²ko³nāu³a¹ yxau³sxā³ tōn¹khaix³nīn¹ko³lxā²na³li¹. Nī¹nha²-
kxai³ Je³su²jah³la² nū³ka³txa² ka³na³ka³na³te²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

71 Yxān¹ta¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² yo²an³ta³ti³
i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—~Jah¹la² i³ye³kxah²lxin¹kxah³lai²na² i²ti³hex¹te²txā³i¹. Txa²wān³txai²na²
e³a¹jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wi¹lain³kxi²sain¹na³li¹. Ki³ha¹kxi¹nx²ta¹ke³la³-
te²kxai³ an³txi³ju³ta² ū³hū¹sai¹nhī³nx²na³li¹. Pe²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².

72 Nxe³ain¹tāu³ kwēn¹ta²kxai³ ka³la³ka³lan¹ti² ye³ān³ta³lo³hē²ti²sxā³ i³-
yxai²lxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
wān³txa² ain³kxi²xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²:

—~Ka³la³ka³la²a² ye³ān³ta³lo³hē²ti² i³yxai²lxi²ta³lu²nxa³ta³lxa¹ wxāi²na²
sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxān³jau³nū³su² i³ye³ta³lu²nīn¹tu¹wi¹.
Ha³la³je¹nai³tā² Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³-
lai²na² ain³kxi²xi²ka³tu³ kāin² i³āin²ta³kxi²sxā³ i³nān³khaix¹lain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² hxi²ka² ā³yū³ain¹jau³su²

15 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ ā¹ka³nxa³ha²ta³a¹, wā³nxīn¹-
ta² si³yxau³kā³ta²nāu³xa² i³kaix¹ti², a²nū²a² a²hxi²kan¹ta² nū³kā³txa²
i³kaix¹ti² ha²teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txa² i³kaix¹ti², a²nū²a²nāu³-
xa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² i³kaix¹ti² ain¹sxā³ ā³sa²ki³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³tū³kā³txa² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² i³su²lhā³si¹hain¹jau³su² ain³-
nha²te³lhā³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³nha²ta³lu²nain¹ka³tū³ Je³su²jah³la²
sa²tai³kxi²sxā³ sa²so¹sxā³ ha³lo²a² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² Pi³la²jah³la²
a²hxi²ka²nāu³a² ā³yū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²-
wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² Ju³te²a² nū³kā³txai²na² a²si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Nxe³-
ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

—~Wxa²wān³txai²na² wain³na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³Nxe³ka³tū³ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³te²nāu³xa² Je³su²jah³la² ko³-
nxe³ti³hit¹lxi¹jau³su² kāin² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxe³nxa²ha¹te¹
Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ ā³ka³nah²nxe³sxā³ yxau³ain¹ji¹wi¹? Tū¹kā³-
txai²na² ko³nxe³ti³hi¹txa²si¹hain¹ju³ta³la³ i³tih³nxe³sa²ye²nxain¹jau³xa²
ain³kxi²nhān¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

⁵Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ā³ka³nah²nxe³sxā³ yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ju³kxai³lu² Pi³la²jah³lo²kxai³lu² kāin² i³wā³ta³kxi²nha¹ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

⁶Nxa²ha¹te¹ yain³tū³xa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² yai³nain¹je³na³kxa²
nxe³xai³ti³wa³kxa² ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la² te²hi²sen³su² nxe² kāi³ū¹hain¹-
ta¹hxai²hē¹la². A²nū²ai²na² sxī²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi²sxa³te²na² i²li³te²na²
ka³na³ka³na³kan²tū³ than²kxi²sa²tā³sxā³ sa²nū¹xi²nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
Ju³te²a² nū³kā³txai²na² te³nain¹kxah³lo²su² jah¹la² than²kxa² sa²nū¹xi²-
nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² in³jah³la² ko³nxe³thin¹jah¹la²
Ba³ra³ba²sah³la² tū³kxi²sxa³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² nū³kā³txa² a²hi²sen³-
kxai³lu² ha³la³je¹nhīn¹kxai³lu² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² ā³nhe¹kxi²nyhain¹sxā³
a²nū²a² su²lhā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² tū¹kxi²sxa³ain¹ta¹-
hxai²hē¹la². ⁸⁻¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³kā³txai²na² ka³lxa¹tū³kā³txai²na²
yau³so³nain¹ka³tū³ yxo²xūn³txi³ Pi³la²jah³la² i³wā³txi³sain³te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² ka³na³ka³na³te²su² than²kxa² sa²nū¹xi²sa²to³nhīn¹ta¹ti²ti¹.
Kwēn¹ta²na² jā¹nxe³sa²si¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Yxān¹ta¹ Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹ta² si³yxau³kā³ta³nāu³xa²
a²ē¹nān¹jau³la³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Kāin² i³ka³tā³nai¹nha²kxai³ Je³-
su²jah³la² ān³yū³ain¹ju³ta²kxai³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ha²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²si³yxau³jah¹la² than²kxa² sa²nũ¹xi¹-
nx2ta¹tu¹wi¹. Ju¹tai²na² ten³nxa²li³xa³ji¹wi¹? Pi³la²jah³la² a²wãn³txa²
nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Yxãn¹ta¹ wãn³nxin¹ta² si³yxau³ka³ta³nãu³xai²na²
a²hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² kãn²tũ³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ than²kxi²sa²tã³sxã³ ũ³hũ¹xi²ne³lhi¹hain¹jau³su²
i³wã³txi³sain³txain¹yah³lxi³si¹nhẽ³li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ten³ki³-
sxa³jau³su² i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³si¹nhẽ³li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ te³nain¹si¹hain¹jau³su² a²nũ²a² kã³li³tũ³ka³txai²na² i³-
ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ba³ra³ba²sah³la² ten³yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ jah¹lai²na² Ju³te²-
a² nũ³ka³txa² a²si³yxau³jah¹la² i³yĩ¹li²yah³lxi³to³hin¹jah¹la² ih¹nxet3sxã³
kã³kxi²te³la¹ji¹wi¹? Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² kã³li³tũ³ka³txai²na² kãn² i³wxa¹nain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ i³ya²lu¹tain¹si¹nhẽ³li¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ĩh¹nxe² ko³nxe³thin¹sxã³ kã³hĩ³thai¹li¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kãn² i³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ i³ya²lu¹tain¹si¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² kã³i²li³-
tũ³ka³txai²na² i³wi¹lxon³kxain¹si¹hain¹jau³su² Ba³ra³ba²sah³lai²na²
than²kxi²sa²tã³si¹sxã³ ũ³hũ¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ Je³su²-
jah³lai²na² sa²kxai³lu² ũn³txi³ i³ta³lo³wait1si¹hain¹ka³tũ³ hi³sa³ka³txa²
ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ã³yũ³yhai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

So³ta²to²nãu³xa² ko³nxe³ti³ yxo²ka³lxi³lain¹jau³su²

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² so¹ka³tũ³
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² sxi²ha² kãn²thi³na² Prai³a³to³ri³a²thi³-
nãn²tu³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³ so³ta²to² nũ³ka³txai²na²
yxo²ha³kxa¹ ã³nũ²kxi²si¹hain¹jau³su² i³kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³te³-
na¹ so³ta²to² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ wã²la²ka³lo³a² sau³saun³ka³lo³a²
tẽ³sxã³ Je³su²jah³lai²na² ũ³whi²kxai¹nha²kxai³ wai³la² wxa²xu³kxain¹sxã³
ũ³nhe³hẽ¹ta¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Ain¹ka³tũ³ i³sa²-
nẽn¹kxi²ki³lxot3sxã³ i³ki³wai³ka³si³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²-
si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19-20 Ain¹sxã³, hi³sa³ka³txa² wẽ³sa² hxi²so¹xi²sxã³ Je³su²jah³la² i³ne³-
su²lai¹nha²kxai³ i³ye³ka³su³hẽn¹kxai¹nha²kxai³ ã³ka³ti³wxe³kxain¹sxã³
wi¹lhin¹ki³lxo³jau³xa² i³ye³ki³ha¹kxain¹sxã³ ko³nxe³ti³ i³yo²kwa³lxi³nyhain¹-
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹te²ka³ka¹ wã²la² sau³saun³ka³lo³ai²na² sa²sai¹kxain¹sxã³,
Je³su²jah³la² a²wã²la³ka³lo³khai³xa² ũ³whi²kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²-
wxãn³txa³ i³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kí¹la³kxain¹jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³la² Si³rē²ne²ko³xa² ton¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³le³syān²trah³la² Ru²fu²jah³la² a²wi³nu²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²su² te²-kxai³lu² a²kxā³nxa¹ ha³lo²a² wa²li³sxā³ wxa³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ so³ta²to²nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² hi³sa³ka³txa² Je³su²jah³la² i³hxi²kí¹la³kxi²ka³txa³nū³a²sa²tā³ka³la³kxi²hēt¹so¹nha²si¹jau³su² Si³māu²ah³lan²tu³ yxo²xūn³txi³ i³kwa³na³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². 22 Nxe³ka³tu³ ā³nxai³ain¹ka³tu³ wā³la³ka³txa² Ko²ko³ta³kat³Su²nxe³jau³xa² a²si³yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² txa²wā¹ne³ka³lo³su² nxe³hxai²na²hē³ka³txa²nāu³a² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe³hī¹na¹ vīn²yo³jau³xa² hi³ne³kxa²mi²ra³jau³xa² ih³nē³ju³ta² ā³wxe³lu¹nhē³jau³xa² nxe² ũ³ke³ni²jau³xa² ũ³hū¹ain¹-ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² i³nxūn³sain³nū¹la² i³na²ta¹hxai²nxa³hē¹la². 24 Nxe³nū¹la² hi³sa³ka³txa² i³hxi²kí¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Je³su²-jah³la² wā²la²ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²txai³ain¹sxā³ tah³lxa² wē³sa² o²la³kxain¹sxā³a²wa³kxēn³ton³yah³la² nū¹hain³nyhain¹ka³tu³ wā²la²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu²wxa²nū³te²txai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

25 U³je³na³ka² wxa²ki³ka³la³nū²la² i³hxi²kí¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³ju³ta² hi³a²ka³lo³a² wān³txa² ũ³wha²li¹lhān²sxā³ a²ne³ta³lxo³ka³-nāu³a¹ ũ³kū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

—~Je³su²jah³la² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³ju³ta² a²nū²a² kái³su²lhā³to³jah¹la² ha¹lin¹jah¹la² i³hxi²kí¹la³kxain¹-nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²wi¹ne³tāu³a¹ ka³na³ka³na³jah¹la² i³hxi²kí¹wxe² a²wā³tāu³a¹ka³na³ka³na³jah¹la² i³hxi²kí¹wxe² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 28 A²nxe³jut³Su² kxā³-nhxi¹nū¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ũ³wha²li¹txā³nxi¹ta¹na² nxe³te³nah¹lxi¹:
—~Jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kái³tū³ka³txi³su² ti³hi¹tain¹na²hē³li¹. Nxe³txā³-nxu¹ta¹na² ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² kwa² wa³to²hi²te²nāu³xa² i³ne³wa³nxīn¹wa³nxīn¹-nha²sxā³ i³wai³ka³si³xi²jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ha³we¹. “Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² sa²nai¹hxat³sān²sxā³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki²a³la²ni²sxā³ āh¹sa²to³nxī²na¹tu¹wi¹.” Nxīn¹jau³su² e³in¹ta¹ti¹ti¹. 30 Hī¹na² wā²nxūh¹i³hxi²ta²la³kxi²nha²sxā³ hi³sa³ka³txa² ka³nxī¹nhu¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

31 Jā¹nxe³jau³xa² wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa² ha³te³h³nxā³nxa²a²hoh³lxi³si²nāu³xa² whāi²na¹, yxo²i²nyhai¹nxa³jau³su² i³wai³ka³si³xi²sxā³i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na² a²nū²a² ā³xa² sa²hau³ko³tain¹to³ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹wā²nxūh¹lxi³ hxi²kan¹ti³ sa²hau³ko³nha²nxa³lho³li¹. 32 I³sa³e² a²wa³kxēn³yah³-lo²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² ha²kxai³nxe³ke³la³te²kxai³ hi³sa³ka³txa² i³hxi²ta²la³kxi²nha²sxā³ i³ka³nxī²kxai²nān²tu³yxo²i²si¹nhī³na¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ in³txa² ko³nxe³ti³kāi³ya³te²na² hi³sa³ka³txa² ā³xa³ka³txa² i³hxi²kí¹la³kxi²yain¹te²na² te²yā¹-nxe³jau³su² yxo²i²nyhai¹nxa³jau³su² i³wai³ka³si³xain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

³³Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whã²na¹ ka³nxa³hi²khai¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A³-lan²ta² ne³ka³ka³nhĩ¹nã¹te²tu³ ã³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hẽ¹la². ã³ki³kan³tãu³a³so¹lxi³ i³ha²te¹txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁴Ki³kan³nũ²la² Je³su²jah³la² kãin²i³wxan¹sxã³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—~E³li¹ e³li¹ la³ma³ sa³ba³ka²ta³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²a²si³yxau³tãu³a² nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²sũ³nu²khai³jah¹lãi³. Txa²sũ³nu²khai³jah¹lãi³. Ĩ^hnxe³kxa²yan³ti³-tã³ ã³na¹san¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁵Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² kwa²yxau³sxã³ i²tũ³ka³txa² wai³nxa³txi³ain¹kxain¹nũ²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ne³kat¹jah³sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. E³li²ah³lu¹tai²na² i³kaix¹ltain¹nĩn²tai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁶Nxe³te³na¹ a²kwẽn¹tai²na¹ kwa²yxau³sxã³ i²tũ³ka³txa² ka³na³ka³na³-jah¹la² ã³nih³sxã³ i³yi²lho¹tũ³xa² so¹sxã³ yain³txa² yau³xa² kah³jau³xa²ũ³hũ¹sxã³ ũ³whi¹sai¹te³na¹ hi³sa³ka³txa² ũ³ki³wi²kxi²sxã³ Je³su²jah³la² i³-xon³so¹si¹hain¹jau³su² ũ^hyxo²tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:



(Markos 15.38)

—~Ha³lo³kxa² yxau³a³sah¹lx³hē¹li¹. E³li²ah³lu¹tai²na² wxã³sxã³ sa²hxi²ta²la³-
kxi²te³lhxã³ wxã³si¹jau³nũ³su² i²wahx3nxe³yah³sah¹lx³hē¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

37Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la² kãin² i³kwai³lxã³ ya³lu²ta¹hxai²hē¹la².

38Nxe³hi¹na¹ wã²la² au³khaix1ka³lo³a² Txa²wã³sũ³na² a²sxi²ha² nxũ²kwai³-
ye³la³nãu³a¹ au³ti³yxau³thi³na¹ yxo²tũ¹ka³lo³a² ã³ten²ti³ta¹hxai²hē¹la². Oh³nãu³a¹
ã³ten²txi² wxa²kan³ka³tu³ yu³hxai²na² sa²kxai³lu² ã³ten²ti³sxã³ ã³yo²hai²-
ta³lx³ta¹hxai²hē¹la². 39Nxe³ju³ta² so³ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² yxo²i²tãu³a¹ sa²nxũ²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² ya³-
lu²ju³ta² i²ain¹tãu³ i³ye³te³nah¹lx¹:

—~Jah¹lai²na² ya²la³tu³ Sũ³na² Tah²yah³lo²sin²tai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

40-41Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³la³je¹nhi¹nai³kxai³ Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa²
he¹ai¹nhi¹kxai³ txu¹ti³nãu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² ã³si³tē³kxi² a²yen³kxa²
wi¹lã³non²ta³kxi² yhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ka³lxã³tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹-
la². A²nxe³tũ³ka³txa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta¹ka³lxã³nãu³xa² a²i³lxã³sa¹: Ma³ri²a³
Ma³ta³lẽ²na³ka³lxã³ nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxã³ Ti³a²kah³la² kau³kaun³-
jah¹la² a²hã³ka³na² Jo³se²ah³la² a²hã³ka³na² nxe³ha²kxai³ Sa³lo³ma³ka³lxã³
nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tũ³ka³txa² hi¹na² u²yxau³sxã³ Je³su²jah³la²
hxi²ki¹la³kxain¹ju³ta² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² ha³la³je¹nhi¹nai³kxai³ txu¹-
ti³nãu³xã³xa² ka³lxã³tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ã³si³tē³kxa²sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² u²lyxau³yain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxã³kxã¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

42-43Nxe³hi¹na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³la²ni²hi¹-
nai³kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²yain³txa² wet1sxã³ ãu¹la³kxain¹to³tãu³a¹
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tãu³a¹ sũ²ni²khai¹nxe³tãu³a¹ Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a³-
thi³nãn¹jah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txa² hxi²kan¹jah¹la²nãu³xa² ka³na³ka³na³jah¹la²
wi¹lhin¹khaix1jah¹la² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Txa²wã³sũ³na² A²hxi²-
kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta² wahx3nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jah¹lai²na²
sa²kxai³lo³ ya³lo³txi²sxã³ Pi³la²jah³lai²na² ã³nxai³sxi²ka³tu³ Je³su²jah³la²-
nũ²a² i³wã³txi³ta¹hxai²hē¹la². 44Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² ain³kxi²tãu³ i³wã³wã³txi³nha²ta¹hxai²hē¹la².

—~Hi¹na² Je³su²jah³la² ya³lu²te²tãn²ku². Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²-
kxai³ so³ta²to² nũ³ka³txa² hxi²kan³jah¹la² i³kaix1so¹sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

—~Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ta¹nx3thi²li¹? Nxe³yhu¹ta¹hxai²hē¹la².

45Nxe³nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lx¹:

—~Ya³lu²na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³lai²na² a²wã³txi³kxai³lu¹:

—~Ya³lu²jah¹la²nũ²a² so¹txu¹li¹, ten³nxa²kxai²nãn²tu³txa¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹-
la². 46Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lai²na² sa²kxai³lu² wã²la² hã³ta³ka³lo³a² tē³ka³tu³
a²nũ²su² sa²ta²la³kxi²nyhu¹sxã³ ã³n³ka³nx²ka³tu³ wã²la²ka³lo³ai²na² sa²kxai³-
lu² wxa²wã³lãu²kxi²nyhu¹sxã³ tah³lxã³ka³tē¹nãu³a¹ ã³whi²wxe³ta¹hxai²hē¹la².
A²ẽ¹nãu³a¹ wã³la³ka³txa² tah³lxã³ka³ta² wxa²xu³sxã³ wxa²we¹tē³nãu³a¹ ã³whi²-
wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ a²ẽ¹nai²na² tah³lxã³kxa² kãin²ka³ta² ã³wa³ti³kxi²

sa²tā³sxā³ ūh³yo²tī¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² sa²nī³kxi²-ju³ta² txu¹ti³nāu³xa² Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Jo³se²ah³la² a²hā³ka³na² nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹ta¹ka³lxa² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su²

16 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² ha³nāu³hi²na³na¹ nxe³-ka³tu³ ka³nxa³ti³wi³ta³lon³tāu³a¹ txu¹ti³nāu³xa² Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Ti³a²kah³la² a²hā³-ka³na² nxe³ha²kxai³ Sa³lo²ma³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ ain¹sxā³ hi³ne³kxa² wi¹lū³tē³kxa² ū³yho³hi²sxā³ so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la² Je³su²jah³la²nū²a² wxa²-to¹la³kxi²te³lha³ka². ²Ain¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ To³mīn²ko³ nxe³ju³ta²kxai³ u³je³na³kai²na² a³li³xi²hīn¹kxai³ txu¹ti³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² aun³ta² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nū¹ka³na¹ sa²nī³kxain¹ju³ta² aun³ta² ā³nxai³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Aun³tain¹tāu³a² i³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹:

—Tah³lxa³ka³lo³ai²na² yo²tī¹nha²ka³lo³ai²na² ih¹nxe³te²tā³ sa²yo²than²kxi²-nē³lain¹te³ji¹xī¹, kāin²khaix¹lka³lo³sa²ha²kxai³lu¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 4Yxān¹ta¹ten³sa²tā³ain¹te³na¹ kāin²khaix¹lxe³ka³lo³ai²li² ūh³yo²than²nha²ju³ta³nu¹ta²na² i²lain¹ta¹hxai²hē¹la². 5Nxe³ain¹ka³tu³ tah³lxa³ke¹nāu³ai²na² ā³wi¹hain¹ka³tu³ in³txa²sa³nxe³la³kxa² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa³nxe³la³kxa² wā²la² hān³ka³lo³a² ū³whi²kxi²-nha²jah¹la² yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² txu¹ti³nāu³xa² a²wi¹nē³tāu³ai²nān²tu³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². O²khaix¹lxain¹sxā³ yuh³lxi³khaix¹lain¹ta¹hxai²hē¹la². 6Yxān¹-ta¹ jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—O²lhxā³ i³wā³jah³lxi³txa³hē¹ni¹. Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na² ton¹jah¹-la² Ju³te²a² nū³ka³txa² hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sxā³ i³ya²lu¹kxe³su² jah¹la² ān³ten³yah³lxi¹nxi¹. Yxān¹ta¹ jah³lai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²ni¹. Hai³txi³ti¹nān²ta³ hē¹ti³he¹xai¹nxa³xi¹. Tē¹nai²li² hāi¹kxain¹te³nai¹ti²tu³ni¹. I²jah¹lxi³hē¹ni¹. 7Jā¹nxa¹jau³su² hi¹na² sa²kxai³lu² i³sxā³ Pe²jah³la² i³hen³txi² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³-xā³xa² i³hen³txi², whāi²na¹ nxe³jah³lxi³hē¹ni¹. I³hen³txain¹yah³lxi¹n¹jau³kxai³lu¹:

“Je³su²jah³la² ne³ka³ta²nx2ti³sxā³ Ka³li³le²a²ko³xa² ā³nxai³tu¹wi¹. Nū¹ā¹ i²syah¹lxin¹tu¹wi¹.” Jau¹xai²na² ha³la³je¹nai³tā² Je³su²jah³la² i³ye³kxi¹nx2ti³-tai¹ti²tu³ni¹. Jā¹nxe³jau³su² nxe³txain¹yah³lxi³hē¹ni¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nāu³xai²na² tah³lxē¹na² a³li³ain¹sxā³ ā³ni³hain¹ta¹-hxai²hē¹la². Kāi²no²nha²ha²kxai³ i³ka³ta³ta³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ hai³txi³ wān³txi³la³ a²nū²a² ā³xa² i³ye³kxain¹ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxa² Je³su²jah³la² i²jau³su²

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ To³mīn²ko³ nxe³ju³ta² i³yū¹li²nxa³ta³lxa² Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te³na¹ Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² i³ha¹-txi²ta¹hxai²hē¹la². A²kxā³nxai³kxai³ ta¹ka³lxa² a²nxū²kwai³nāu³a¹, ko³nxe³te²a²yāu³ka³txa² ka³lxa¹te²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ tū³ka³txa² nxū²-kwai³yxau³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ a²ta³a² nū³ka³txai²na² Je³su²jah³la² a²ka³te³na² yxau³xai³lhī¹nai³tā² nxū²kwai³li³si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 10Nxe³-

nxá²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ā³nxai³ka³tu³ Je³su²jah³la² a²ya³la²nāu³xa²
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²ya³la²nāu³xai²na² kāin² āin²tai¹nha²kxai³ kāin²
 i³nā³nai¹nha²kxai³ Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ā³wxā³-
 yain¹sxā³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²jau³xa² ta¹ka³lxai²na² Je³su²jah³la² i²ain¹jau³xa² i³yau¹ū¹hain¹to³-
 ta¹ a²ya³la²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹ya³te²a² Je³su²jah³la² i²ya³jau³su²

12 Nxe³ka³tu³ hā²wxān³txa³ a²ya³la²nāu³xai²na² ha¹lin¹te²su² te²a² ha³-
 lo²a² ā³nxai³ya³tāu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³lxi³ sa²ya¹nha²sxā³
 ā³lxi³te²hū³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 Ha¹lin¹te²na² sa²kxai³lu² āh¹ ā³wa²li²ya³-
 sxā³ a²ya³la²nāu³xai²na² wā³kon³tū³ka³txa² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Je³su²jah³lai²na² i³ā³lxi³te²hū³yain¹jau³xa² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹ a²wā³kon³tū³ka³txai²na² hai³txi³ i³we¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² Je³su²jah³la² i²ain¹jau³su²

14 Hā²wxān³txa³ ye³jen¹nāu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xa² hxi²ka²
 hxan³sxā³ ka³na³ka³nat³sxā³ wxa²sa²so¹xi²nūn²tū³ka³txa² ā³wxe³sxā³
 i³yai³nain¹tāu³a² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wxā³yain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Wxā³yain¹sxā³ sa²yxo²we¹nyhai¹nxa³ju³ta² i³kwai²kxai¹ni² ā³ne³-
 to³hai¹nxa³ju³ta² i³kwai²kxai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²ju³tai²na² a²nū²a² i²ain¹te²na² a²wān³txa² a²sa³wi³ha³lxi³-
 nāu³xai²na² yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³lu¹ nxe³ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ ā³nxai³jah³lxi³hē¹li¹. Ā³nxai³yah³lxin¹kxai²nān²-
 tū³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³yau¹ū¹tain¹yah³lxi³hē¹li¹. Ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² kō³nxe³ti³
 kāi³sxā³ yxau²xai³ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹kxai²-
 nān²tū³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² wa²su¹ti³hi¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. 16 Nxain¹yah³lxin¹kxai²-
 nān²tū³ a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tū³ yxo²i²sain¹kxai²nān²tū³ i³yau³xa²
 ū³hū¹kxi²sa²sai¹nē³jau³xa² sa²yxo²wet¹sain¹kxai²nān²tū³ te²su² a²kō³nxe³ti³
 kāi³ain¹ju³ta² wa²su¹tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² sa²yxo²ā³sain¹te²su² te²an²-
 tū³ a²kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² yxau²sa²tē³ai¹nha²kxai³ yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na²
 kō³nxe³te²lo³jau³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. 17 A²nū²a² yxo²i²sain¹kxai²nān²tū³
 a²yen³kxa² wā³nxin¹ju³ta² kāi³ain¹tu¹wi¹. Kāi³ain¹ju³ta²sa¹: Txa²i³lxa² i³yi¹-
 li²sa²sxā³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹hi² wān³txa² yau³xā³xa²
 tah²yau³xa² i³ye³i² nxe³ain¹tu¹wi¹. 18 Jā¹nxain¹kxai²nān²tū³ txih³xa² yxo²kō³-
 nxe³te²a² wxa²sa²so¹ain¹kxai²nān²tū³ kho³nai¹nxa³ha²kxai³ tih³na³la³yau³xa²
 i³na²ain¹kxai²nān²tū³ kho³nai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxain¹kxai²-
 nān²tū³ a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² wxa²wxai³ain¹kxai²nān²tū³ we²nxain¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².



(Markos 16.20)

Je³su²jah³la² oh³nāu³a² wxa²ka³la³ye²jau³su²

19Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su²jah³la² i³ye³-
 ta³lu²nain¹nxa²ha¹te¹ oh³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² A²hi²sen³kxai³lu² so¹sxā³
 ka³la³ka³tū³ Sū³na² wi¹nē³tāu³a¹ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². 20Nxe³jut³su² ha²kxai³
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³nxai³ain¹ka³tū³ ha³lo²a² i²li³je³na² ā³nxai³-
 ain¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³ai¹nha²kxai³
 hau³hau³kon³nū²la² Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³-
 xai²na² hxi²nū¹te³lhxā³ a²yen³kxa² nū³kxūn³te²su² o²la³kxai¹nha²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ wān³txai²na² a²sa³wi³ha³lxi³na² i³ye³ain¹-
 jau³xai²na² Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² sa²hxi²ka¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².